

การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สำนักหอสมุดกลาง

โดย

นางสาวอารยา อินทขสาร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

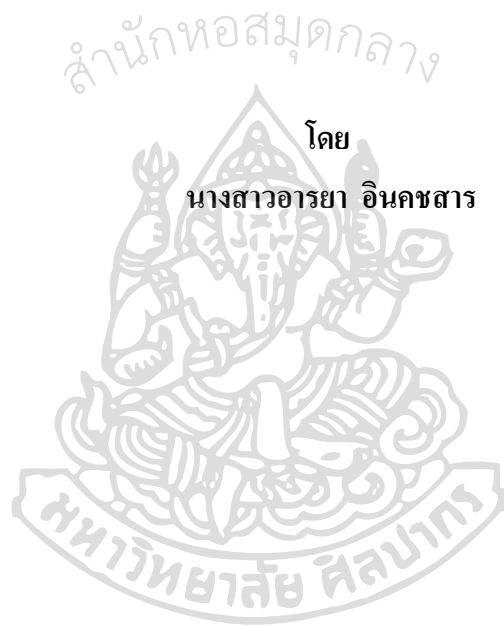
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

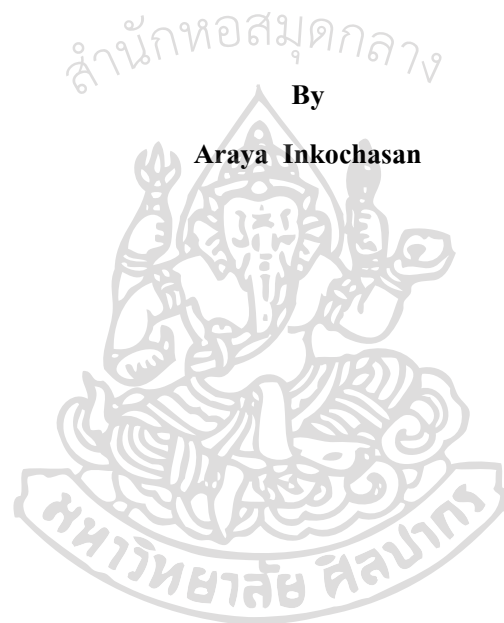
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE POTENTIAL ASSESSMENT OF WAT-GLANGKHUWEANG FLOATING
MARKET FOR ECOTOURISM**

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF ARTS

Program of Public and Private Management

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เสนอโดย นางสาวอารยา อินทสาร เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทสนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.สุวรรณยา ธรรมอภิพล

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุทิสรา กลุ่มบุตร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุวรรณยา ธรรมอภิพล)

...../...../.....

52601313 : สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/ตลาดน้ำ/การประเมินศักยภาพ

อารยา อินทศาสตร์ : การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.สุวรรณยา ธรรมอภิพล. 171 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดำเนินการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 384 คน และการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่วัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน เจ้าหน้าที่ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และประชาชนในท้องถิ่น

ผลการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=2.75$) โดยด้านที่ควรปรับปรุงอย่างเร่งด่วนคือ ด้านการบริการท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.50$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x}=2.52$) และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.58$)

สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การเพิ่มจำนวนร้านค้าและร้านอาหาร จัดให้มีเจ้าหน้าที่และมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และเพิ่มระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เกิดความยั่งยืน

การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

52601313 : MAJOR : (PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT)

KEY WORDS : ECOTOURISM/FLOATING MARKET/POTENTIAL ASSESSMENT

ARAYA INKOCASAN : THE POTENTIAL ASSESSMENT OF WAT-GLANGKHUWEANG FLOATING MARKET FOR ECOTOURISM. THESIS ADVISOR : SAVANYA TUMAPIPON, Ph.D.. 171 pp.

This study aims to 1) study the potential for the Wat-Glangkhuweang Floating Market to become an ecotourism attraction, and 2) get data that will be used for the development of guidelines to develop the Wat-Glangkhuweang Floating Market into an ecotourism attraction.

The research was conducted by interviewing 384 tourists, using a structured tourist's satisfaction questionnaire regarding the tourist destination (Wat-Glangkhuweang Floating Market). The in-depth interviews were conducted among abbots and related temple's officers, the officer of Sampatuan Sub-district Administrative Office, the officers of the Center of Sports and Recreation Development, Nakorn Pathom Province, the entrepreneurs who sell goods at the Wat-Glangkhuweang Floating Market, and local people in the district.

The results of the study revealed that the Wat-Glangkhuweang floating market had the potential to become an ecotourism attraction at a mean level ($\bar{x} = 2.75$). The factors should be urgently improved were the tourism services ($\bar{x} = 2.50$), the local people's participation ($\bar{x} = 2.52$), and the tourist's security regarding their life and property ($\bar{x} = 2.58$).

Recommendations for developing the Wat-Glangkhuweang Floating Market into an ecotourism attraction included increasing the numbers of shops and restaurants, providing local tour guides, promoting Wat-Glangkhuweang Floating Market in tourism media, getting local people involved in tourism operations, and increasing security for tourists. These would contribute to the sustainable development of the Wat-Glangkhuweang Floating Market into an ecotourism attraction.

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. สุทิส่า ลุ่มบุตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่ศิษย์คนนี้ด้วยความเมตตาตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จของงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาแก่ข้าพเจ้าทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณเจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน เจ้าหน้าที่ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม และประชาชนในท้องถิ่นตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม

และสำคัญที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ พี่สาว และนายอรรถกร จิตรอ้อมที่เป็นกำลังใจสำคัญที่สุดในชีวิต และอยู่เคียงข้างกายตลอดเวลาแม้ยามสุข ทุกข์ เหนื่อยล้า หรือท้อแท้ของชีวิต รวมถึงเพื่อนๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจ และช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

พลังกายและพลังใจจากความทุ่มเทครั้งยิ่งใหญ่ของชีวิตได้สำเร็จลงแล้วในวันนี้ คุณความดีและประโยชน์ทั้งหมดที่ข้าพเจ้าได้ทำในครั้งนี้อยกให้คุณแม่ ผู้ซึ่งสำคัญและประเสริฐสุดในชีวิตที่ข้าพเจ้าพึงมี

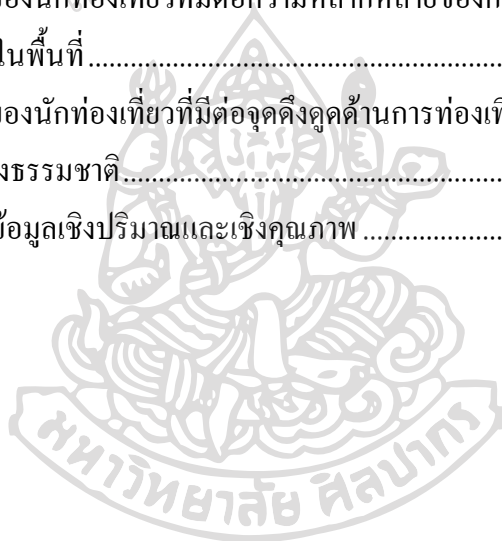
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
ขั้นตอนของการศึกษา.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
ความรู้เกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง	9
แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยว	12
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	25
แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ	38
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว	43
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
3 วิธีดำเนินการวิจัย	70
กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก	70
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	72
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	75

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	80
ตอนที่ 1 บริบททั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....	80
ตอนที่ 2 การศึกษาค่าความสำคัญของปัจจัยศักยภาพที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....	83
ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....	85
ตอนที่ 4 การศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	100
ตอนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	103
การบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ.....	118
5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	121
สรุปผลการศึกษา.....	121
อภิปรายผลการศึกษา.....	129
ข้อเสนอแนะในการศึกษา.....	131
บรรณานุกรม.....	136
ภาคผนวก	142
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา	143
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษา.....	151
ภาคผนวก ค แบบสังเกตที่ใช้ในการศึกษา.....	160
ภาคผนวก ง แบบแสดงความคิดเห็นที่ใช้ในการศึกษา.....	166
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ	169
ประวัติผู้วิจัย	171

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยและการให้คะแนนของแต่ละปัจจัย	83
2	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว	86
3	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก.....	90
4	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ นักท่องเที่ยว	91
5	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	93
6	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยว.....	94
7	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น.....	95
8	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงนิเวศในพื้นที่.....	96
9	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ ของแหล่งธรรมชาติ.....	98
10	การบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ	119

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรที่เป็นธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมากและมีการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าสถานการณ์ในโลกปัจจุบันจะประสบปัญหาด้านต่างๆ เช่น ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจโลก ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและปัญหาไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 เป็นต้น แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็ยังคงมีบทบาทในการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในปี 2552 มีจำนวน 14,149,841 คน สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศประมาณ 527,326 ล้านบาท (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว 2553) และสำหรับในปี 2553 มีจำนวน 15,936,400 คน ซึ่งคิดเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.63 เมื่อเทียบกับปี 2552 นอกจากนี้ ยังได้กำหนดเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยวในปี 2554 โดยกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 15.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 9 คิดเป็นรายได้ทางการท่องเที่ยว 600,000 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว 2553)

อย่างไรก็ตาม การเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศได้ส่งผลทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวลดลงไป การจัดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาข้อขัดแย้งที่สวนทางกันระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายกับการพัฒนาอยู่เสมอ อาจกล่าวได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ต้องพึ่งพาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรมเมื่อการท่องเที่ยวได้พัฒนาเพิ่มขึ้นก็ย่อมมีการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม

มากขึ้นเช่นกัน และเมื่อเกิดปัญหาหรือผลกระทบแล้วก็จะเกิดเป็นวงกว้างและสามารถลุกลามได้อย่างต่อเนื่อง

ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรส่งผลย้อนกลับมาสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากการสูญเสียความสมดุลเรื่องใดเรื่องหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความสมดุลในเรื่องอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันและอนาคตจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางเพื่อสร้างความสอดคล้องทั้งในแง่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความต้องการที่จะอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ไปด้วยกัน ด้วยเหตุนี้รูปแบบการท่องเที่ยวที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) จึงเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และเสริมสร้างประชาธิปไตยที่มาจากประชาชนระดับรากหญ้า (Grass Root) ประกอบกับกระแสของโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) มีส่วนผลักดันให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งประเทศไทยยังคงมีปัญหาเรื่องการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ประชาชนยังมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกับธรรมชาติและต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงดูเป็นทางออกที่มีอนาคตและได้นำมาใช้เป็นมาตรการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวและร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของประเทศ อันเป็นการกำหนดแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2540 : 15)

ในประเทศไทยได้มีการปรับรูปแบบการท่องเที่ยว และให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในรูปแบบของตลาดน้ำ เนื่องจากตลาดน้ำเป็นการท่องเที่ยวที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่นในชุมชน ให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ได้เดินทางท่องเที่ยวไปยังชุมชนนั้นๆ อีกทั้งตลาดน้ำในปัจจุบันเป็นการแสดงให้เห็นภาพจำลองชีวิตของคนไทยในอดีตได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ตลาดน้ำเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกทางเลือกหนึ่งที่มีความนิยมนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการพยายามพัฒนาพื้นที่บริเวณริมน้ำให้เหมาะสมเพื่อใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดน้ำในหลายๆ แห่งของจังหวัดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตั้งอยู่ที่ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นตลาดน้ำขนาดเล็ก ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติได้ดี โดยมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีภูมิอากาศที่ดี เนื่องจากมีบริเวณแนวต้นไม้ริมฝั่ง สายน้ำ ที่สร้างความชุ่มชื้นให้กับผู้พบเห็น อีกทั้งยังมีบรรยากาศที่เย็นสบาย เนื่องจากมีสายลมที่พัดพาความเย็นมาให้ตลอดทั้งฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ทั้งนี้เพราะตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นจุดรับลมได้ดี (สังกัด กรุงเทพมหานคร 2554) จึงเหมาะที่จะเป็นที่พักผ่อนที่ได้สัมผัสกับธรรมชาติบริเวณ 2 ฝั่งของแม่น้ำนครชัยศรีที่มีทิวไม้ร่มรื่น ในแม่น้ำมีปลา สวายชุกชุมมาก จึงนับว่าเป็นจุดดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบกับการสัมผัสธรรมชาติได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ทางวัดได้มีการบริหารจัดการตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นที่เรียบร้อยและได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงหลังคาตลาดน้ำจากเดิมที่เป็นหลังคามุงจากมาเป็นหลังคากระเบื้อง เพื่อความมั่นคงแข็งแรง มีการจัดระเบียบ ความเรียบร้อย ดูแลความสะอาดบริเวณตลาดน้ำซึ่งทางวัดให้ความสำคัญมาก รวมทั้งมีการรณรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาดในแม่น้ำ โดยมีป้ายคำขวัญว่า “น้ำให้ชีวิต อย่าสร้างมลพิษให้กับสายน้ำ” จนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดทำน้ำ (สนั่น สาลีเวียง 2554) นอกจากนี้ ยังสามารถเลือกซื้อสินค้า ทั้งอาหารคาว หวาน พืช ผัก ผลไม้ เสื้อผ้า ตลอดจนของใช้ พ่อค้า แม่ค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ วัด นำผลิตผลทางการเกษตรมาขาย ราคาไม่แพงนัก จึงเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เป็นตลาดน้ำที่มีคุณค่าในเรื่องของความเป็นธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ น้ำ อากาศ รวมถึงชยะมูลฝอย จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ เหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องการเบียดเบียนความสนใจจากตลาดน้ำดอนหวาย โดยเฉพาะในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปเป็นจำนวนมาก จนเกิดปัญหาการจราจรติดขัด ที่จอดรถไม่เพียงพอ และด้วยเหตุผลที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงตั้งอยู่ไม่ไกลจากตลาดน้ำดอนหวายมากนัก สามารถเดินทางถึงกันได้สะดวก จึงเหมาะที่จะเป็นทางเลือกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวได้ และด้วยศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงที่เป็นธรรมชาติก็สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ จากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อตลาดน้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศได้ หากไม่ได้รับการดูแลที่ดีและทั่วถึง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่ประสานประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ การอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน เพื่อปรับแนวความคิดการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ที่เป็นนามธรรมไปสู่รูปธรรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ต่อไป

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยพิจารณาจาก 7 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

1. เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง
2. เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม
3. ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
4. ประชาชนในท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษา คือ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

4. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2553 – เดือนมีนาคม 2555 และเก็บข้อมูลภาคสนามในเดือนมกราคม 2555

ขั้นตอนของการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุดและระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 384 ชุด ใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ประจำ

ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬานันทนาการจังหวัดนครปฐม ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และประชาชนในท้องถิ่น ใช้แบบสังเกต และใช้แบบแสดงความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาลงรหัสในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จะนำมาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ สรุปผลและตีความ

4. การสรุปผลการศึกษา

5. การเสนอแนะ

คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

1. การประเมินศักยภาพ หมายถึง การตรวจสอบความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงทั้งที่เด่นและที่ด้อย และสามารถนำผลหรือค่าการประเมินมาวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญเพื่อการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

2. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นตลาดน้ำ โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตั้งอยู่ที่ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง แหล่งที่มีลักษณะทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยอาจมีเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยการจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศนั้น มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

4. ศักยภาพความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ โดยพิจารณาจาก 7 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยว และเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านความ

หลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ดังนี้

4.1 ปัจจัยด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีสิ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเที่ยวชมได้เป็นอย่างดี และจุดดึงดูดดังกล่าวต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องระบบนิเวศ สร้างความภาคภูมิใจ ความหวงแหน และจิตสำนึกในการที่จะรักษาสິงนั้นให้คงอยู่ตลอดไป

4.2 ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และความหลากหลายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

4.3 ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว หมายถึง การดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งที่เป็นตัวบุคคลและป้ายฉุกเฉินต่างๆ ที่เป็นการให้ความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระหว่างการท่องเที่ยว

4.4 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆ ที่จัดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว

4.5 ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

4.6 ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว หมายถึง การให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสม ทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว

4.7 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว

5. นักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ทราบถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
3. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องใน 7 ประเด็นตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
2. แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ
5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
6. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

วัดกลางคูเวียง เดิมชื่อว่า วัดกลางลาว เป็นวัดเก่าแก่ สร้างมาแต่เมื่อใดไม่ปรากฏแน่ชัดแต่มีการบูรณะวัดนี้ในสมัยรัชการที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือ รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ในสมัยนั้นประเทศไทยหรือประเทศสยาม ได้ทำการรบชนะเมืองเวียงจันทน์ จึงกวาดต้อนราษฎรชาวเมืองเวียงจันทน์ ล่องมาตามลำน้ำท่าจีน เข้าสู่เขตมณฑลนครชัยศรี และหยุดตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสัมปทวน คือ ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี ปัจจุบัน

"วัดกลางลาว" จึงเป็นชื่อโบราณที่ชาวบ้านเรียกเพราะเป็นวัดที่ตั้งอยู่ระหว่างกลางที่อยู่ของชาวลาวเวียงจันทน์ ต่อมาในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี ได้ทำการเปลี่ยนชื่อวัดเสีย

ใหม่เพื่อให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมและสอดคล้องกับลักษณะภูมิประเทศที่มีคูล้อมรอบวัดจึงได้ตั้งชื่อวัดเสียใหม่ว่า "วัดกลางคูเวียง"

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตั้งอยู่ที่ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ตลาดน้ำจัดให้มีเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เริ่มเปิดตลาดตั้งแต่ 08.00-16.00 น. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง บริหารจัดการโดย พระครูโสภณ สาธุการ (อดีตเจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง) เป็นพระนักพัฒนา ได้ทุ่มเทความรู้ ความสามารถ ความริเริ่ม และประสบการณ์ สร้างสรรค์ พัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัด และสิ่งแวดล้อมโดยรวมในลักษณะการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณี หรือสิ่งใดที่ดีที่มีประโยชน์ก็ให้ดำรงรักษาไว้ จึงได้ดำริให้จัดสร้างตลาดน้ำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยร่วมกับกลุ่มราษฎรริมฝั่งแม่น้ำ กลุ่มองค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้านและชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน จัดตั้งตลาดน้ำแห่งนี้ขึ้นภายใต้คำขวัญที่ว่า "ตลาดน้ำ แพปลา หม้อยาใหญ่" (ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง, ม.ป.ป.)

ในการจัดสร้างตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงนั้น ได้ใช้เงินทุนบริหารจัดการจากทางวัด ที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและได้รับการพัฒนาเป็นลำดับ เช่น มีการเปลี่ยนแปลงหลังคาตลาดน้ำจากเดิมที่เป็นหลังคามุงจากมาเป็นหลังคากระเบื้อง เพื่อความมั่นคงแข็งแรง มีการจัดระเบียบ ความเรียบร้อย ดูแลความสะอาดบริเวณตลาดน้ำซึ่งทางวัดให้ความสำคัญมาก รวมทั้งมีการณรงค์ให้ช่วยกันรักษาความสะอาดในแม่น้ำ โดยมีป้ายคำขวัญว่า “น้ำให้ชีวิต อย่าสร้างมลพิษให้กับสายน้ำ” จนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดทำน้ำ (สนั่น สาลีเวียง 2554)

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นตลาดน้ำที่รวมความคิดสร้างสรรค์ มีความละเอียดอ่อน วางระบบการค้าขายแบบภูมิปัญญาแบบไทย คือ อบอุ่น มีน้ำใจให้กันและกัน ทั้งต่อผู้ค้าขายด้วยตนเอง นักท่องเที่ยว และผู้มาจับจ่ายซื้อของ ตลาดน้ำแห่งนี้ได้ช่วยเหลือราษฎรในบริเวณใกล้เคียงวัด ให้มีอาชีพเสริมในวันหยุด ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นดำเนินรอยตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นผลให้สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวดีขึ้น เพราะเศรษฐกิจคือปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของครอบครัวในปัจจุบัน เป็นตัวเสริมอันสำคัญที่จะทำให้ความรัก ความเอื้ออาทรภายในครอบครัวมั่นคงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการแสดงพิเศษ เช่น การชกมวยทะเล มวยไทย การแสดงดนตรี และการแสดงโชว์ต่างๆ ที่น่าสนใจหมุนเวียนกันไปทุกสัปดาห์ (องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน 2553)

ทั้งนี้ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงยังเป็นตลาดน้ำขนาดเล็ก ที่ยังคงความเป็นธรรมชาติได้ดี โดยมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีภูมิอากาศที่ดี เนื่องจากมีบริเวณแนวต้นไม้ริมฝั่ง สายน้ำ ที่สร้างความชุ่มชื้นให้กับผู้พบเห็น อีกทั้งยังมีบรรยากาศที่เย็นสบาย เนื่องจากมีสายลมที่พัดพาความเย็นมาให้ตลอดทั้งฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ทั้งนี้เพราะตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงตั้งอยู่ในทำเลที่เป็นจุดรับลมได้ดี (สังกัด กุลงามอิม 2554) จึงเหมาะที่จะเป็นที่พักผ่อนที่ได้สัมผัสกับธรรมชาติด้วยการล่องเรือชมทิวทัศน์บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำนครชัยศรีที่มีทิวไม้ร่มรื่น และยังสามารถชมวิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งน้ำอีกด้วย

จุดที่น่าสนใจของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอีกจุดหนึ่งก็คือ แพลลาวัดกลางคูเวียง เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 ด้วยสาเหตุที่ต้องการให้เป็นที่พักอาศัยของปลา หรือที่เรียกกันว่า อุทยานปลา ซึ่งเป็นแหล่งที่รวมของปลานานาพันธุ์ จึงได้ร่วมกันปรับปรุงสภาพแพลลาให้สวยงาม แข็งแรง เป็นระเบียบ และเป็นที่พักผ่อนของประชาชนทั่วไป มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น ได้สัมผัสกับความเย็นสบายของสายลมริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ความสดใสของแม่น้ำ ประกอบกับความน่ารัก สวยงามของฝูงปลา จึงนำมาซึ่งความสุขสดชื่นความปีติ ลดความเหนื่อยล้าให้กับผู้มาเยือนได้เป็นอย่างดี ทางเดินสู่แพลลามีการสร้างที่แข็งแรง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละนับร้อยคน อีกทั้งยังมีร้านค้าร้านอาหารบนแพที่สามารถเลือกซื้อได้ทั้งอาหารคาว หวาน พืช ผัก ผลไม้ เสื้อผ้า ตลอดจนของใช้ซึ่งพ่อค้า แม่ค้า เป็นชาวบ้านที่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณรอบๆ วัด นำผลิตผลทางการเกษตรมาขายราคาไม่แพงนัก นับว่าเป็นจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ บริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงยังมีสวนพฤกษชาติ และสวนสมุนไพรขนาดเล็ก มีพืชสมุนไพรหลายชนิด ได้แก่ ญูน โลกกระสุน จี๋เหล็ก ไพร ผักเสี้ยนผี บอระเพ็ด เตยหอม ซึ่งสมุนไพรเหล่านี้สามารถนำมาทำเป็นยารักษาโรคต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นจุดหนึ่งในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นั่นคือ กิจกรรมเส้นทางเดินศึกษาพันธุ์ไม้สมุนไพรสำหรับนักเรียน นักศึกษา และนักท่องเที่ยวนั่นเอง เพราะฉะนั้น ด้วยจุดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงดังกล่าวจึงทำให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงนับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างมาก

2. แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยว

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตมนุษย์มักเดินทางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหาที่อยู่อาศัยใหม่ เพื่อติดต่อค้าขาย เพื่อเผยแพร่ศาสนาและเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ ปัจจุบันการเดินทางเกิดขึ้นในหลายวัตถุประสงค์ หากเป็นการเดินทางท่องเที่ยว ผู้เดินทางต้องการที่จะไปเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความเพลิดเพลินใจและเป็นการผ่อนคลายความเครียด จากวัตถุประสงค์ที่หลากหลายของการเดินทางจึงมีผู้ให้คำจำกัดความของการเดินทางและการท่องเที่ยว ดังนี้

องค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี ในปี พ.ศ. 2506 และได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว คือ “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ เยี่ยมญาติ หรือการไปร่วมประชุม แต่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน หรือไปพำนักอยู่เป็นการถาวร” พร้อมกับให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า “ผู้มาเยือน” (Visitors) แทนคำว่า “นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน” (Tourist)

Gee, Choy และ Maskens (1984 : 4) ให้ความหมายของการเดินทางไว้ว่า การเดินทางหมายถึง การออกจากสถานที่หนึ่งไปสู่สถานที่อื่นๆ เช่น การเดินทางออกจากบ้านตามปกติ และการเดินทางเพื่อไปอาศัยที่อื่น

McIntosh และ Goeldner (1986 : 4) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ผลของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมาจากปฏิสัมพันธ์ (การกระทำซึ่งกันและกัน) ของนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจ รัฐบาลและชุมชนผู้เป็นเจ้าของบ้าน เป็นการดึงดูดใจและต้อนรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือนอื่นๆ

จริญญา เจริญสุกใส และสุวัฒน์ จุฑากรณ์ (2545 : 72) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางของบุคคล จากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ที่มิใช่เพื่อการหารายได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เดินทาง (นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน) ธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ภาครัฐที่ดูแลการท่องเที่ยว และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

ศรัณยา วรากุลวิทย์ (2546 : 2) กล่าวการประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวที่องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization หรือ WTO) ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางใดๆ ก็ตามที่เป็นการเดินทางตามเงื่อนไขสากล 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การเดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยเป็นประจำไปยังสถานที่อื่นๆ เป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางนั้น ผู้เดินทางเดินทางด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่เป็นการถูกบังคับ
3. การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดลักษณะของนักท่องเที่ยวไว้ดังนี้ (อุดมเชยกิจวงศ์ และคณะ 2548 : 222-224)

1. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หมายถึง ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เดินทางจากที่อยู่ในจังหวัดของตน ไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางใดๆ ที่ไม่ใช่การหารายได้ในสถานที่ที่ไปเยือน และระยะเวลาที่พำนักไม่เกิน 60 วัน

2. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ หมายถึง ชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย และพำนักอยู่ในการเดินทางครั้งหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากไปกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อ

- 2.1 การติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อหารายได้
- 2.2 การมาเที่ยวพักผ่อนที่แะจอดในท่าเรือ
- 2.3 การท่องเที่ยว การพักผ่อน การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติมิตร การศึกษาและการดูงาน
- 2.4 การร่วมประชุมสัมมนา หรือเป็นตัวแทนสมาคม นักบวช นักกีฬา

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำว่า “การท่องเที่ยว” จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้มีความหมายเพียงการเดินทาง เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและเดินทางระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ฉะนั้น การ

ท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงเป็นธุรกิจที่กว้างขวางและสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก

1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ความสำคัญของการท่องเที่ยว ได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ปวีณา โทนแก้ว (2542 : 1-3) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวจัดเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ ซึ่งอาจจำแนกออกได้เป็น 3 ด้านคือ

1. ความสำคัญต่อบุคคล การท่องเที่ยวเป็นสื่อสร้างสรรค์ความสำราญ เพลิดเพลินใจแก่มนุษย์ อันเป็นการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้มีทัศนคติกว้างไกล สามารถรับและเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนสถาปนาความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ เนื่องจากการท่องเที่ยวนำมาซึ่ง โอกาสแห่งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมของชนในชาติและนานาชาติ

2. ความสำคัญต่อสังคม การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดทางวัฒนธรรม ตลอดจนการรักษาเอกลักษณ์ของชาติ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ช่วยพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค มาตรฐานการครองชีพ ตลอดจนคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้สำคัญในรูปเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ กระตุ้นการสร้างงานและรายได้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินตรา และกระจายรายได้แก่ท้องถิ่น รวมทั้งกระตุ้นการผลิตและธุรกิจบริการต่างๆ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวนั้นมีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการสร้างรายได้ การจ้างงาน สร้างอาชีพ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลป ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวถือเป็นความสำคัญ และความจำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวนี้มีอยู่ด้วยกันหลายเหตุผล ซึ่งนักวิชาการได้อธิบายถึง วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว ดังนี้

Holloway (1983 : 6) กล่าวว่า การท่องเที่ยวของคนเรานั้นเกิดจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. การท่องเที่ยวในวันหยุดพัก เช่น การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร
2. การท่องเที่ยวทางด้านธุรกิจ เช่น การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา
3. การเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ เช่น การศึกษา การรักษาสุขภาพ การเล่นกีฬา การศาสนา ฯลฯ

ในขณะที่ สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 19-20) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อเปลี่ยนสถานที่พักอาศัย ฯลฯ ซึ่งการท่องเที่ยวแบบนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ทัศนียภาพ ฐานทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจของสถานที่แต่ละแห่ง
2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม
3. การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มักจะมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในแง่มานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ
4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวประเภทนี้มีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย การท่องเที่ยวประเภทนี้สถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางเป็นสิ่งดึงดูดใจให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา หรือการเดินป่าเพื่อดูนก ตกปลา หรือส่องสัตว์ เป็นต้น

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุมและสัมมนา ซึ่งผู้ที่ไม่เพื่อธุรกิจหรือสัมมนา มักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้สิ่งที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวคือสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือโรงแรม และระบบคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6. การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา คือ การที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อศึกษาดูงาน หรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์ นักศึกษา ระหว่างมหาวิทยาลัยและจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานาน เดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดได้ว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอีกอย่างหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของคนเรานั้นแตกต่างกันไปตาม โอกาสและความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งก็มีอยู่ด้วยกันหลายเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

1.4 ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีอยู่หลายประเภท ซึ่งนักวิชาการ ได้แบ่งประเภทของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ

กวี วรรณ (2546 : 10-11) นักวิชาการทางภูมิศาสตร์ ได้ให้ความหมายของประเภทแหล่งท่องเที่ยว คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า หรือมีมูลค่าต่อการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจ หรือสร้างความสนใจ ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะแสดงออกในรูปของสถานที่ (place) ทั้งที่เป็นสถานที่ทางธรรมชาติ และสถานที่ทางวัฒนธรรม สถานที่ใดๆ ก็แล้วแต่จะเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวได้นั้นจะมีลักษณะพิเศษ เช่น งดงาม แปลกตา โดดเด่น แตกต่าง หรือเป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น

อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ (2548 : 48) ได้ให้ความหมายของประเภทของการท่องเที่ยว หมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว และสามารถแบ่งประเภทแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่

1. การท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการ (Recreational Tourism) เป็นการเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬา เล่นกีฬา เช่นน้ำพุแร่รักษาโรค การอาบแดด และการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าว เช่น ชายทะเล สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส ฯลฯ

2. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Intensive Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เป็นสวัสดิการของหน่วยงาน และบริษัทห้างร้านต่างๆ เพื่อดูงาน การสนทนา การ โดยหน่วยงานเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด

3. การท่องเที่ยวเพื่อชมประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑสถานและโบสถ์เก่าๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่างๆ ชมการแสดงแสงสีเสียงเหตุการณ์เด่นๆ ในอดีตกาล

4. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business Tourism) มีลักษณะเด่นคือ การประชุมหรือพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ด้วย

5. การท่องเที่ยวเพื่อชมวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัส และในบางครั้งเข้าร่วมวิถีชีวิตเก่าๆ ที่หาได้ยาก ท้องถิ่นเก่าๆ ที่มีความน่าสนใจ เป็นที่ดึงดูดความสนใจ เช่น เครื่องแต่งกายตามประเพณี การเร่กระบ่าพื้นบ้าน การแสดงศิลปะและหัตถกรรมโบราณ ฯลฯ

6. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (Ethnic Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตเห็นการแสดงออกทางวัฒนธรรม และแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งรวมทั้งการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อน และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา ต่างๆ

7. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ แต่เน้นสิ่งดึงดูดใจที่เป็นสิ่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่เน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติ และการชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่พิภพ ซึ่งรวมทั้งการถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีเขา การล่องเรือเล็ก และการตั้งแคมป์

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวโดยทั่วไป จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ซึ่งลักษณะและกระแสนิยมของการท่องเที่ยวจะสร้างรูปแบบของการท่องเที่ยวออกมาอย่างต่อเนื่อง และการแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวยังมีการแบ่งตามลักษณะของวัตถุประสงค์ในการเดินทางได้อีกด้วย

1.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เพราะองค์ประกอบนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นผลดีแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปด้วย กิจกรรมทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน คือ

1.5.1 นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ลักษณะของนักท่องเที่ยว จำแนกออกตามลักษณะของเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เชื้อชาติหรือสัญชาติ
2. การกระจายของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเป็นนักท่องเที่ยวจากประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวจากทวีปต่างๆ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศมาก เช่น ยุโรป อเมริกา เอเชีย แอฟริกา และโอเชียเนีย
3. กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว เช่น เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อการประชุม การพักผ่อนหย่อนใจการแข่งขันกีฬา การเจรจาธุรกิจ หรือเยี่ยมญาติ สำหรับประเทศไทยผู้ที่เดินทางเข้าประเทศมีจุดมุ่งหมายหลายอย่าง เช่น ท่องเที่ยว ธุรกิจ ประชุม ปฏิบัติราชการและอื่นๆ
4. ฤดูกาลท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมาก ฤดูใดน้อย
5. ทักษะคตินักท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวมาอย่างไร

1.5.2 สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว

สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ เป็นสินค้าที่รวบรวมเอาสินค้าและบริการหลายประเภททั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ด้วยกัน เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี อุตสาหกรรม สวรรค์โลกต่างๆ สินค้าเหล่านี้มีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการต่างกัน เช่น

ประการแรก สินค้าการท่องเที่ยวที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติมักมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ ตัวอย่างเช่น ชายหาด น้ำตก ภูเขา และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งต้นทุนในการจัดการและรักษาสินค้าท่องเที่ยวประเภทนี้จะสูง

ประการที่สอง ความปลอดภัยและสาธารณสุขเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของสินค้าท่องเที่ยว สินค้าประเภทนี้ต้องใช้ทุนสูงมากสิงคโปร์เป็นตัวอย่างที่ดีของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ปราศจากการจูงใจ แต่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ถึงปีละ 5 ล้านคน ความสำเร็จนี้เป็นผลมาจากการมีประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุข เช่น การสื่อสาร โตรคมนาคม ระบบการคมนาคม และการบริหารด้านสุขอนามัยสาธารณสุขและระบบความปลอดภัย

ประการที่สาม คนและวัฒนธรรมท้องถิ่นนับเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ หลายอย่าง เช่น ประเภทที่ใช้ทุน แรงงาน หรือวัฒนธรรม แต่ผู้ผลิตสินค้าประเภทหลังอาจจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในบางกรณียังได้รับผลเสียจากการท่องเที่ยวอีกด้วย สินค้าประเภทนี้จะมีผู้ประกอบการทั้งหมดใหญ่และขนาดเล็ก

ดังนั้นความเชื่อที่ว่า สินค้าท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่ใช้แรงงานมาก จึงไม่เป็นจริงเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าการขายสินค้าท่องเที่ยวนั้นเน้นองค์ประกอบใดเป็นหลัก ในปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับตัวหรือแหล่งสินค้ามีพอสมควร แต่ความรู้เกี่ยวกับการจัดองค์กรของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลอดจนผลกระทบของโครงสร้างองค์กรที่มีต่อการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในอุตสาหกรรมนับว่ายังจำกัดอย่างยิ่ง (มิ่งสรรพ ขาวสะอาด 2536 : 32)

สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว จะต้องเป็นสิ่งซึ่งนักท่องเที่ยวไปแล้วเกิดความประทับใจ เพราะมีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆ หลายอย่างที่ทำให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าต่างๆ ดังนี้

1. คุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาบันทางการเมือง สถาบันทางการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์ สิ่งก่อสร้างใหม่ๆ
2. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง และหัตถกรรมต่างๆ

3. ทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเล ป่าไม้ สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ ฯลฯ
4. สถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่างๆ เช่น การแข่งขันกีฬา การแสดงต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ ชีวิตยามราตรี เป็นต้น
5. ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ เช่น อากาศเย็นสบาย ไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัด

1.5.3 การคมนาคมขนส่ง

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินต่อไปได้ ซึ่งในเรื่องการคมนาคมจะต้องพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง การคมนาคมขนส่งแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของการประกอบการ และตามความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. การคมนาคมขนส่งสู่แหล่งท่องเที่ยว สภาพการเดินทางสะดวก ปลอดภัย รวดเร็ว และมีมาตรฐานดีมีอย่างน้อยแค่ไหน
3. การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง รูปแบบและมาตรฐานของการคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถนำเที่ยวมีจำนวนเพียงพอหรือไม่ คุณภาพและมาตรฐานของยานพาหนะตลอดจนความสะดวกและความปลอดภัย
4. แบบแผนการเดินทางของนักท่องเที่ยว พิจารณาว่าเป็นแบบใด เช่น แบบเป็นหมู่คณะ กลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ ยานพาหนะที่ใช้เป็นของส่วนตัวหรือของสาธารณะ
5. บริเวณหรือสถานที่ให้บริการแก่ผู้โดยสาร หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น สถานีขนส่ง หรือบริการคั่นทาง ระหว่างทาง ปลายทาง
6. รูปแบบ หรือปัญหาการจราจร ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ กรุงเทพฯ เป็นปัญหาทั้งต่อชาวกรุงเทพฯ และต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งประเทศคู่แข่งทางการท่องเที่ยวของไทยมักจะใช้ปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ เป็นเครื่องชี้ถึงข้อเสียทางการท่องเที่ยวของไทย

1.5.4 ข้อมูลข่าวสารและการบริการ

ข้อมูลข่าวสารเป็นเอกสารเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น เช่น หนังสือแนะนำเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น หนังสือแนะนำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่ และเอกสารแนะนำต่างๆ ตัวอย่างเช่น

1. การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น รายการเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดต่างๆ หรือฤดูกาลของการท่องเที่ยวแต่ละภาค เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แข่งเรือ เป็นต้น

2. การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ โดยเผยแพร่เอกสารการนำเที่ยวแก่ชุมชน

3. อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ เป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจในอาชีพ การจ้ดนำเที่ยวและเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

4. รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยว

5. จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการเดินทางท่องเที่ยว

สิ่งที่สำคัญที่สุดของธุรกิจการท่องเที่ยวอีกประการหนึ่ง คือ การบริการ ซึ่งจะประกอบด้วย การบริการในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท ที่พักแรมกลางแจ้ง บังกะโล สถานที่พักจะต้องสะอาด สะดวกสบาย ปลอดภัย ราคาเหมาะสมกับที่พักแต่ละประเภท การจัดระดับของโรงแรมซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลก จะถูกจัดระดับโดยใช้สัญลักษณ์เป็นรูปดาว คือ ถ้าเป็นโรงแรมที่ระดับหรมมีบริการยอดเยี่ยมจะให้สัญลักษณ์ 4-5 ดาว และลดหย่อนลงมาตามลำดับ สำหรับประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานการจัดระดับของ โรงแรม หรือ สถานที่พักที่เปิดบริการอยู่ในประเทศไทย โดยใช้เกณฑ์ราคาต่อห้องพักต่อคืนเป็นตัวกำหนดดังต่อไปนี้

โรงแรมระดับ 1	ราคาที่พักต่อห้อง/คืน	2,500 บาท ขึ้นไป
โรงแรมระดับ 2	ราคาที่พักต่อห้อง/คืน	1,500-2,500 บาท ขึ้นไป
โรงแรมระดับ 3	ราคาที่พักต่อห้อง/คืน	ต่ำกว่า 1,500 บาท

แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและการแข่งขันกันค่อนข้างสูงในการให้บริการแก่ลูกค้า จึงเป็นผลให้ระดับราคาของห้องพักเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสถานการณ์ (วินิจ วีรยางกูร 2532 : 14)

2. อาหารและเครื่องดื่ม คำนึงถึงในด้านคุณภาพ สะอาดถูกหลักอนามัย มีคุณค่าทางอาหาร มีประโยชน์แก่ร่างกาย และราคาไม่แพง ควรจะประกอบด้วยร้านอาหารประเภทต่างๆ เช่น ร้านอาหารประจำชาติต่างๆ ร้านอาหารพื้นเมือง ร้านอาหารทั่วๆ ไป ศูนย์อาหาร ร้านอาหารบริการเร่งด่วน ร้านขนม กาแฟ และเครื่องดื่มตลอดจนร้านอาหารเคลื่อนที่ประเภทหาบเร่ รถเข็น เป็นต้น

3. ของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง มีคุณค่าทางวัฒนธรรมควรแก่การเก็บรักษา มีความสวยงามและราคาไม่แพง รวมทั้งบริการด้านการบรรจุหีบห่อด้วย

4. บริการด้านสถานที่จอดรถ ควรมีขนาดกว้างขวาง เข้าออกสะดวกและปลอดภัย อีกทั้งต้องมีหลายบริเวณ

5. บริการด้านสถานที่และอุปกรณ์สำหรับออกกำลังกาย ควรจะมีทุกรูปแบบให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวแต่ละประเภท และเหมาะสมกับสถานที่ เช่น สนามกีฬา สระว่ายน้ำ สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เป็นต้น

1.5.5 ความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก

ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ธุรกิจการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงมากที่สุด อาจจะทำได้หลายอย่าง เช่น

1. การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน
2. การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันและระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ
3. กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
4. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
5. จัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

1.5.6 สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว

ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้า คือ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เพราะการเดินทางไปยังสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจนั้น นอกจากนักท่องเที่ยวต้องการเที่ยวชมบ้านเมือง โบราณสถาน สถานที่อันสวยงามตามธรรมชาติ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งที่น่าสนใจอื่นๆ ตามความต้องการของตนแล้ว สิ่งที่นักท่องเที่ยวมักจะคำนึงถึงเป็นอันดับแรกก็คือ ความปลอดภัย ความสะดวกสบายของสถานที่ที่จะไป ถ้าหากนักท่องเที่ยวไม่ได้รับความปลอดภัย หรือไม่ได้รับความสะดวกสบายในการบริการด้านต่างๆ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่าย และก่อให้เกิดผลเสียต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาเหล่านั้นจะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อท้องถิ่นหรือประเทศที่ตนเดินทางเข้าไปเที่ยว ทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่ดีต่อประเทศนั้นๆ ดังนั้น จึงจำเป็นที่เจ้าของประเทศจะต้องพยายามทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และมีความประทับใจในประเทศของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับจะมีผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นสิ่งที่รัฐบาลรวมทั้งเจ้าของกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และประชาชนจะต้องร่วมมือกันหามาตรการที่เหมาะสมที่อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวประกอบด้วย

1. ระเบียบพิธีการเข้าเมือง
2. การให้ข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. การคมนาคมขนส่ง
4. โรงแรมและสถานที่พัก
5. การบริการเกี่ยวกับการนำเที่ยว
6. ร้านขายของที่ระลึก
7. ภัตตาคารและสถานที่เรีงรมย์
8. ศูนย์การประชุมนานาชาติ
9. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

1.5.7 องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน

เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนให้ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี และก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่

1. การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดีไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบการและผู้ใช้บริการ
2. การประปา สะอาดถูกหลักอนามัย และมีปริมาณเพียงพอแก่การบริการ
3. การสื่อสาร โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร สะดวก รวดเร็ว และมีปริมาณของหน่วยบริการเพียงพอ
4. ความสามารถในการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลต่างๆ
5. สถานพยาบาลและโรงพยาบาลต่างๆ ทันสมัย สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และค่ารักษาพยาบาลอยู่ในอัตราที่ยุติธรรม

1.5.8 การสนับสนุนอื่นๆ

เป็นการเพิ่มความความสะดวกสบายให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเงินการธนาคาร ระเบียบต่างๆ สถานศึกษาหรือแหล่งค้นคว้าทางด้านต่างๆ ความร่วมมือระหว่างประเทศ ตลอดจนความสุภาพอ่อนโยนและมีไมตรีต่อกัน

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการท่องเที่ยว คือ หน่วยงานหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถได้หลายรูปแบบด้วยกัน การแบ่งตามลักษณะของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มที่ให้บริิการนักท่องเที่ยวโดยตรง ประกอบด้วย ธุรกิจคมนาคมขนส่ง ธุรกิจที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจสินค้าที่ระลึก เป็นต้น แม้ว่าธุรกิจต่างๆ เหล่านี้ ขายสินค้าและบริการให้ทั้งแก่บุคคลทั่วไปและนักท่องเที่ยว แต่ยังถือว่าเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวได้โดยตรงในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว
2. กลุ่มที่ให้บริการสนับสนุนการท่องเที่ยว ประกอบด้วย บริการพิเศษต่างๆ เช่น ผู้จัดทำเอกสารการท่องเที่ยว หน่วยศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยว กลุ่มที่ผลิตสินค้าเกษตรกรรมและแปรรูป

สินค้าเกษตรกรรม เป็นต้น ธุรกิจกลุ่มอาจไม่ได้ผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อขายแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง แต่ทำหน้าที่ในการส่งต่อสินค้าหรือบริการให้แก่กลุ่มแรก ซึ่งถือว่ากลุ่มที่สองนี้มีความสำคัญในการสนับสนุนอุตสาหกรรมบริการเช่นกัน

3. กลุ่มพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย นักวางแผน หน่วยงานรัฐบาล เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันการเงิน นักลงทุน สถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรมและอาชีพ องค์การเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐบาลจะมีบทบาทในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารประเทศ มีหน้าที่กำกับวางแผน (รวมทั้งแผนรอง ระดับภาค ระดับจังหวัด และแผนปฏิบัติการระดับพื้นที่) การออกกฎหมายและกฎระเบียบ ติดตามงานด้านการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยว และผลักดันแผนการดำเนินการด้านงบประมาณ โดยประสานงานไปยังหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางด้านการวางแผน อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure of Development) ที่เป็นการลงทุนด้านสาธารณูปโภค เช่น การสร้างเส้นทางหลวง การตัดถนนเข้า-ออกหมู่บ้าน ประปา ท่าอากาศยาน หรือสนามบิน เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 269-272) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสีงแวดล้อมเป็นสำคัญ และกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องช่วยกันสนับสนุนส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต แนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในการตระหนักถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสการเรียกร้องหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลก ให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การ

อนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่น จนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสดังกล่าวที่มีมากขึ้นในหมู่นักท่องเที่ยว ที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสุขเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสดังกล่าวของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

จากกระแสหลักทั้ง 3 กระแสดังกล่าว ก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม จึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแบบยั่งยืน ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2533 จากผลของการประชุมครั้งนี้ ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน ก็สามารถปกป้องและสงวนโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง จึงมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย” จากความหมายดังกล่าว สามารถนำมาแปลเป็นหลักการเบื้องต้น และสร้างกรอบนโยบายและแนวทางการปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงทำให้ประเทศต่างๆ พยายามคิดหารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นเหตุให้มีการจัดประชุม Earth Summit ขึ้นที่กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2535 ในที่ประชุมมุ่งเน้นความสนใจของทั่วโลกสู่ประเด็นเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จากการประชุมนี้เอง ทำให้มีการลงนามในเอกสารแผนการปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) อันเป็นบ่อเกิดแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงวัฒนธรรม

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Ecotourism” ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่าง คำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้เกิดการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและของทรัพยากรต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศ ทั้งนี้ ได้มีนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ ดังต่อไปนี้

ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัตินิยามของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ไว้ว่า “เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่ง วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน”

กุดวรา สุวรรณพิมล (2548 : 39) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษา ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิต ของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

ริชาร์ดสัน (Richardson 1993 : 15) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในพื้นที่ทางธรรมชาติ ซึ่งมีการสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทั้งในเรื่องธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมที่สำคัญ นอกจากจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรมแล้ว ยังมีส่วนสนับสนุนและผลักดันให้มีการ ปกป้องอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้ไว้ และชุมชนในพื้นที่นั้นจะได้รับรายได้และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าว สามารถสรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีนิเวศธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก

2. เน้นให้นักท่องเที่ยวสัมผัส ได้รับประสบการณ์ และเรียนรู้สภาพธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย
3. เป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายควรมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. มุ่งเน้นที่คุณค่า ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่จะไม่เน้นการเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

3.2 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (สมชาติ อุ่ออัน 2551 : 15)

1. การใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องไม่สร้างผลกระทบแก่สิ่งแวดล้อมดั้งเดิม เนื่องจากสิ่งแวดล้อมดั้งเดิมเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการเดินทางมาท่องเที่ยว จึงต้องอนุรักษ์ให้ยั่งยืนเพื่อเป็นสิ่งดึงดูด
2. การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชนท้องถิ่น มัคคุเทศก์ เป็นต้น
3. การสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์จากการท่องเที่ยว นิยมเดินทางไปไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ลำบาก ทुरกันดาร และท้าทาย
4. การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชุมชนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่รอบๆ ควรมีส่วนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ เช่น การลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย เป็นต้น

3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นอกจากมีแนวคิดพื้นฐานมุ่งพัฒนาด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังมุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา

2. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

4. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ 2548 : 85-86)

3.4 หลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ (ดร.ชนิ เอมพันธุ์ และคณะ 2547 : 3-7)

1. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ ความสามารถของพื้นที่และระบบนิเวศในการรองรับการท่องเที่ยวเพื่อให้ทรัพยากรท่องเที่ยวยังคงอยู่ได้ยั่งยืน โดยไม่เสื่อม

โทรมลงไปอย่างถาวร และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมท้องถิ่นตามมา ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว รวมไปถึงการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม และเน้นการประเมินคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความสนใจเฉพาะด้านของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อธรรมชาติ วิถีชีวิตท้องถิ่น และการอนุรักษ์ การจัดการเพื่อรักษาคุณค่าความสำคัญในความเป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ให้ได้ การจำแนกเขตการจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว และการรักษาระบบนิเวศ รวมไปถึงกำหนดมาตรการหรือเงื่อนไขการใช้พื้นที่ต่างๆ และแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และการติดตามตรวจสอบและประเมินสถานภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่เสมอ กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเป็นกิจกรรมที่มีโอกาสใกล้ชิดและได้รับประสบการณ์โดยตรงจากธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น มีโอกาสได้เข้าใจเรียนรู้ และตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะสร้างงานและรายได้แก่คนในท้องถิ่น โดยกิจกรรมต่างๆ นั้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งผลด้านการอนุรักษ์ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตท้องถิ่น

2. ด้านตลาดของการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะปะปนอยู่ทั่วไปในสังคม ส่วนใหญ่จะค่อนข้างไปทางสูงอายุ มีการศึกษาและรายได้ดี นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความปรารถนาที่จะได้ท่องเที่ยวในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติหรือมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แปลกแตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน มีความประสงค์ที่จะได้รับรู้และ/หรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความสุขุมสงบ และมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตท้องถิ่น ดังนั้น จึงเป็นผู้ที่พร้อมจะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และไม่ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบายในลักษณะเช่นเดียวกับถิ่นที่ตนเองอยู่อาศัยหรือคุ้นเคย หรือในลักษณะที่ได้รับจากการบริการในเมืองใหญ่

3. ด้านการบริการ การบริการสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมตั้งแต่ ที่พัก อาหาร ยานพาหนะขนส่งนักท่องเที่ยว ตลอดจนการบริการกิจกรรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว และการสื่อความหมายธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว ในบางแห่งการบริการเรื่องที่พักหรืออาหารอาจไม่จำเป็น

ขึ้นอยู่กับสภาพหรือลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเน้นการบริการด้านสื่อความหมายและการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การบริการศูนย์ข้อมูลและบริการนักท่องเที่ยว การบริการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวระหว่างการประชุม กิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น การบริการต่างๆ ที่มีโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่น เช่น บริการที่พัก อาหาร ยานพาหนะ และมัคคุเทศก์นำเที่ยว นั้นเน้นให้ประชาชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและดำเนินกิจการต่างๆ ในภาคการบริการดังกล่าว

4. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการจัดเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมดูแลและจัดการให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการนี้ประกอบด้วยองค์กรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมไปถึง แผนงาน โครงการ มาตรการและกฎระเบียบต่างๆ ในการควบคุมดูแลให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง และยังเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ องค์กรรับผิดชอบควรทำหน้าที่บริหารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของสำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว ซึ่งได้กล่าวไว้ในหลักสูตรมาตรฐานโฮมสเตย์ สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ การจัดการทรัพยากรจำเป็นต้องมีการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ โดยคำนึงว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่งที่ต้องมีความสามารถในการสร้างกำไรเพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของชุมชน มีการตอบสนองความต้องการหรือพันธะทางสังคม หมายถึง การให้ความเคารพต่อชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนต่างๆ ตลอดถึงความหลากหลายและมรดกทางวัฒนธรรม มีความสุทริยภาพ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมต่างๆ ไม่ว่าจะสถานที่นั้นจะมีความยิ่งใหญ่เพียงใด หรือมีชื่อเสียงมากน้อยเพียงไร การธำรงรักษาไว้ซึ่งสุนทรียภาพของสภาพของสถานที่เหล่านั้น คือภารกิจสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยว และมีการคำนึงถึงกระบวนการและขอบเขตทางเชิงนิเวศวิทยา เพื่อให้การพัฒนาสามารถดำรงสภาพแวดล้อมต่างๆ ทั้งทางกายภาพและทางชีวภาพที่เปราะบางเอาไว้ รวมถึงการรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) ของพืชพรรณและสัตว์ต่างๆ เพราะสิ่งเหล่านี้คือ ทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว และควรมีการดำรงไว้ซึ่งระบบสนับสนุนชีวิต (Life

Supporting System) ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์และสิ่งมีชีวิตทั้งหมดในโลกมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ (สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว 2553)

3.5 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการและสถาบันวิชาการต่างๆ ได้กำหนดแนวทางหรือนโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อใช้เป็นแม่แบบให้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ดังนี้

อุดม เชยกิจวงศ์ และคณะ (2548 : 107-108) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีอยู่ด้วยกัน 8 ประการ ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร และการจัดการร่วมกันทุกระดับ
2. การควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำคัดเตือนและการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วยกัน
3. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่น ในการจัดการทรัพยากร การบริหาร การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมกันในทุกระดับ
4. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา การสร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และรายได้เพียงอย่างเดียว
5. จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง
6. ต้องมีการศึกษา วิจัย และติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

7. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับรูปแบบ หรือกิจกรรมเดิมที่มีอยู่โดยหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น

8. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องมีการควบคุมดูแล รักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมไว้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกกระทบและฟื้นตัวได้ยาก

ส่วนสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้กำหนดนโยบายด้านต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่างๆ ภายใต้อัตลักษณ์พื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและองค์ประกอบในเชิงระบบของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่างๆ โดยได้กำหนดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆ 6 ด้านดังนี้

1. นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1.1. กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจน ให้ออกเลิกการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดพื้นที่เหมาะสมในเขตอนุรักษ์

1.2. สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ในเขตพื้นที่อนุรักษ์พื้นที่เอกชน และเขตชุมชน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3. วางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามขอบเขตของขีดความสามารถที่รองรับได้

1.4. สนับสนุนการพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยวในท้องถิ่นระดับกลุ่มพื้นที่ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

1.5. สนับสนุนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารในการเดินทาง เพื่อใช้ในการจัดการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่

1.6. กำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เข้มงวดมากขึ้น

1.7. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบ และจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

1.8. สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการวางแผนและจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

2.1. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้เป็นการศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ถือเอาการปฏิบัติในสนามเป็นบทเรียนของการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบของกิจกรรมที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2.2. จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

2.3. สนับสนุนสื่อมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4. สนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

2.5. ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อความกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

2.6. ขยายการให้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

3. นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

3.1. พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชน และประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ

3.2. สนับสนุนการจัดตั้งขบวนการร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ

3.3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผล ตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.4. ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

3.5. แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

3.6. เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

3.7. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในด้านการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระ และสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง

3.8. สนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วม ตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชนและองค์กรจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

4. นโยบายด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว

4.1. กำกับส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่มีความพร้อม ง่ายต่อการถูกกระทบกระเทือนจากการท่องเที่ยว

4.2. สนับสนุนการตลาดในรูปแบบที่ประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอด โปรแกรมประเภทผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ

4.3. ส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศสำหรับกระตุ้นให้เกิดการขายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยเน้นในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และเกษตรกรเป็นพิเศษ ทั้งนี้รวมถึงการจัดการศึกษาและกิจกรรมตอบสนองตลาดต่างประเทศด้วย

4.4. ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพมุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้มาตรการในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

4.5. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ ภายใต้การจัดให้มีการพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม

4.6. ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้ขอบเขตการพัฒนา โดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมีการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

5. นโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการท่องเที่ยว

5.1. จัดระบบการเดินทางเชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามควรให้เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรม โดยเน้นความปลอดภัยเป็นหลัก

5.2. สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัดเหมาะสมตามความจำเป็นและตามขนาดพื้นที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่หมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

5.3. สนับสนุนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและโครงข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับเพื่อการติดต่อสื่อสาร การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

5.4. สนับสนุนให้การบริการการท่องเที่ยวดำเนินการโดยภาคเอกชน หรือองค์กรหรือประชาชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ให้มีกรอบการพัฒนาบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการ ตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.5. การจัดการบริการของรัฐในพื้นที่จำเป็นจะต้องมีขนาดและการบริการที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือและเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับรูปแบบและ

กิจกรรมของการท่องเที่ยวอื่นๆ การจัดบริการต้องไม่เป็นการแสวงหากำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรให้มีเป็นรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

5.6. การจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้แก่ชุมชนและประชาชนท้องถิ่น

5.7. กำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุมและส่งเสริมการบริการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรฐานการจูงใจการให้การรองรับมาตรฐานการบริการและการให้รางวัล เป็นต้น

6. นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

6.1. สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพโดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่นๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล เป็นต้น

6.2. สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืมหรือกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินของรัฐ

6.3. ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

6.4. สนับสนุนด้านงบประมาณและสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

6.5. ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดการและการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

จะเห็นได้ว่า จากแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการและนโยบายการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น หากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแม่แบบในการบริหารจัดการได้ จะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นไม่ว่าจะทางบวกหรือทางลบ อันเป็นผลจากประสบการณ์ และความเชื่อ ซึ่งจะบอกกล่าวถึง ความหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจดังนี้

4.1 ความหมายของความพึงพอใจ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548 : 77) กล่าวถึง ความพึงพอใจว่าหมายถึง ความรู้สึก หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาจจะเป็นไปในเชิงประเมินค่าว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นเป็นไปในทางบวกหรือทางลบ

สมยศ นาวิการ (2547 : 25) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นในลักษณะเชิงบวกของบุคคลเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการหรือได้รับสิ่งตอบแทนที่คาดหวัง

สิริอร วิชาวุธ และคณะ (2547 : 124) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทัศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้นๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้นๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้

มุซซัฟเฟอร์ อูยซัล และจอห์น เอ วิลเลียม (Muzaffer Uysal and John A Williams 2004 : 16) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่เมื่อใดที่สิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการหรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะเกิดความรู้สึกทางบวกแต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งใดสร้างความรู้สึกผิดหวังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องของความรู้สึกที่มีความรู้สึกของบุคคล อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลไม่มีวันสุดสิ้น เปลี่ยนแปลงได้เสมอตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม บุคคลจึงมีโอกาสที่จะไม่พึงพอใจในสิ่งที่เคยพึงพอใจมาแล้ว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องสำรวจตรวจสอบความพึงพอใจในการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลตลอดไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสำเร็จคล่องตามเป้าหมายขององค์กรหรือหน่วยงานที่ตั้งไว้

4.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

นักวิชาการได้พัฒนาทฤษฎีที่อธิบายองค์ประกอบของความพึงพอใจและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจกับปัจจัยอื่นๆ ไว้หลายทฤษฎี ดังนี้

พวงเพชร วัชรอยู่ (2546 : 100) ได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's Hierarchy Modified Need Theory) ที่เรียกว่า E.R.G (Existence-Relatedness-Growth Theory) โดยแบ่งความต้องการของบุคคลออกเป็น 3 ประการ คือ (1) ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence needs) (2) ความต้องการสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น (Relatedness needs) และ (3) ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (Growth needs)

สิริอร วิชชาวูธ และคณะ (2547 : 125-126) กล่าวถึง ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลำดับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ที่เรียกว่า Hierarchy of Needs มี 5 ลำดับชั้น ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการปัจจัย 4 เช่น ต้องการอาหารให้อิ่มท้อง เครื่องนุ่งห่มเพื่อป้องกันความร้อน หนาวและอุจาดตา ยารักษาโรคภัยไข้เจ็บ รวมทั้งที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันแดด ฝน ลม อากาศร้อน หนาว และสัตว์ร้าย ความต้องการเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน จึงมีความต้องการพื้นฐานขั้นแรกที่มนุษย์ทุกคนต้องการบรรลุให้ได้ก่อน

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หลังจากที่มีมนุษย์บรรลุความต้องการด้านร่างกาย ทำให้ชีวิตสามารถดำรงอยู่ในขั้นแรกแล้ว จะมีความต้องการด้านความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สินของตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป เช่น หลังจากมนุษย์มีอาหารรับประทานจนอิ่มท้องแล้วได้เริ่มหันมาคำนึงถึงความปลอดภัยของอาหาร หรือสุขภาพ โดยหันมาให้ความสำคัญเรื่องสารพิษที่ติดมากับอาหาร ซึ่งสารพิษเหล่านี้อาจสร้างความไม่ปลอดภัยให้กับชีวิตของเขา เป็นต้น

3. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and Love Needs) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นหลังจากการที่มีชีวิตอยู่รอดแล้ว มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแล้ว มนุษย์จะเริ่มมองหาความรักจากผู้อื่น ต้องการที่จะเป็นเจ้าของสิ่งต่างๆ ที่ตนเองครอบครองอยู่ตลอดไป เช่น ต้องการให้พ่อแม่ พี่น้องคนรัก รักเราและต้องการให้เขาเหล่านั้นรักเราคนเดียว ไม่ต้องการให้เขาเหล่านั้นไปรักคนอื่น โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น

4. ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem Needs) เป็นความต้องการอีกขั้นหนึ่ง หลังจากได้รับความต้องการทางร่างกาย ความปลอดภัย ความรักและความเป็นเจ้าของแล้วจะต้อง การยอมรับนับถือจากผู้อื่น ต้องการได้รับเกียรติจากผู้อื่น เช่น ต้องการการเรียกขานจากบุคคล ทั่วไปอย่างสุภาพ ให้ความเคารพนับถือตามควร ไม่ต้องการการกดขี่ข่มเหงจากผู้อื่น เนื่องจากทุกคนมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน

5. ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self-Actualization Needs) เป็น ความต้องการขั้นสุดท้าย หลังจากที่ผ่านมาความต้องการความเป็นส่วนตัว เป็นความต้องการที่แท้จริง ของตนเอง ลดความต้องการภายนอกลง หันมาต้องการสิ่งที่ตนเองมีและเป็นอยู่ ซึ่งเป็นความ ต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์แต่ความต้องการในขั้นนี้มักเกิดขึ้นได้ยาก เพราะต้องผ่านความต้องการ ในขั้นอื่นๆ มาก่อนและต้องมีความเข้าใจในชีวิตเป็นอย่างดี

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542 : 133) กล่าวถึง ทฤษฎีความต้องการ 5 ขั้นของอีริค ฟรอมม์ (Erich Fromm) ซึ่งสรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการ 5 ประการ ได้แก่ มีสัมพันธภาพ สร้างสรรค์ มีสังกัด มีเอกลักษณ์แห่งตน และมีหลักยึดเหนี่ยว

4.3 ความต้องการของนักทอ่งเที่ยว

สิริอร วิชชาวุธ และคณะ (2547 : 124) กล่าวว่า ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) มีพื้นฐานอยู่ บนความคิดที่ว่า การตอบสนองแรงขับเป็นหลักการเพียงอันเดียวที่มีความสำคัญที่สุดซึ่งอยู่ เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ มาสโลว์มีหลักการที่สำคัญเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยเน้นในเรื่องลำดับ ขั้นความต้องการ เขามีความเชื่อว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้น แรงจูงใจ ของคนเรามาจากความต้องการ พฤติกรรมของคนเรามุ่งไปสู่การตอบสนองความพอใจ ความ ต้องการพื้นฐานของมนุษย์แบ่งออกเป็น 5 ระดับด้วยกัน ได้แก่

1. มนุษย์มีความต้องการและความต้องการมีอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมต่อไป ความ ต้องการที่ไม่ได้รับการสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม
3. ความต้องการของคนซ้ำซ้อนกัน บางทีความต้องการหนึ่ง ได้รับการตอบสนองแล้วยัง ไม่สิ้นสุดก็เกิดความต้องการด้านอื่นขึ้นอีก

4. ความต้องการของคนมีลักษณะเป็นลำดับขั้นความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง

5. ความต้องการเป็นตัวคนที่แท้จริงของตนเอง

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2551 : 37) ได้ให้ความหมายของ ความต้องการของนักท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความปรารถนาของบุคคลแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม สังคมและบุคลิกภาพส่วนตัวของนักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ความต้องการนักท่องเที่ยวมีอยู่เสมอ สามารถแบ่งได้ตามเกณฑ์ช่วงอายุ และวัฏจักรชีวิต โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวจะแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม สังคมและบุคลิกภาพส่วนตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวเหล่านี้เองสามารถประยุกต์ใช้เป็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

4.4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สมยศ นาวิการ (2540 : 376) ได้ให้ความเห็นว่า แรงจูงใจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ โดยแรงจูงใจจะกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนอง หากปฏิกิริยาตอบสนองได้รับความสำเร็จก็จะเกิดความพึงพอใจ ถ้าไม่ได้รับความสำเร็จก็จะเปลี่ยนจุดมุ่งหมายใหม่ เปลี่ยนแรงจูงใจใหม่

เอกพงษ์ ธนพิบูลพงศ์ (2540 : 14-15) กล่าวถึงเรื่องความพึงพอใจจากการคาดหวังของนักท่องเที่ยวว่า นักท่องเที่ยวแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมก็ต่อเมื่อเขามองเห็น โอกาส ความน่าจะเป็นไปได้ค่อนข้างเด่นชัด ว่าหากความพึงพอใจของเขาเกิดจากการให้บริการที่มีคุณภาพ เขาก็จะใช้บริการนั้นตลอด เพราะเป็นผลลัพธ์ (outcomes) ที่เขาปรารถนา

เมททิน โคซาส, อเลน เดอครอป (Metin Kozak, Alain Decrop 2008 : 87) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (Tourist Satisfaction) ว่าเป็น การรับรู้ของนักท่องเที่ยวแต่ละคนที่มีต่อบริการที่ได้รับซึ่งสอดคล้องกับความคาดหวัง เช่นเดียวกับคุณค่าในใจ ความพึงพอใจนั้นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่มีระดับของความคาดหวังที่แตกต่างกัน หากนักท่องเที่ยวต้องตัดสินใจเลือกใช้บริการอาหารและเครื่องดื่มระหว่างห้องอาหารในโรงแรมระดับมาตรฐานและร้านอาหารประเภท fast food ความคาดหวังในการบริการย่อมแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเวลาในการให้บริการ รูปแบบการเสิร์ฟ ระดับของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับนักท่องเที่ยวและราคา

ไม่ว่าจะเป็นบริการระดับใด สิ่งที่เราควรคำนึงถึงคือระดับความคาดหวังของลูกค้าที่มีต่อบริการของเรา หากบริการและภาพลักษณ์ใดๆ ก็ตามที่ได้นำเสนอต่อลูกค้าซึ่งเป็นมาตรฐานที่กล่าวอ้างเสมือนเป็น คำมั่นสัญญาที่ให้ไว้และเป็นการสร้างการรับรู้จนกลายเป็นความคาดหวังของลูกค้า ในที่สุดเมื่อ ลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ สิ่งที่เขาได้รับจริงจากประสบการณ์จะถูกนำไปเปรียบเทียบกับ สิ่งที่เขาคาดหวัง หากสิ่งที่ได้รับเท่ากันกับสิ่งที่เขาคาดหวังความพึงพอใจก็จะเกิดขึ้น หากบริการที่ได้รับจริงเกินกว่าสิ่งที่คาดหวังไว้ลูกค้าจะเรียนรู้ถึงความประทับใจจากบริการ แต่ถ้บริการที่ได้รับ ต่ำกว่าระดับที่คาดหวังไว้ย่อมเกิดเป็นประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจต่อการบริการ

กล่าวโดยสรุป ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่ตรงกับความคาดหวังหรือเหนือกว่าความคาดหวัง ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวกลับมาใช้บริการนั้นๆ ต่อไป

4.5 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจมีวิธีการวัดและระดับการวัดที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของ ข้อมูลที่จะวัด สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวัดความพึงพอใจของ ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2550) โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งใช้เกณฑ์ การแปลผลด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดระดับของความพึงพอใจโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน		ระดับความพึงพอใจ
4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ทั้งนี้ ในการวัดระดับความพึงพอใจจะใช้แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว โดยจะวัดใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวในระหว่างการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว และด้านการบริการท่องเที่ยว จากนั้นนำมาจัดระดับความพึงพอใจ เพื่อให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 คะแนนตามลำดับ

หากคะแนนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อยที่สุด น้อยหรือปานกลาง แสดงให้เห็นว่า สิ่งนั้นอยู่ในสถานะที่ขาดแคลน ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับการพัฒนาในด้านนั้นๆ

5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่หลายประเทศต้องการเพราะการที่แหล่งท่องเที่ยวในประเทศต่างๆ มีศักยภาพการท่องเที่ยวที่ดีจะเป็นสิ่งกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้ถึงขีดสุดจึงเป็นสิ่งที่ควรทำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการมีศักยภาพการท่องเที่ยวสูงในด้านต่างๆ นั้นถือเป็นความได้เปรียบหรือเป็นจุดแข็งของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น

5.1 ความหมายของศักยภาพ

พจนานุกรมไทยฉบับทันสมัย (2543 : 502) ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเห็นเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เสรี

พงศ์พิศ (2547 : 150) กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังภายใน พลังที่ซ่อนไว้หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏหรือออกมาบ้างแต่ยังไม่หมด เช่น เมล็ดมะม่วงมีศักยภาพที่จะโตเป็นมะม่วงถ้าหากได้ดินดี น้ำดี แดดดี ปุ๋ยดี หรือเด็กจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเก่ง ถ้าหากได้รับการเลี้ยงดูที่ดี การศึกษาที่ดี และสิ่งแวดล้อมที่ดี Paul Procter (1995 : 892) ได้กล่าวถึงคำว่า ศักยภาพ หรือ Potential ซึ่งใน Cambridge International of English ได้อธิบายความหมายดังนี้ the degree of ability for developing or being developed ; a hidden unused ability : ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า จิตของความสามารถที่จะพัฒนาหรือพัฒนาต่อไปได้ ความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ ศักยภาพเป็นคำที่ใช้บ่อยมากในหลายวงการ เช่น ศักยภาพทางการศึกษา ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ศักยภาพทางการทหาร ศักยภาพทางศิลปะ ศักยภาพทางดนตรีและศักยภาพทางการกีฬา เป็นต้น

สรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง การใช้ความสามารถหรือคุณลักษณะที่แฝงอยู่อย่างเต็มพิกัดจนเกิดเป็นการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

5.2 ศักยภาพของการท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว นั้น สุภาภรณ์ หาญทอง (2543 : 43-44) กล่าวว่าไว้ว่า ศักยภาพทางพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปรับปรุง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ย่อมมีศักยภาพในตัวเองที่แตกต่างกัน บางแห่งมีศักยภาพสูง แต่บางแห่งอาจมีศักยภาพต่ำ การพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงขีดความสามารถ ความพร้อมของสถานที่และอื่นๆ ที่อยู่ในสภาพรวมของศักยภาพทางพื้นที่ท่องเที่ยวว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใด สมควรต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในระดับใดจึงจะเหมาะสม นอกจากนี้ในพื้นที่ท่องเที่ยวหนึ่งๆ หากมีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กระจุกกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อจะมีการพัฒนาการท่องเที่ยว มักจะประสบปัญหาข้อจำกัดที่เกี่ยวกับบุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกหรือพัฒนาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความสามารถในการรองรับการพัฒนาได้สูง โดยจัดให้อยู่ในอันดับแรกๆ เพื่อให้คุ้มค่าและสอดคล้องกับเทคโนโลยีและค่าใช้จ่ายในวงเงินงบประมาณที่มีอยู่ ในการจัดลำดับศักยภาพของ

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่หนึ่งๆ จึงจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น โดยพิจารณาปัจจัยและคุณลักษณะในด้านต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นตัววัดศักยภาพออกมา แล้วนำมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด เพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่ แล้วเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมาพัฒนาตามลำดับก่อนหลัง ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับข้อจำกัดดังกล่าว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 60-69) ได้ให้ความหมายของ ศักยภาพของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมชมเยือน คุณลักษณะหรือคุณสมบัติดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามประเภทของแหล่งหรือทรัพยากรท่องเที่ยวทุกๆ ซึ่งควรมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า 4 As คือ

1. ความน่าดึงดูดใจของสถานที่ (Attraction) หมายถึง แหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถเรียกร้องและกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตาชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัวทั้งที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นและเกิดจากธรรมชาติ อันมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่อไปนี้ ความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดทรายขาว แนวปะการังที่มีสีส้มสวยงาม น้ำตกที่มีความสวยงามและทั้งที่สร้างขึ้น และเกิดตามธรรมชาติ รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญเฉพาะกาล เช่น งานประเพณีในเทศกาลสำคัญของการประกวดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

2. ความสะดวกในการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึง แหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้มาก หากมีความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงและเที่ยวชม นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดอารมณ์ในการท่องเที่ยวได้มาก ดังนั้น แม้แหล่งท่องเที่ยวจะมีความสวยงามแต่หากขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวก็จะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงานที่รับผิดชอบ และแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถนน สะพาน เส้นทางเดินเรือ ที่จอดรถ ตลอดจนเส้นทางยานพาหนะหรือทางเดิน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแก่นักท่องเที่ยว

3. ความประทับใจ (Amenity) หมายถึง แหล่งหรือทรัพยากรท่องเที่ยวก่อให้เกิดความประทับใจ สุขใจ และซาบซึ้งในการเที่ยวชม อย่างเช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทราชวัง วัด โบราณสถานต่างๆ ที่แสดงถึงอารยธรรมในอดีต หรือแม้แต่

ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน อาทิ อุทยานแห่งชาติทางบกและทางทะเล หรือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น การร่วมงานเทศกาลและประเพณีต่างๆ เช่น งานคาร์นิวัลในประเทศบราซิล งานประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ความเป็นมิตร ความสามารถในการสื่อสาร ความเอื้ออาทร และ คุณสมบัติที่ส่งเสริมบริการของมนุษย์ เป็นต้น

4. องค์ประกอบของการบริการ (Ancillary Service) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดสรรการบริการด้านต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยว หน่วยงาน และภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

4.1. การบริการด้านตลาด เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว การศึกษาวิจัยด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว การกำหนดการบริการที่เหมาะสม การส่งเสริมความร่วมมือด้านการตลาดเป็นพันธมิตรในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

4.2. การประสานความร่วมมือด้านการพัฒนาและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและการจัดระบบการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และ Oxford Brookes University School of Planning ยังได้สร้างแบบตรวจสอบทรัพยากรทางการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อใช้สำรวจศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเนื้อหาประกอบด้วยรายการตรวจสอบ 8 รายการ ดังนี้ (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ 2545)

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ จะกล่าวถึง ทรัพยากรธรรมชาติ ลักษณะและผู้จัดการ ที่ตั้ง (แผนที่) การเข้าถึง ผู้ใช้ประโยชน์ บริการนักท่องเที่ยว ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์ สำหรับรายละเอียดของรายการทรัพยากรธรรมชาติประกอบด้วย

1.1 ภูมิทัศน์และภูมิอากาศ: หาด ถ้ำ ที่ราบ หุบเขา ฤดูกาล เกาะ ฯลฯ

1.2 พืช: ป่า ไร่ เขา สวนผลไม้ สวน ฟาร์ม ต้นไม้ ป่าไม้ ป่าชายเลน สมุนไพร สวน

ครัว ความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ

1.3 สัตว์: นก สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมลง สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์

ฯลฯ

1.4 น้ำ: ลำธาร แม่น้ำ คู่งน้ำ น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุร้อน ทะเล อ่างเก็บน้ำ เขื่อน

ฯลฯ

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม จะกล่าวถึง ทรัพยากรวัฒนธรรม ลักษณะและผู้จัดการ ที่ตั้ง (แผนที่) การเข้าถึง ผู้ใช้ประโยชน์ บริการนักท่องเที่ยว ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่โทรศัพท์ สำหรับรายละเอียดของรายการทรัพยากรวัฒนธรรมประกอบด้วย

2.1 มรดกวัฒนธรรม: ปราสาท ป้อม ที่เกิดของคนสำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หมู่บ้าน เมืองวัฒนธรรมพื้นบ้าน ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม

2.2 มรดกด้านศาสนา: โบสถ์ วิหาร สุเหร่า โบสถ์คริสต์ วัด สุสาน ศาสนสถาน เจดีย์ ปราสาทขอม พระพุทธรูปปางต่างๆ จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม พระไตรปิฎก ไบเบิล กุระอ่าน

2.3 ศิลปะชาติพันธุ์: ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา ดนตรี อาหาร หัตถกรรม ภาษาถิ่น การแสดง ขนบธรรมเนียม ประเพณี

3. รายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Events) จะกล่าวถึง ทรัพยากร มหกรรมและปรากฏการณ์ที่สำคัญ (Events) ชื่องานแสดงและผู้จัดการ ที่ตั้ง (แผนที่) วันที่ แผนที่ ประเภทของกิจกรรม จำนวนผู้เข้าร่วม คุณสมบัติผู้เข้าร่วม ชื่อผู้ที่จะติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรมหกรรมปรากฏการณ์ที่สำคัญ ประกอบด้วย

3.1 มหกรรม: เฟสติวล ดนตรีชนิดต่างๆ แจ๊ส ป๊อป การแสดงละคร เต้นรำ ลิเก หนังใหญ่

3.2 Tournaments การแข่งขันกีฬา: กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย แข่งรถ แข่งม้า โขว์ ประกวดสุนัข

3.3 งานแสดงสินค้าธุรกิจ: งานแสดงสินค้าเกษตรกรรม รถยนต์ เรือ อุปกรณ์กีฬา งานประชุม ประชุมสมาคมโลก

3.4 งานแสดงอื่นๆ: วันชาติ งานฉลอง งานฉลองถนนต่างๆ ขบวนแห่ มหกรรม หัตถกรรมเกษตรกรรม ดอกไม้ แสงบุญ ประกวด งานแสดงอาหาร การถ่ายรูป

4. รายการทรัพยากรด้านกิจกรรม จะกล่าวถึง ทรัพยากรกิจกรรม ชื่อกิจกรรมและผู้จัดการที่ตั้ง (แผนที่) เวลาเปิด-ปิด มีฤดูใดบ้าง ค่าผ่านประตู ข้อมูลนักท่องเที่ยว ชื่อผู้ที่ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรด้านกิจกรรม ประกอบด้วย

4.1 กิจกรรมนันทนาการ: สนามเด็กเล่น สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทางจักรยาน คลอง โดคร่ม สระว่ายน้ำการพายเรือ ตกปลา แกะสลัก

4.2 กิจกรรมด้านบริการ: ขายปลีก อุปกรณ์แคมป์ปิ้ง เสื้อผ้าเฉพาะ เซรามิก แก้วสินค้าโรงงาน ละคร การอบสมุนไพร การนวด การรักษาภาพยนตร์

4.3 สิ่งอำนวยความสะดวก: ทัวร์สวนผลไม้ ทัวร์อุทยานแห่งชาติ ฟาร์ม สวนพฤกษชาติ ห้องฟ้าจำลอง สวนสนุก ทัวร์โรงงาน ท่าเรือ สวนสาธารณะ

5. รายการทรัพยากรด้านบริการ จะกล่าวถึง ทรัพยากรบริการ ชื่อ/ประเภทบริการ ลักษณะที่ตั้ง (แผนที่) กี่ห้อง กี่คน ราคาห้อง ราคาอาหาร เวลาเปิดทำการ บริการต่างๆ ชื่อผู้ที่ติดต่อ สถานที่ โทรศัพท์ รายละเอียดของรายการทรัพยากรด้านบริการ ประกอบด้วย

5.1 การขนส่ง: การเข้าถึง ยานพาหนะ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน รถทัวร์ สนามบิน ท่าเรือ

5.2 ที่พักแรม: โรงแรม 2-5 ดาว Home-stay โมเต็ล หอพัก แคมป์ปิ้ง

5.3 การต้อนรับ: ศูนย์ข้อมูล แผนที่ โบรชัวร์ ของที่ระลึก ป้ายบอกทาง ไกด์ท้องถิ่น บริษัททัวร์ ที่ทำเจ้าของบ้าน

5.4 บริการอื่นๆ: ปั้มน้ำมัน ธนาคาร ที่แลกเงิน ตำรวจท่องเที่ยว บริการสุขภาพและอุบัติเหตุ ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา การซ่อมแซมต่างๆ

6. รายการกิจกรรมการท่องเที่ยวในรอบปี รายละเอียดจะเป็นรายการกิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในแต่ละเดือนในรอบปี

7. การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว จะกล่าวถึง ลักษณะทรัพยากร คุณภาพ ความเด่น เมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น จุดดึงดูดนักท่องเที่ยว รายละเอียดของการประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วย

7.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

7.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

7.3 Events

7.4 กิจกรรม

7.5 บริการ

8. ตารางจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว จะกล่าวถึง ลักษณะทรัพยากร คุณสมบัติความโดดเด่น ลูก้าสำคัญ โอกาสในการพัฒนา อุปสรรคต่อการพัฒนา อันดับรายละเอียดของตารางจัดอันดับความสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยว ประกอบด้วย

8.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

8.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม

8.3 Events

8.4 กิจกรรม

8.5 บริการ

5.3 แนวคิดในการจัดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีศักยภาพและความสำคัญแตกต่างกันไป ฉะนั้น ในการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแหล่งใดแหล่งหนึ่งจึงควรศึกษาและเรียนรู้องค์ประกอบของหลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่ง วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (253 : 42-43) ได้ยกตัวอย่างแนวความคิดในการจัดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากองค์ประกอบใหญ่ๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่เป็นแก่นแท้ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนับเป็นคุณค่าหรือความสำคัญที่มีอยู่ อันจะส่งผลให้เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างความประทับใจ ตลอดจนเป็นสิ่งตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะคุณค่าเหล่านี้ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะมีมากน้อยไม่เท่าเทียมกัน เช่น ชายทะเลซึ่งมีภูมิทัศน์สวยงามด้วยเกาะแก่ง หาดทรายขาว และน้ำทะเลใสสะอาด ย่อมจะมีคุณค่ามากกว่าชายทะเลที่มีภูมิทัศน์ธรรมดาหรือพบเห็นได้ทั่วไป เช่น หาดทรายโคลน น้ำทะเลขุ่น หรือวัดที่มีโบราณวัตถุสถานเป็นแบบสถาปัตยกรรมเก่าแก่ มีประวัติเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ย่อมจะมี

คุณค่ามากกว่าวัดที่สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และไม่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ เป็นต้น

2. ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึงสิ่งหรือส่วนประกอบของสถานที่แห่งนั้นที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือสิ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกการเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้น ถึงแม้ว่าความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะไม่ใช่ว่าสิ่งดึงดูดใจหรือสิ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะมีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น ซึ่งข้อกำหนดของการให้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวนี้สามารถจำแนกเป็นลักษณะย่อยได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

- 2.1 สภาพการเข้าถึง
- 2.2 สิ่งอำนวยความสะดวก
- 2.3 สภาพแวดล้อม
- 2.4 ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว
- 2.5 ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ภราเดช พยัควิเชียร (2525 : 17-18) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่นำมาเป็นเครื่องชี้วัดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมี 4 ประการ คือ

1. ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว (Primary Attraction) พิจารณาได้จากความสำคัญของสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการทางด้านการพักผ่อนอย่างสงบ ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์ เป็นต้น ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยวแบ่งได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่

- 1.1 ปัจจัยจูงใจทางด้านธรรมชาติ (Natural Assets)
- 1.2 ปัจจัยจูงใจด้านประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical & Religious Assets)
- 1.3 ปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Contemporary Human Product & Activities)

2. ปัจจัยประกอบ (Complementary Factors) ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจของสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคมซึ่งสะท้อน

ท่าที่ พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ทั้งทางด้าน
โจรผู้ร้าย ภัยธรรมชาติ และการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก (Supporting Facilities) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวก มาตรฐานในเรื่องการบริการ ที่พักและอาหาร การติดต่อเข้าใจในด้านภาษา การให้
ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านบันเทิงเรีงรมย์และร้านค้าของที่
ระลึก

4. ปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม (Infrastructure & Transportation)
ได้แก่ โครงข่ายการคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สะดวกสบาย บริการสาธารณะ เช่น
ไฟฟ้า น้ำใช้ การระบายน้ำ การกำจัดสิ่งโสโครก ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

5.4 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะให้
ความสำคัญกับระบบนิเวศเป็นปัจจัยหลัก ความมีเอกลักษณ์ ความเป็นท้องถิ่นเดิมแท้ และความ
ดึงดูดใจการท่องเที่ยว ในการกำหนดค่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากคุณสมบัติ
ของแหล่งท่องเที่ยวในด้านการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพิจารณาการจัดการโดย
คำนึงถึงการจัดให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและระบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
และให้ชุมชนมีส่วนร่วม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 2548)

ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
แห่งประเทศไทย (2540) มีเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวดังนี้

1. ตัวชี้วัดการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1.1 ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว ที่มีลักษณะการท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศได้มากน้อยเพียงใด พิจารณาจาก สภาพทั่วไป ความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาส
การจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ เป็นต้น

1.2 ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาสภาพทั่วไปในปัจจุบัน 3 ปัจจัย คือ
ระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
และการมีองค์ประกอบท่องเที่ยวที่หลากหลาย

2. การประเมินศักยภาพเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ทำการประเมินโดย การให้คะแนนแหล่งท่องเที่ยวตามตัวชี้วัด และให้น้ำหนักตามความสำคัญของปัจจัยต่างๆ

3. การพิจารณาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยการจัดการด้านการให้การศึกษาสิ่งแวดล้อม ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ด้านองค์กรในการจัดการที่มีความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นแล้วมีการให้คะแนนตามศักยภาพที่ปรากฏ

ส่วน สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) ได้จัดทำคู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ อาจจะมี ความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ นอกจากนี้ การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ จากแนวคิดดังกล่าวศักยภาพของแหล่งธรรมชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงสามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ 4 ดัชนี ได้แก่

- 1.1. แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้
- 1.2. มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ
- 1.3. แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 1.4. ความปลอดภัยของแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน

การประเมินมาตรฐานด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องพิจารณาการจัดการใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลักการจำแนกเขตการจัดการและการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านการบริการนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว จากแนวคิดดังกล่าวองค์ประกอบนี้จึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ดังนี้ ได้แก่

- 2.1. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2. การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว
- 2.3. การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว
- 2.4. การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อัน

เนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

การจัดการด้านการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึกจะพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 4 ดังนี้ ได้แก่

- 3.1. มีศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
- 3.2. มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี
- 3.3. มีการให้ความรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่
- 3.4. มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องระบบนิเวศ และการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว และชุมชน

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว

การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย องค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 2 ดังนี้ ได้แก่

- 4.1. ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 4.2. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของพื้นที่ธรรมชาติเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1. ตัวแปรที่เกี่ยวกับศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว พิจารณาจากลักษณะเฉพาะของระบบนิเวศ วัฒนธรรม ชุมชน เป็นต้น
2. โอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม
3. ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่
4. ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
5. ความปลอดภัย
6. ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต

ดังนั้น จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาและประยุกต์ใช้เกณฑ์ในการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 ด้าน ดังนี้

1. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
5. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่
6. ด้านการบริการท่องเที่ยว
7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

หลังจากนั้นจึงพิจารณาให้คะแนนเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดขึ้นแล้วจึงคำนวณหาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนัก (Weighting Score Method) ซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจากวิธีการคำนวณของศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ (2538) แล้วนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาจัดระดับศักยภาพของพื้นที่ ดังนี้

$$EP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + W_4R_4 + W_5R_5 + W_6R_6 + W_7R_7}{W_1 + W_2 + W_3 + W_4 + W_5 + W_6 + W_7}$$

เมื่อ EP = ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

R หมายถึง ค่าคะแนนปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 ด้าน มีค่าเท่ากับ

1-7 โดย

R_1 = ค่าคะแนนด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

R_2 = ค่าคะแนนด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

R_3 = ค่าคะแนนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

R_4 = ค่าคะแนนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

R_5 = ค่าคะแนนด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

R_6 = ค่าคะแนนด้านการบริการท่องเที่ยว

R_7 = ค่าคะแนนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

W หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 ด้าน มีค่าเท่ากับ 1-7 โดย

W_1 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

W_2 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

W_3 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

W_4 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

W_5 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

W_6 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านการบริการท่องเที่ยว

W_7 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ค่าถ่วงน้ำหนักคำนวณมาจากการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยด้วยการพิจารณาความเหมาะสมของคะแนนค่าถ่วงน้ำหนักของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ Delphi Technique (สวรธา ชื่อเต็ม 2551) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ปฏิบัติ/ผู้มีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมสาขาต่างๆ และด้านการท่องเที่ยว จำนวน 6 ท่าน ให้คะแนนและกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 7 ด้านตั้งแต่ลำดับที่

1 ถึงลำดับ 7 โดยให้คะแนน 7, 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยก็จะ
ได้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย โดยวิธีถ่วงน้ำหนักด้วยการกำหนดระดับแบบอันตรภาคชั้น โดย
แบ่งได้ดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดค่าระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งเป็น 5
ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน	หมายถึง	ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4.21 – 5.00	หมายถึง	มีศักยภาพสูงมาก
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีศักยภาพสูง
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีศักยภาพปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีศักยภาพต่ำ
1.00 - 1.80	หมายถึง	มีศักยภาพต่ำมาก

หากค่าระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลางหรือน้อย
แสดงให้เห็นว่า สิ่งนั้นอยู่ในสถานะที่ขาดแคลน ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว
สำหรับการการพัฒนาในด้านนั้นๆ

6. แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับประเทศไทยในปัจจุบัน เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่ของประเทศมาจากการท่องเที่ยวและต่างประเทศให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้น โดยสังเกตได้จากการที่ประเทศอื่นๆ มีการชักจูง รมรงค์ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น และเป็นที่น่าสนใจมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อต้องการให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกต้องการไปท่องเที่ยวตามสถานที่ที่อยู่ในประเทศนั้นๆ ซึ่งนับว่าเป็นการนำรายได้เข้าสู่ประเทศอีกทางหนึ่ง

6.1 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

คำว่า “การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ประเวศ วะสี (2541) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า “หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ได้เข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้น จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น ได้รายได้จากความรู้ นักท่องเที่ยวได้รรถประโยชน์จากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้มีคุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น”

วรรณา วงษ์วานิช (2546) ได้กล่าวถึงความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึง การพัฒนา และการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด รอบคอบ ระมัดระวัง ให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด โดยไม่ทำให้สูญเสียเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมน้อยที่สุด มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันทั้งด้านการพัฒนาและด้านการตลาด ที่จะนำนักท่องเที่ยวมาชื่นชมทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างต่อเนื่อง

6.2 หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 9-10) ได้กล่าวถึง หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่าสามารถแบ่งเป็น 10 ประการ คือ

1. การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน (Using Resource Sustainable) เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น

2. การลดการบริโภค และของเสียที่เกินความจำเป็น (Reducing Over Consumption and Waste) เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินความจำเป็น และลดของเสียเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสีงแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

3. การรักษาความหลากหลาย (Maintaining Diversity) เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย

4. การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน (Integrating Tourism into Planning) เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติ และแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment – EIA) ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางบวก และด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้าน ทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5. การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น (Supporting Local Economics) เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

6. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้วย

7. การปรึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน (Consulting Stakeholders and the Public) เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมงานกันในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

8. การฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการการท่องเที่ยว

9. การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) เป็นการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูล เพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

10. การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (Undertaking Research) เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ดังนี้

1. มีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี และมีการจัดการของเสียในท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมสังคมและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว

2. ให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการและรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมรายได้และเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

3. มีการประสานงานระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจหน่วยงานต่างๆ และชุมชนท้องถิ่น เพื่อร่วมคิดร่วมทำและร่วมแก้ไขปัญหาไปในทางเดียวกัน

4. มีการศึกษาวิจัย ติดตามตรวจสอบ ฝึกอบรมผู้ที่ให้บริการการท่องเที่ยว และจัดเตรียมข้อมูลข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกที่ดีแก่นักท่องเที่ยว และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับทั่วไป

6.3 องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนพอสรุปได้ 6 ด้านดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชม โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวด้วย

2. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

3. องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

4. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ

5. องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนแลรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝัง

จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ทุกฝ่ายเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

6.4 แนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

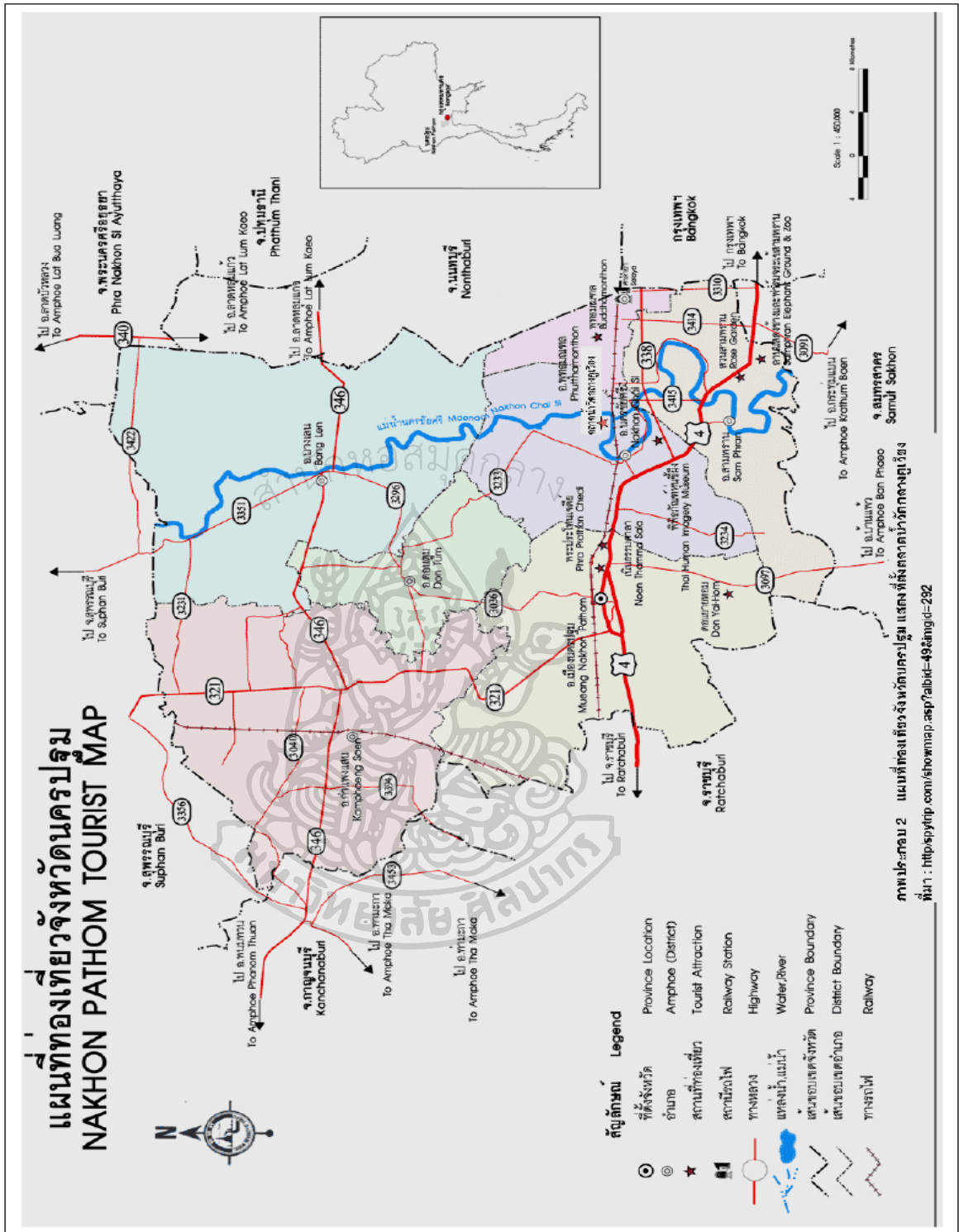
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 9-10) ได้กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่ามี 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณูปโภคที่รองรับเป็นสำคัญ
2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน เพื่อผลักดันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ
4. มุ่งให้ข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอพร้อมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจและห่วงใยในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย
6. มุ่งกระจายรายได้ และนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น
7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่นด้วยการส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจ เพื่อให้ผลตอบแทนสูงแก่ชุมชนท้องถิ่นนั้น
8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น เพื่อจะช่วยยกระดับของบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาว เพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป

10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาครัฐกิจท่องเที่ยว เพื่อให้การทำงานขององค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาลร่วมกันบนหลักการเดียวกัน

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการทำให้สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เจริญขึ้น และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งนี้ จึงทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

ภาพที่ 1 แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมแสดงที่ตั้งตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ที่มา : ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม, แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว.

(นครปฐม : ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม, 2552.)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนธรณ์ ศรีสวัสดิ์ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวและศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้วนักท่องเที่ยวพึงพอใจในการมาเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยมในระดับมาก แต่มีความต้องการให้ทางตลาดน้ำขยายพื้นที่สำหรับที่จอดรถเพิ่มขึ้น ส่วนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ขอเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำคลองลัดมะยม 4 แนวทาง คือ แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

จิราวรรณ กังน้อย (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนหินดาด จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ ผลการศึกษาพบว่า การจัดโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายนอก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำมี 2 ประการ คือ การบริการด้านห้องสุขาภายนอกและห้องพยาบาล ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำมี 2 ประการคือ กานบริการด้านห้องสุขาภายในแหล่งน้ำพุ และบริเวณที่เก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ ส่วนโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวด้านความปลอดภัยภายนอก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยข้อที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำมี 2 ประการคือ ระบบป้องกันภัยและป้ายฉุกเฉิน ส่วนด้านความปลอดภัยภายใน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีข้อใดได้คะแนนในระดับต่ำ ส่วนโครงสร้างพื้นฐานการท่องเที่ยวด้านการรักษาความสะอาดภายนอก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการรักษาความสะอาดภายใน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีข้อใดที่ได้คะแนนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวในแหล่งน้ำพุหินดาด มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน

การท่องเที่ยว จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ห้างสรรพสินค้าทั้งภายในและภายนอก ห้างพลาซ่า บริเวณที่เก็บ
อุปกรณ์เครื่องใช้ภายใน ระบบป้องกันภัยและป้ายฉุกเฉิน

ชาติชาย เตชกานนท์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา
ชุมชนคีรีวง : ตำบลท่าโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ศักยภาพ ความพึงพอใจและปัญหาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวง ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้
แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตพฤติกรรมกบประชาชน องค์กรชุมชนและ
นักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่คีรีวงมีศักยภาพสูงในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ประชาชน องค์กรชุมชนและนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ
ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนคีรีวงในระดับหนึ่ง ปัญหาและผลกระทบส่วนใหญ่เกิดจากด้าน
กายภาพมากกว่าปัญหาในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สุขภาพและคุณภาพชีวิต โดยมีแนวทาง
ในการพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนด้วยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีระบบ โดยได้รับการ
สนับสนุนร่วมมือด้วยดีทั้งในชุมชนและภายนอกชุมชนในแบบพหุภาคี และสามารถนำไปขยายผล
แลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนอื่นๆ ที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศเช่นกัน

นภัค วัฒนคุณ (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัด
เชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่เวียงท่ากานเพื่อ
การท่องเที่ยว และศึกษาความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว
ในพื้นที่เวียงท่ากาน ซึ่งทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนบ้านท่ากาน จำนวน
ทั้งสิ้น 186 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการเข้า
มามีส่วนร่วมในการพัฒนาเวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยว เพราะมีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาพื้นที่
เวียงท่ากานเพื่อการท่องเที่ยว โดยต้องการเข้ามามีส่วนร่วมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และมาตรฐานการ
ท่องเที่ยวที่ได้วางไว้แล้ว โดยเฉพาะต้องการมีส่วนร่วมสูงในการช่วยเหลือด้านแรงงานในการ
พัฒนาแต่ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับผลประโยชน์เงินทองของหมู่บ้าน ไม่ต้องการรวมเป็น

คณะกรรมการหรือคณะทำงาน รวมทั้งไม่ต้องการประเมินผลและหาแนวทางในการปรับปรุง
กิจกรรมการท่องเที่ยว

รัชฎา คชแสงสันต์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ กรณีศึกษาเกาะลิเป๊ะ จังหวัด สตูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะลิเป๊ะ และเสนอแนวทางในการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเกาะลิเป๊ะ ซึ่งทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชน
จำนวน 96 คนและนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ 320 คน ผลการศึกษาพบว่า เกาะลิ
เป๊ะในภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแยก
ลักษณะปัจจัยดังต่อไปนี้ 1) ลักษณะทางกายภาพมีศักยภาพอยู่ในระดับสูง 2) ลักษณะระบบนิเวศมี
ศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง 3) ปัจจัยอำนวยความสะดวกพื้นฐานในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง
นิเวศมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง 4) ความพร้อมของชุมชนท้องถิ่นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง 5) การจัดการสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพ
อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ในการเปรียบเทียบการประเมินความพร้อมในการเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลุ่มประชาชนกับนักท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยกับชาว
ต่างประเทศพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศฤงษ์ แสงอรุณ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยาน
แห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาในการท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ ศักยภาพและข้อจำกัดในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาในการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ เพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาให้สอดคล้อง
กับศักยภาพของพื้นที่และหลักการจัดการอุทยานแห่งชาติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอุทยาน
แห่งชาติอื่นๆ ในประเทศไทย ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการศึกษา
พบว่า อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาเป็นพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติที่มีลักษณะพื้นที่และองค์ประกอบด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติที่มีศักยภาพสูงต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนเจ้าหน้าที่อุทยาน

แห่งชาตินั้นมีศักยภาพในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับสูง ในขณะที่ศักยภาพด้านการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง แต่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาอยู่ในระดับสูง และด้านการให้บริการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวในท้องถิ่นบริเวณอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา นับได้ว่ามีศักยภาพสูงในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยส่วนใหญ่ให้บริการเกี่ยวกับบริการเรือนำเที่ยว บริการอาหาร ที่พัก และจำหน่ายของที่ระลึก

ในส่วนของกิจกรรมท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจหรือมีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวมากที่สุดระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา ได้แก่ การล่องเรือชมทิวทัศน์ธรรมชาติ การถ่ายภาพธรรมชาติ การดำน้ำแบบ Snorkeling การดำน้ำแบบ Scuba และการพายเรือแคนู และด้านสุดท้ายคือ ด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงาและผู้ประกอบการหรือราษฎรท้องถิ่นมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ายังไม่อาจจัดว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพราะโดยหลักการแล้วการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวจะต้องมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

วจิณี แสงสว่าง (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการรักษาความสะอาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี การศึกษาพบว่า ผู้คนในชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกบางส่วนยังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่อการรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนอกจากจะต้องจัดบริการเก็บขยะให้ทั่วถึงแล้วยังต้องรณรงค์อย่างต่อเนื่องในการรักษาความสะอาดของบริเวณแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ โดยเน้นให้ผู้คนในชุมชน โดยเฉพาะแม่ค้าและผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการสำคัญ

นภดล นพรัตน์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในชุมชน ซึ่งใช้วิธีการเก็บ

แบบสอบถามจากประชาชนในเขตตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าฝาง จังหวัดแม่ฮ่องสอนจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในด้านต่างๆ ได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม และการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมน้อยในการตัดสินใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของพื้นที่

นิรุริน ไส้พันธ์ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 299 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยมีศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษามีศักยภาพปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามและการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพศึกษาพบว่าศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความเป็นไปได้สูงในเรื่องคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความดึงดูดใจ ส่วนคุณค่าทางหาดทรายและน้ำทะเล ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น ด้านการตลาด การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ และนโยบายของอำเภอหัวหินที่ให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายการรองรับการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง

การให้การศึกษอบรมและสร้างความเข้าใจกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ นโยบายที่มีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และคนในท้องถิ่น ส่วนความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาควรมุ่งเน้นในรูปแบบสำหรับระบบนิเวศแบบเจียบสงบมากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์และตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยเชิงปริมาณ ใช้สูตรการคำนวณของ คิวฤทธิพงษ์กรรังสีปี (2547 : 35) โดยคำนวณจากจำนวนประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง แต่เนื่องจากไม่มีข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีของ คิวฤทธิพงษ์กรรังสีปี (2547 : 35) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนี้

$$n = \frac{p(1-p)z^2}{e^2}$$

เมื่อ n = จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง

p = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดจะสุ่ม โดยทั่วไปจะนิยมกำหนดสัดส่วน

ประชากรที่คาดว่าจะสุ่มประมาณร้อยละ 50 นั่นคือ กำหนดให้มีค่า $p = 0.50$

z = ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% โดยกำหนดให้มีค่า $z = 1.96$

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างสูงสุดที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ = 0.05

เมื่อแทนค่าประชากรในสูตรจะได้ผลลัพธ์ดังนี้

$$n = \frac{0.50(1 - 0.50)1.96^2}{0.05^2}$$

$$n = 384.16$$

จากสูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จะใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 384 คน แต่ผู้วิจัยจะทำการเก็บสำรอกไว้อีก 16 คน รวมทั้งหมดเป็น 400 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 4 กลุ่ม คือ

1. เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง ในฐานะผู้ก่อตั้งโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
2. เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ในฐานะผู้ดูแลรับผิดชอบโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
3. ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในฐานะผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว สภาพปัญหาที่พบในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจและวิธีการแก้ไขปัญหา แนวทางการพัฒนาธุรกิจในอนาคต และความต้องการของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมธุรกิจและเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

4. ประชาชนในท้องถิ่น ในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. แบบสอบถาม

เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำนวน 8 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะการท่องเที่ยว และลักษณะการเดินทาง โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ประยุกต์วิธีการวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่าของ ประกอบศิริ ภักดีพิณี (2550) ซึ่งใช้แบบ Likert Scale โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด = 1 ระดับความพึงพอใจน้อย = 2 ระดับความพึงพอใจปานกลาง = 3 ระดับความพึงพอใจมาก = 4 และระดับความพึงพอใจมากที่สุด = 5

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีลักษณะแบบปลายเปิด

2. แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างคำถามที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมกัน เพื่อเป็นการเปิดกว้างในการเสนอความคิดเห็นของผู้ตอบคำถาม และให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้นำอย่างไม่เป็นทางการในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง โดยสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้นำอย่างเป็นทางการในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬานันทนาการจังหวัดนครปฐม โดยสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

2.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว สภาพปัญหาที่พบในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจและวิธีการ

แก้ไขปัญหานี้ แนวทางการพัฒนาธุรกิจในอนาคต และความต้องการของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมธุรกิจและเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

2.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชนในท้องถิ่น โดยสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3. แบบสังเกต

ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยเข้าไปท่องเที่ยวที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อสังเกตปัจจัย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

4. แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย 7 ปัจจัย ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยก็จะได้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Pre-Test) กับประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทฤษฎี

ผู้วิจัยดำเนินการค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา บทความวิชาการ จากห้องสมุดและระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เอกสารของหน่วยงานราชการและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์กรบริหารส่วนตำบลสัมปทวน

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 400 ชุด ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ใช้แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และประชาชนในท้องถิ่น แบบสังเกต และใช้แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อมูลภาพรวมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจำนวน 400 ชุด จะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ ลงรหัสข้อมูล และทำการประมวลผลดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ และอธิบายผลโดยใช้การพรรณนาความ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น (ประกอบศิริ กักดีพินิจ 2550) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดระดับของความพึงพอใจ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับความพึงพอใจ
4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง มาก
2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด

ทั้งนี้ ในการวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จะวัดใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูด การท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความ

หลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เมื่อนำมาตีค่าคะแนน 5 ระดับ จะมีค่าเท่ากับ 5, 4, 3, 2, 1 คะแนนตามลำดับ

หากคะแนนความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อยที่สุด น้อยหรือปานกลาง แสดงให้เห็นว่า สิ่งนั้นอยู่ในสถานะที่ขาดแคลน ผู้วิจัยกำหนดให้เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว สำหรับการพัฒนาด้านนั้นๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนักของศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ (2538) ดังนี้

$$EP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + W_4R_4 + W_5R_5 + W_6R_6 + W_7R_7}{W_1 + W_2 + W_3 + W_4 + W_5 + W_6 + W_7}$$

เมื่อ EP = ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

R หมายถึง ค่าคะแนนปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 ด้าน มีค่าเท่ากับ

1-7 โดย

R_1 = ค่าคะแนนด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

R_2 = ค่าคะแนนด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

R_3 = ค่าคะแนนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

R_4 = ค่าคะแนนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

R_5 = ค่าคะแนนด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

R_6 = ค่าคะแนนด้านการบริการท่องเที่ยว

R_7 = ค่าคะแนนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

W หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักปัจจัยองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 ด้าน มีค่าเท่ากับ

1-7 โดย

W_1 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

W_2 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

W_3 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

W_4 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

W_5 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

W_6 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านการบริการท่องเที่ยว

W_7 = ค่าถ่วงน้ำหนักด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ค่าถ่วงน้ำหนักคำนวณมาจากการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยด้วยการพิจารณาความเหมาะสมของคะแนนค่าถ่วงน้ำหนักของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้ Delphi Technique (สวรรยา ชื่อเต็ม 2551) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ปฏิบัติ/ผู้มีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมสาขาต่างๆ และด้านการท่องเที่ยว จำนวน 6 ท่าน ให้คะแนนและกำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 7 ด้านตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึงลำดับ 7 โดยให้คะแนน 7, 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยก็จะได้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย โดยวิธีถ่วงน้ำหนักด้วยการกำหนดระดับแบบอันตรภาคชั้น โดยแบ่งได้ดังต่อไปนี้

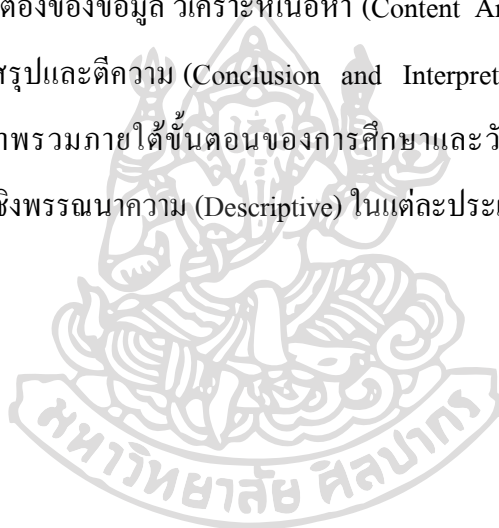
$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดค่าระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีช่วงคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน		ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4.21 – 5.00	หมายถึง	ศักยภาพสูงมาก
3.41 – 4.20	หมายถึง	ศักยภาพสูง
2.61 – 3.40	หมายถึง	ศักยภาพปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	ศักยภาพต่ำ
1.00 - 1.80	หมายถึง	ศักยภาพต่ำมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตจะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา สรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมภายใต้ขั้นตอนของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive) ในแต่ละประเด็นของการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7 ด้าน คือ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้ คือ

ตอนที่ 1 บริบททั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตอนที่ 2 การศึกษาค่าความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตอนที่ 4 การศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 แนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 1 บริบททั่วไปของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ตั้งอยู่บริเวณวัดกลางคูเวียง ตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จัดสร้างขึ้นโดยพระครู โสภณ สาธุการ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงในปัจจุบัน เป็น

พระนักพัฒนา ได้ทุ่มเทความรู้ ความสามารถ ความริเริ่ม และประสบการณ์ สร้างสรรค์ พัฒนา ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในวัด และสิ่งแวดล้อมโดยรวมในลักษณะการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยร่วมกับกลุ่มชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำ กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้านและชมรมเรารักแม่น้ำท่าจีน และได้มีการเปิดงานตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2553

ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เป็นตลาดน้ำที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนหน้าวัดกลางคูเวียง ซึ่งเป็นตลาดน้ำที่มีเรือแพอยู่ในแม่น้ำ ตัวตลาดมีการเปลี่ยนแปลงหลังคาตลาดน้ำจากเดิมที่เป็นหลังคามุงจากมาเป็นหลังคากระเบื้อง เพื่อความมั่นคงแข็งแรง บรรยากาศบริเวณตลาดน้ำมีความร่มรื่นเย็นสบาย แม่น้ำลำคลองใสสะอาด ทำให้เหมาะแก่การเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ภายในตลาดน้ำมีบริการที่นั่งแบบนั่งเก้าอี้มีโต๊ะรับประทานอาหาร นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้ออาหารทั้งคาว หวานได้จากพ่อค้าแม่ค้าทั้งที่ขายอยู่บนแพและสั่งอาหารจากพ่อค้าแม่ค้าในเรือมานั่งรับประทานริมแม่น้ำได้ นอกจากนี้ ยังมีร้านขายต้นไม้ ผลไม้ เสื้อผ้า เครื่องประดับ ตลอดจนของใช้ต่างๆ วางขายอยู่บนบกซึ่งอยู่สองข้างทางเดินที่จะเดินไปสู่บริเวณแพ เส้นทางเดินไปสู่ตลาดน้ำสองข้างทางมีการปลูกไม้ประดับทำให้ร่มรื่น และทางเดินทำเป็นทางปูนที่เดินได้สะดวก

ในการเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงนั้นสามารถใช้เส้นทางรถเข้าถึงได้ทั้งทางบก โดยรถยนต์ส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะ และทางน้ำ ซึ่งมีท่าเรือไว้อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงโดยใช้เส้นทางทางน้ำ ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวจะมีป้ายบอกทางเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงทั้งในถนนสายหลักและถนนสายรองจนมาถึงทางเข้าวัดกลางคูเวียง ส่วนป้ายบอกทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจนดี ตำแหน่งที่ตั้งของป้ายเหมาะสม มีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะมองเห็นได้โดยง่าย ป้ายบอกทางภายในเริ่มมีตั้งแต่ชุมชนประจักษ์เข้ามาเป็นระยะ ในส่วนของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ภายในตลาดน้ำจะมีเจ้าหน้าที่คอยคัดเตือนนักท่องเที่ยวและโฆษกประจำตลาดน้ำประกาศเตือนนักท่องเที่ยวให้ระวังในขณะที่ขึ้น-ลงเรือ แต่ป้ายเตือนความปลอดภัยบริเวณถนนและลานจอดรถภายในบริเวณวัดนั้นยังไม่มีติดตั้ง

ภายในบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสิ่งอำนวยความสะดวก คือ สถานที่นั่งพักผ่อน สำหรับนักท่องเที่ยวประกอบด้วย ที่นั่งพักผ่อน มีทั้งแบบซุชม้าหินซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสถานที่ทำบุญ ปิดทองไหว้พระ บริเวณตลาดน้ำและบริเวณลานจอร์จโกสต์ตลาดน้ำ และมีซุ้มไม้และศาลาไม้ 5 แห่ง ตั้งอยู่ตามทางเดินระหว่างตลาดน้ำและสถานที่ และบริเวณลานจอร์จโกสต์ตลาด ซึ่งสภาพ โดยทั่วไปที่นั่งแบบซุชม้าหินมีความมั่นคงแข็งแรงดี มีลานจอร์จที่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และมีห้องน้ำห้องสุขาไว้บริการฟรีแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีการบริการอาหารและเครื่องดื่ม โดยตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีร้านค้าประเภทต่างๆ ร้านค้าส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ภายในซุ้มที่สร้างยื่นยาว ออกไปตามแนวรั้วของวัดริมฝั่งแม่น้ำ ประกอบด้วยร้านขายขนม ร้านขายเครื่องดื่ม ร้านขายผักและผลไม้ ร้านขายผลิตภัณฑ์สมุนไพร ร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายของฝากของที่ระลึก ร้านขายของเล่น ร้านขายเครื่องประดับ ร้านขายต้นไม้ ร้านเช่าพระและวัตถุมงคล แผงขายสลากกินแบ่งรัฐบาล ส่วนร้านค้าบนแพส่วนใหญ่เป็นร้านขายอาหารหลัก ได้แก่ ร้านขายอาหารตามสั่ง ร้านขายก๋วยเตี๋ยว ร้านขายขนมหวาน ร้านขายส้มตำและหมูสะเต๊ะ ร้านขายขนมจีน ร้านขายอาหารปิ้งย่าง และร้านขายเครื่องดื่ม นอกจากนี้บริเวณสถานที่ทำบุญปิดทองไหว้พระทางวัดกลางคูเวียงยังจัดเครื่องดื่มสมุนไพร เช่น น้ำมะตูม น้ำเก๊กฮวย น้ำลำไย ไว้บริการฟรีแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย

นอกจากนี้ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่หลากหลาย คือ “สวนพฤกษชาติ” และ “สวนสมุนไพร” ที่ใช้เป็นห้องเรียนธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาและชมพันธุ์ไม้ต่างๆ การให้อาหารปลาบริเวณแพริมน้ำเพื่อการพักผ่อนหรือเพื่อการทำทานหลังจากได้ทำบุญบริเวณศาลาการเปรียญมาแล้ว บริเวณแพมีปลาขนาดใหญ่ชุกชุม พันธุ์ปลาที่มีอยู่ในบริเวณแพปลาได้แก่ ปลาสวาย ปลาเทโพ ปลาอุ๋ ปลาแรด และปลากะแห เป็นต้น โดยทางวัดมีอาหารปลาไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมการล่องเรือชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี ชมวิถีชีวิตและชุมชนริมน้ำ และเที่ยวชมวัดต่างๆที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ เส้นทางในการล่องเรือ นอกจากนี้ ยังมีการทำบุญ เช่น การถวายสังฆทาน การสะเดาะเคราะห์ การตัดบาตรสงค์ การซื้อที่ดิน การบริจาคซื้อโรงศพ เป็นต้น ปิดทองลูกนิมิต การให้บริการยาสมุนไพรไทย การนวดแผนไทยโบราณ การเดินชมเรือโบราณจำลองและหม้อยาใหญ่ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอีกด้วย

ตอนที่ 2 การศึกษาคำความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎีของวิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์, ภาวเดช พยัควิเชียร, สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ปัจจัยทั้งสิ้น 7 ด้าน คือ ปัจจัยด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นำมากำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย โดยใช้ Delphi Technique (สวรรรยา ชื่อเลื่อม 2551) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน ให้คะแนน โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 7 ด้านตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึงลำดับ 7 โดยให้คะแนน 7, 6, 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ ผลการเรียงลำดับความสำคัญและการให้คะแนนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยและการให้คะแนนของแต่ละปัจจัย

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ/คะแนน						ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ลำดับความสำคัญ	ค่าถ่วงน้ำหนัก (W)
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	คนที่6			
1. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	(6)	(6)	(6)	(5)	(6)	(4)	2.5	7	1
	2	2	2	3	2	4			

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปัจจัย	ลำดับความสำคัญ/คะแนน						ค่า คะแนน เฉลี่ย (\bar{x})	ลำดับ ความ สำคัญ	ค่าถ่วง น้ำหนัก (W)
	คนที่1	คนที่2	คนที่3	คนที่4	คนที่5	คนที่6			
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	(5) 3	(7) 1	(2) 6	(1) 7	(5) 3	(2) 6	4.33	3	5
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	(2) 6	(3) 5	(1) 7	(3) 5	(2) 6	(3) 5	5.67	1	7
5. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่	(3) 5	(4) 4	(3) 5	(6) 2	(7) 1	(6) 2	3.17	6	2
6. ด้านการบริการท่องเที่ยว	(4) 4	(2) 6	(4) 4	(4) 4	(3) 5	(7) 1	4	4	4
7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	(7) 1	(1) 7	(7) 1	(7) 1	(1) 7	(5) 3	3.33	5	3
รวม	28	28	28	28	28	28	28	28	28

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x}=5.67$) ดังนั้น มีความสำคัญลำดับที่ 1 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 7 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=5$) มีความสำคัญลำดับที่ 2 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 6 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=4.33$) มีความสำคัญลำดับที่ 3 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 5 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว ($\bar{x}=4$) มีความสำคัญลำดับที่ 4 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 4 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x}=3.33$) มีความสำคัญลำดับที่ 5 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนัก

เท่ากับ 3 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ($\bar{x}=3.17$) มีความสำคัญลำดับที่ 6 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 2 และปัจจัยด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ($\bar{x}=2.5$) มีความสำคัญลำดับที่ 7 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 1 ตามลำดับ

ดังนั้น กำหนดค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ได้ดังนี้

W_1 = ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเท่ากับ 7

W_2 = ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 6

W_3 = ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 5

W_4 = ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 4

W_5 = ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 3

W_6 = ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ มีค่าเท่ากับ 2

W_7 = ปัจจัยด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติมีค่าเท่ากับ 1

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 384 ตัวอย่าง ผลการศึกษาแสดงได้ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 8 ด้าน ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะการท่องเที่ยว และลักษณะการเดินทาง ผลการศึกษาดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวน

n = 384

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	113	29.43
หญิง	271	70.57
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	43	11.20
20-30 ปี	97	25.26
31-40 ปี	120	31.25
41-50 ปี	48	12.50
มากกว่า 50 ปี	76	19.79
3. ภูมิลำเนา		
กรุงเทพมหานคร	172	44.79
นครปฐม	168	43.75
อื่นๆ	44	11.46
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	40	10.42
มัธยมศึกษา	117	30.47
ปวส./อนุปริญญา	57	14.84
ปริญญาตรี	156	40.62
สูงกว่าปริญญาตรี	14	3.65

ตารางที่ 2 (ต่อ)

n = 384

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	118	30.73
พนักงานบริษัทเอกชน	51	13.28
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	113	29.43
รับจ้างทั่วไป	30	7.81
นักเรียน/นักศึกษา	48	12.50
อื่นๆ	24	6.25
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	50	13.02
5,000-10,000 บาท	95	24.74
10,001-20,000 บาท	130	33.85
มากกว่า 20,000 บาท	109	28.39
7. ลักษณะการท่องเที่ยว		
มาคนเดียว	26	6.77
มากับคนรัก/แฟน	51	13.28
มากับครอบครัว	190	49.48
มากับเพื่อน	18	4.69
มากับบริษัททัวร์	48	12.50
อื่นๆ	51	13.28

ตารางที่ 2 (ต่อ)

n = 384

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
8. ลักษณะการเดินทาง		
รถยนต์ส่วนตัว	260	67.71
รถโดยสารประจำทาง	6	1.56
รถเช่า	0	0.00
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	27	7.03
อื่นๆ	91	23.70

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างได้ว่า

เพศ ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเป็นเพศหญิงจำนวน 271 คน คิดเป็นร้อยละ 70.57 และเป็นเพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.43

อายุ ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.26 และอายุของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอย่างน้อยที่สุดคือ อายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.79

ภูมิลำเนา ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 44.79 และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวอย่างน้อยที่สุดมาจากจังหวัดอื่นๆ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.46 เป็นนักท่องเที่ยวจากภาคตะวันตก ได้แก่ ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวจากภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี และเป็นนักท่องเที่ยวในเขตปริมณฑล ได้แก่ นนทบุรี

ระดับการศึกษา ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.62 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.47 และระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอย่างน้อยที่สุดคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญา จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.84

อาชีพ ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 30.73 รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 29.43 และอาชีพของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวน้อยที่สุดคือ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.28

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 33.85 รองลงมาคือ รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 28.39 และรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวน้อยที่สุดคือ รายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 24.74

ลักษณะการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 49.48 รองลงมาคือ มากับคนรักหรือแฟนและอื่นๆ ได้แก่ การจัดงานของบริษัท ขสมก. ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 13.28 และนักท่องเที่ยวมีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวที่น้อยที่สุดคือ มากับบริษัททัวร์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 จะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ โดยนิยมมากับคนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะการเดินทาง ของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 67.71 รองลงมาคือ ยานพาหนะอื่นๆ ได้แก่ รถโดยสารปรับอากาศนำเที่ยวของ ขสมก. และลักษณะการเดินทางน้อยที่สุดคือ รถทัวร์ของบริษัทนำเที่ยว จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 23.70 และรถเช่าไม่พบข้อมูล

3.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการนักท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยแทนด้วย $R_1 - R_7$ ตามลำดับ ในสูตร

การคำนวณศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์, 2538) ผลการศึกษาแสดงได้ดังนี้

3.2.1. สิ่งอำนวยความสะดวก (R_1)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน 9 ข้อ จากนักท่องเที่ยว จำนวน 384 คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ความสะดวกสบายของที่จอดรถ	4.21	0.70	มากที่สุด
2. ความเพียงพอของที่จอดรถ	4.22	0.70	มากที่สุด
3. ความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำ- ห้องสุขา	3.28	0.78	ปานกลาง
4. มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว	3.94	0.79	มาก
5. ความเพียงพอของถังขยะและกลมหกคืนกับ สภาพแวดล้อม	3.28	0.65	ปานกลาง
6. มีการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติและ การอนุรักษ์	3.15	0.66	ปานกลาง
7. จุดจอดเรือที่สะดวกปลอดภัย	3.30	0.80	ปานกลาง
8. ความเพียงพอของบริการโทรศัพท์สาธารณะ	2.06	0.65	น้อย
9. มีการบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM)	1.11	0.38	น้อยที่สุด
รวม	3.17	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.17$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องความพึงพอใจของที่จอดรถมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.22$) เนื่องจากบริเวณวัดมีลานกว้างสามารถจอดรถได้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว รองลงมาคือ เรื่องความสะดวกสบายของที่จอดรถ ($\bar{x}=4.21$) และเรื่องที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.94$) ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเท่ากับ 3 ($R_1=3$)

3.2.2. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว (R_2)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จำนวน 5 ข้อ จากนักท่องเที่ยว จำนวน 384 คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
1. มีการรักษาความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยวชมตลาดน้ำ	3.04	0.70	ปานกลาง
2. มีการติดตั้งป้ายและสัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม	2.76	0.88	ปานกลาง
3. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ	2.56	0.92	น้อย
4. มีอุปกรณ์เครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย	2.49	1.00	น้อย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของนักท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
5. มีป้อมยามหรือสถานที่ที่เป็นจุดอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย	2.07	1.12	น้อย
รวม	2.58	0.92	น้อย

จากตารางที่ 4 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องการรักษาความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยวชมตลาดน้ำมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.04$) เนื่องจากความปลอดภัยเป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำได้ รองลงมาคือ เรื่องการติดตั้งป้าย และสัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม ($\bar{x}=2.76$) และเรื่องการรักษาความสะอาดของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ ($\bar{x}=2.56$) ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 2 ($R_2=2$)

3.2.3. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (R_3)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 5 ข้อ จากนักท่องเที่ยว จำนวน 384 คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
1. สภาพถนนในการเดินทางเข้าสู่ตลาดน้ำ	3.67	0.70	มาก
2. มีรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.12	0.79	ปานกลาง
3. ความหลากหลายของเส้นทางการเข้าถึง (เส้นทางทางบก, เส้นทางทางน้ำ)	3.98	0.65	มาก
4. มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน	3.68	0.71	มาก
5. มีท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำที่ สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้	4.10	0.67	มาก
รวม	3.71	0.70	มาก

จากตารางที่ 5 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องมีท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.10$) เนื่องจากตลาดน้ำอยู่ติดแม่น้ำ จึงมีท่าเรือเพื่อสะดวกในการใช้เส้นทางทางน้ำ รองลงมาคือ เรื่องความหลากหลายของเส้นทางการเข้าถึง (เส้นทางทางบก, เส้นทางทางน้ำ) ($\bar{x}=3.98$) และเรื่องป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน ($\bar{x}=3.68$) ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเท่ากับ 4 ($R_3=4$)

3.2.4. การบริการท่องเที่ยว (R_4)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยว จำนวน 9 ข้อ จากนักท่องเที่ยว จำนวน 384 คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริการท่องเที่ยว

การบริการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึง พอใจ
1. มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว และมีเอกสารเผยแพร่	3.12	0.54	ปานกลาง
2. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจน	2.81	0.68	ปานกลาง
3. มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง	2.20	0.56	น้อย
4. ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในการดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยว	2.17	0.67	น้อย
5. มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	1.43	0.78	น้อยที่สุด
6. ความเพียงพอของการบริการร้านอาหาร	2.85	0.71	ปานกลาง
7. ความเพียงพอของการบริการร้านค้า	3.00	0.81	ปานกลาง
8. ความเพียงพอของการบริการร้านเครื่องดื่ม	2.75	0.71	ปานกลาง
9. มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถให้ความรู้เรื่องธรรมชาติและระบบนิเวศแก่นักท่องเที่ยว	2.15	0.97	น้อย
รวม	2.50	0.71	น้อย

จากตารางที่ 6 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการบริการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องการมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว และมีเอกสารเผยแพร่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.12$) เนื่องจากทางวัดต้องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำแก่นักท่องเที่ยว รองลงมาคือ เรื่องความเพียงพอของการบริการร้านค้า ($\bar{x}=3.00$)

และเรื่องความพึงพอใจของการบริการร้านค้า ($\bar{x}=2.85$) ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านการบริการ มีค่าเท่ากับ 2 ($R_4=2$)

3.2.5. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (R_5)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จำนวน 4 ข้อ จากนักท่องเที่ยว จำนวน 384คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มด้านการท่องเที่ยว	2.93	0.56	ปานกลาง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนในกระบวนการท่องเที่ยว	2.56	0.62	น้อย
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว	2.36	0.56	น้อย
4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน	2.24	0.68	น้อย
รวม	2.52	0.61	น้อย

จากตารางที่ 7 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มด้านการท่องเที่ยว มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=2.93$) เนื่องจากประชาชนต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน รองลงมาคือ เรื่อง

ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนในกระบวนการท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.56$) และเรื่องประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน ($\bar{x}=2.36$) ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 2 ($R_5=2$)

3.2.6. ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ (R_6)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จำนวน 7 ข้อ จากนักท่องเที่ยว จำนวน 384 คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.73	0.70	ปานกลาง
2. มีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยว	3.03	0.69	ปานกลาง
3. มีกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น กิจกรรมวาดแผนที่ไทยด้วยสมุนไพร กิจกรรมเส้นทางเดินศึกษาพันธุ์ไม้สมุนไพร เป็นต้น	3.68	0.71	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงนิเวศในพื้นที่	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
4. รูปแบบของกิจกรรมสะท้อนวิถีชีวิต และ วัฒนธรรมท้องถิ่น	3.3	0.73	ปานกลาง
5. มีการจัดกิจกรรมให้เลือกหลากหลาย เช่น การแข่งขันกีฬาทางน้ำ การแข่งขันกีฬา มวยไทยกลางน้ำ การล่องเรือชมทิวทัศน์ สองริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี และชมวิถีชีวิต ชุมชน เป็นต้น	3.02	0.50	ปานกลาง
6. มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วน ร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการล่องเรือเก็บขยะในแม่น้ำลำ คลอง เป็นต้น	2.83	0.61	ปานกลาง
7. รูปแบบของกิจกรรมโดยรวมมีความ เหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่	2.96	0.50	ปานกลาง
รวม	3.09	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องมีกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น กิจกรรมนวดแผนไทยด้วยสมุนไพร กิจกรรมเส้นทางเดินศึกษาพันธุ์ไม้สมุนไพร เป็นต้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=3.68$) เนื่องจากวัดกลางคูเวียงมีชื่อเสียงในด้านสมุนไพรเพื่อทำยารักษาโรค รองลงมาคือ เรื่องกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน เยาวชนและนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.03$) และเรื่องจัดกิจกรรมให้เลือกหลากหลาย เช่น การแข่งขันกีฬาทางน้ำ การแข่งขันกีฬามวยไทยกลางน้ำ การล่องเรือชมทิวทัศน์สองริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี และชมวิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น ($\bar{x}=3.02$) ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ มีค่าเท่ากับ 3 ($R_6=3$)

3.2.7. จุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ (R_7)

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ จำนวน 9 ข้อ จากนักท่องเที่ยวจำนวน 384 คน ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

จุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. ความสวยงาม/อุดมสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติบริเวณตลาดน้ำ	4.00	0.73	มาก
2. บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย	4.16	0.71	มาก
3. ความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง	4.23	0.62	มากที่สุด
4. มีการรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์	3.55	0.66	มาก
5. ความเป็นเอกลักษณ์หรือสภาพดั้งเดิมในบริเวณตลาดน้ำ	3.47	0.66	มาก
6. ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ	4.54	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 9 (ต่อ)

จุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ ของแหล่งธรรมชาติ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
7. ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนกับ สภาพแวดล้อม	3.22	0.57	ปานกลาง
8. บรรยากาศหรือทิวทัศน์เส้นทางสองฝั่งของ การสัญจรทางเรือยังคงแสดงสภาพวิถีชีวิต ชุมชน	3.98	0.58	มาก
9. มีการใช้สื่อจากธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว เพื่อ การเรียนรู้และอนุรักษ์	3.19	0.71	ปานกลาง
รวม	3.82	0.65	มาก

จากตารางที่ 9 สามารถอธิบายได้ว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.54$) เนื่องจากมีแหล่งเลี้ยงปลาและให้อาหารปลาในบริเวณวัด รองลงมาคือ เรื่องความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ($\bar{x}=4.23$) เนื่องจากมีการรณรงค์และช่วยกันรักษาความสะอาดของแม่น้ำโดยกลุ่มชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ และเรื่องบรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย ($\bar{x}=4.16$) เนื่องจากตลาดน้ำตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำและมีต้นไม้ร่ม ตามลำดับ ดังนั้น ค่าคะแนนด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ มีค่าเท่ากับ 4 ($R_7=4$)

ดังนั้น จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ซึ่งผู้วิจัยแทนด้วยค่า $R_1 - R_7$ มีค่าดังนี้

R_1 = ค่าคะแนนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

R_2 = ค่าคะแนนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

R_3 = ค่าคะแนนด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

R_4 = ค่าคะแนนด้านการบริการ

R_5 = ค่าคะแนนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

R_6 = ค่าคะแนนด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

R_7 = ค่าคะแนนด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

ตอนที่ 4 การศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4.1 มาตรฐานศักยภาพตลาดน้ำในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ค่าคะแนนมาตรฐานตลาดน้ำในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำนวณจากสูตรสมการถ่วงน้ำหนักของศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ (2538) ดังนี้

$$EP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + W_4R_4 + W_5R_5 + W_6R_6 + W_7R_7}{W_1 + W_2 + W_3 + W_4 + W_5 + W_6 + W_7}$$

โดย EP หมายถึง ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

W_1 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

W_2 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

W_3 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

W_4 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

พื้นที่

W_5 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน

W_6 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านการบริการท่องเที่ยว

W_7 หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

R_1 หมายถึง ค่าคะแนนด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

R_2 หมายถึง ค่าคะแนนด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

R_3 หมายถึง ค่าคะแนนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

R_4 หมายถึง ค่าคะแนนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

R_5 หมายถึง ค่าคะแนนด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

R_6 หมายถึง ค่าคะแนนด้านการบริการท่องเที่ยว

R_7 หมายถึง ค่าคะแนนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

$$\begin{aligned} \therefore \text{ค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้} &= \frac{(7 \times 5) + (6 \times 5) + (5 \times 5) + (4 \times 5) + (3 \times 5) + (2 \times 5) + (1 \times 5)}{28} \\ &= 5 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \therefore \text{ค่าคะแนนต่ำสุดที่เป็นไปได้} &= \frac{(7 \times 1) + (6 \times 1) + (5 \times 1) + (4 \times 1) + (3 \times 1) + (2 \times 1) + (1 \times 1)}{28} \\ &= 1 \end{aligned}$$

การแบ่งระดับชั้นศักยภาพตลาดน้ำในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำนวณจาก

$$\begin{aligned} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

ดังนั้น การแปลผลค่าคะแนนศักยภาพตลาดน้ำในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถแบ่งเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีช่วงคะแนนแตกต่างกัน 0.80 คะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน	หมายถึง	ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4.21 – 5.00	หมายถึง	ศักยภาพสูงมาก
3.41 – 4.20	หมายถึง	ศักยภาพสูง
2.61 – 3.40	หมายถึง	ศักยภาพปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	ศักยภาพต่ำ
1.00 - 1.80	หมายถึง	ศักยภาพต่ำมาก

4.2 ศักยภาพตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาศักยภาพตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คำนวณจากสูตรสมการถ่วงน้ำหนัก (ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์, 2538) โดยการแทนค่าต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาตอนที่ 2 และ 3 ตามสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned}
 EP &= \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + W_4R_4 + W_5R_5 + W_6R_6 + W_7R_7}{W_1 + W_2 + W_3 + W_4 + W_5 + W_6 + W_7} \\
 &= \frac{(7 \times 3) + (6 \times 2) + (5 \times 4) + (4 \times 2) + (3 \times 2) + (2 \times 3) + (1 \times 4)}{7 + 6 + 5 + 4 + 3 + 2 + 1} \\
 &= \frac{77}{28} \\
 &= 2.75
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ค่าคะแนนศักยภาพที่คำนวณได้ เมื่อเปรียบเทียบกับศักยภาพตลาดน้ำในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายได้ว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง มีค่าคะแนนศักยภาพ เท่ากับ 2.75 คะแนน นั่นคือ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเชิงศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การทำบุญ การปิดทองลูกนิมิต การปิดทองเบ็ญแจ เป็นต้น

ซึ่งที่เกี่ยวกับธรรมชาติค่อนข้างน้อย จึงทำให้งิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีน้อยด้วย และแม้ว่าค่า R_7 จะอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม แต่โดยรวมก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอและทำกิจกรรมน้อย การบริการท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และระบบรักษาความปลอดภัยก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ค่าคะแนนศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจึงเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นเครื่องมือเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจดบันทึกประเด็นสำคัญๆของการสัมภาษณ์ไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยการทำความเข้าใจในข้อมูลที่ได้มา กำหนดประเด็นหลัก ศึกษาหาความเชื่อมโยงของข้อมูล ตรวจสอบความหมายและข้อมูลของแต่ละคน จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์มาเรียบเรียงเขียนเป็นรายงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำแบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง 2) เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม 3) ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และ 4) ประชาชนในท้องถิ่น ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สรุปได้เป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตลาดน้ำมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่คอยทำความสะอาดเป็นประจำทุกวัน มีการจัดที่นั่งพักผ่อนตามจุดต่างๆ บริเวณวัดและตลาดน้ำ เช่น ศาลาซุ้มไม้ต่างๆ ชุมนั่งพักผ่อน เป็นต้น รวมถึงมีจุดจอดรถ

ที่สะดวกปลอดภัยไว้บริการนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ การซ่อมแซม บำรุงรักษา และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมจะเป็นไปตามกำลังทรัพย์ของทางวัด และขอการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน พบว่า มีการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมในตลาดน้ำ รวมถึงในอนาคตทางหน่วยงานจะมีการติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะเพิ่มเติมโดยการของบประมาณสนับสนุนจากทางจังหวัด เนื่องจากมีผู้โทรศัพท์สาธารณะไว้บริการนักท่องเที่ยวน้อยมาก

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงและประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีความพร้อมในเรื่องของลานจอดรถที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว มีห้องน้ำบริการฟรี มีที่นั่งพักผ่อนหลายจุดภายในบริเวณตลาดน้ำและส่วนของวัด แต่ในส่วนของบริการเกี่ยวกับระบบสื่อสารมีน้อยมาก ดังนั้น จึงควรเพิ่มจำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะให้มากขึ้นตามจุดต่างๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยว

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ลานจอดรถภายในพื้นที่วัดกลางคูเวียงมีลานจอดรถเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน ลานจอดรถแบ่งเป็น 3 จุด ได้แก่ บริเวณด้านหน้าและด้านข้างวิหารหลวงพ่อบุญชูโตหลังใหม่ และบริเวณลานกีฬาของโรงเรียนวัดกลางคูเวียงซึ่งถูกปรับใช้เป็นลานจอดรถอยู่ใกล้กับตลาดน้ำ โดยแต่ละจุดกว้างขวางสามารถจอดรถได้ถึง 50-80 คันและเชื่อมต่อถึงกันได้ การเข้าออกลานจอดรถสะดวกสบาย มีผู้ดูแลและจัดการเรื่องการจอดรถเพื่อความเรียบร้อย ลักษณะพื้นผิวของลานจอดรถบริเวณวิหารทั้ง 2 ด้านด้วยหินละเอียดราบเรียบไม่มีหลุม ส่วนบริเวณลานกีฬาที่ใช้เป็นที่จอดรถเป็นพื้นคอนกรีต

ห้องน้ำและห้องสุขา พบว่า ภายในตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงได้จัดบริการห้องน้ำห้องสุขาไว้ฟรีแก่นักท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยวที่ต้องการบริจาคเพื่อการบำรุงรักษาห้องน้ำห้องสุขาหรือนำค่าไฟ ก็สามารถทำได้โดยทางวัดได้ตั้งตู้รับบริจาคไว้ด้านหน้าเพื่อการบริจาคตามศรัทธา ห้องน้ำห้องสุขามี 2 จุด ได้แก่ บริเวณหลังศาลาการเปรียญซึ่งมีสภาพคับแคบ ไม่เพียงพอ และไม่สะอาดนัก อีกจุดคือบริเวณติดลานจอดรถใกล้ตลาดน้ำ มีห้องน้ำห้องสุขาไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวชายจำนวน 10 ห้อง และสำหรับนักท่องเที่ยวหญิงจำนวน 10 ห้อง การทำความสะอาดห้องน้ำบริเวณนี้มีเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดเป็นช่วงเวลา ดังนั้นห้องน้ำห้องสุขาจึงมีความสะอาดพอสมควร การแยก

ห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงยังไม่เป็นสัดส่วนที่ดีพอ เนื่องจากอยู่ในอาคารเดียวกันไม่มีแผงกั้น สามารถเดินผ่านถึงกันได้แม้จะให้เข้าคนละด้านก็ตาม

ระบบการสื่อสารสาธารณะ พบว่า ในพื้นที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงโทรศัพท์สาธารณะมีไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึงโดยบริเวณตลาดน้ำมีตู้โทรศัพท์สาธารณะจำนวน 1 ตู้ และบริเวณสถานที่ทำบุญมีจำนวน 1 ตู้ เครื่องโทรศัพท์สาธารณะมีสภาพเก่าและทรุดโทรมแต่ยังสามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารได้

ที่นั่งพักผ่อนของนักท่องเที่ยว พบว่า ภายในพื้นที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสถานที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวประกอบด้วย ที่นั่งพักผ่อน มีทั้งแบบชุดม้านั่งจำนวน 7 ชุด ตั้งอยู่ในบริเวณสถานที่ทำบุญปิดทองไหว้พระจำนวน 3 ชุด บริเวณตลาดน้ำจำนวน 2 ชุดและบริเวณลานจอดรถใกล้ตลาดน้ำจำนวน 2 ชุด ชุมนไม้และศาลาไม้ 5 แห่ง ตั้งอยู่ตามทางเดินระหว่างตลาดน้ำและสถานที่ทำบุญ จำนวน 3 หลัง และบริเวณลานจอดรถใกล้ตลาดน้ำ 1 หลัง ซึ่งสภาพโดยทั่วไปที่นั่งแบบชุดม้านั่งมีความมั่นคงแข็งแรงดี ส่วนชุมนไม้และศาลาไม้บางจุดควรปรับปรุงแก้ไขเนื่องจากชำรุดและทรุดโทรมอาจเป็นอันตรายแก่นักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้พื้นที่ระหว่างลานจอดรถและศาลาอเนกประสงค์ยังมีสวนหย่อมประกอบด้วยรูปปั้นสัตว์ชนิดต่างๆและไม้ดอกไม้ประดับให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชม พักผ่อน และถ่ายรูปเป็นที่ระลึก

ถึงขณะนี้ป้ายสื่อความหมาย พบว่า มีถึงขณะตั้งตามจุดต่างๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ส่วนป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวภายในตลาดน้ำมีการจัดทำขึ้นแต่ไม่ค่อยมีความชัดเจนในส่วนของการรายละเอียด จึงควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายให้มากขึ้นและข้อมูลมีความชัดเจน

ในส่วนของการบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) พบว่า ตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) ไม่มีไว้บริการ จึงควรมีการจัดตั้งเพื่อความสะดวกในการใช้บริการของนักท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ประชาชนในท้องถิ่น และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำ ที่นั่งพักผ่อนตามจุดต่างๆ บริเวณวัดและตลาดน้ำ จุดจอดเรือที่สะดวกปลอดภัย ความ

เพียงพอของลานจอดรถ แต่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ ป้ายสื่อความหมายน้อยและไม่มีบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) แนวทางการพัฒนา คือ การติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะและตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) เพิ่มเติม การเพิ่มจำนวนถังขยะตามจุดต่างๆ การจัดทำป้ายสื่อความหมายให้มากขึ้นและข้อมูลมีความชัดเจน และการปรับปรุงและซ่อมแซมซุ้มไม้และศาลาไม้บางจุด

5.2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของวัดที่คอยดูแลความเรียบร้อยและให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีการติดตั้งสัญญาณเตือนภัย ป้ายฉุกเฉิน และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน พบว่า ตลาดน้ำมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ ในอนาคตทางหน่วยงานจะมีการเพิ่มมาตรการในการรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัยมากขึ้น โดยการติดตั้งกล้องวงจรปิดในพื้นที่ต่างๆ รวมทั้งพื้นที่ท่องเที่ยวด้วยเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง พบว่า มาตรการในการรักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำยังมีน้อย มีเพียงเจ้าหน้าที่ของวัดที่คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยภายในตลาดน้ำ แต่ที่ผ่านมาไม่ค่อยประสบปัญหาในเรื่องนี้ เนื่องจากตลาดน้ำมีขนาดเล็ก จึงสามารถดูแลได้ง่ายและทั่วถึง อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากพ่อค้าแม่ค้าที่คอยช่วยกันดูแลความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ป้ายเตือนนักท่องเที่ยวบริเวณแพริมน้ำ มีเพียง 3 ป้ายเท่านั้น ขนาดและตำแหน่งไม่เด่นชัดเท่าที่ควร บริเวณจุดสำหรับขึ้น-ลงเรือไม่มีป้ายเตือนและไม่มี รั้วหรือประตูกั้นแต่อย่างใด มีเพียงเจ้าหน้าที่ของวัดที่เดินผ่านคอยตักเตือนนักท่องเที่ยวและโฆษกประจำตลาดน้ำประกาศเตือนนักท่องเที่ยวให้ระวังเท่านั้น นอกจากนี้ ป้ายเตือนความปลอดภัยบริเวณถนนและลานจอดรถภายในบริเวณวัด การติดตั้งสัญญาณเตือนภัย ป้ายฉุกเฉิน และเครื่องมือบรรเทา

ธารณภัยไว้สำหรับแนะนำนักท่องเที่ยวเวลาเกิดเหตุฉุกเฉินก็ยังมีเช่นกัน ดังนั้น ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จึงถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยในระดับน้อย เพราะมีเพียงเจ้าหน้าที่ของวัดที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณตลาดน้ำเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นจุดด้อยที่ตลาดน้ำควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

จากผลการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ แนวทางการพัฒนา คือ การเพิ่มมาตรการในการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ การจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ การติดตั้งกล้องวงจรปิด และการเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

5.3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเดินทางมายังตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงสามารถใช้เส้นทางรถเข้าถึงได้หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ และมีความสะดวกสบาย มีบริการรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงตลาดน้ำ สภาพถนนที่ใช้ในการเดินทางมีสภาพดี โดยส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง ดังนั้น นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงตลาดน้ำได้โดยง่าย

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง พบว่า การเดินทางเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีความสะดวกมาก ทั้งสภาพถนนที่เป็นลาดยาง มีป้ายบอกทางตั้งแต่ถนนสายหลักจนมาถึงตลาดน้ำ แต่อาจจะมึระยะห่างกันพอสมควรในบางจุดต้องใช้ความระมัดระวังในการสังเกตป้ายขณะขับรถ จึงควรมีการเพิ่มป้ายบอกทางให้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีท่าเรือเพื่อสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางทางน้ำ

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การเดินทางเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีความสะดวก ไม่ว่าจะเดินทางโดยรถส่วนตัวหรือรถโดยสารสาธารณะ เนื่องจากมีป้ายบอกทางตลอดเส้นทางจนถึงทางเข้าตลาดน้ำ และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงตลาดน้ำโดยทางเรือได้ด้วย

เนื่องจากตลาดน้ำได้จัดให้มีท่าเทียบเรือไว้คอยบริการ อีกทั้งยังสะดวกต่อการเดินทางของพ่อค้าแม่ค้าอีกด้วย

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวสามารถเลือกยานพาหนะสำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวยังตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงได้ เช่น รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง รถสองแถว สายห้วยพลุ-บางพระ การจมน้ำเที่ยวของรถ ขสมก. และโดยเรือ เนื่องจากตลาดน้ำมีท่าเรือไว้อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนที่เดินทางโดยเรือ

ลักษณะของถนนที่ใช้เดินทางเข้าถึง พบว่า ถนนจากตัวอำเภอนครชัยศรีถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เป็นถนน 2 เลน พื้นผิวถนนลาดด้วยยางแอสฟัลท์ ทำให้การเข้าถึงสะดวกสบาย ระหว่างทางมีป้ายบอกทางเป็นระยะ ก่อนถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงประมาณ 200 เมตร จะมีสะพานปูนสร้างข้ามคลองสัมปทวน ชาวบ้านเรียกสะพานนี้ว่า “สะพานสัมปทวน” ตามชื่อคลองและถือเป็นจุดสังเกตได้ง่ายว่าเมื่อมาถึงสะพานนี้แล้วแสดงว่ากำลังจะถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ทำให้สามารถเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงได้ง่าย ส่วนถนนและทางเดินภายในพื้นที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นพื้นคอนกรีตเกือบทั้งหมด

ป้ายบอกทาง พบว่า มีป้ายบอกทางตั้งแต่ถนนสายหลักและถนนสายรองจนถึงทางเข้าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นระยะ แต่ป้ายทางเข้าตลาดน้ำไม่ค่อยชัดเจน ทำให้สังเกตได้ค่อนข้างยากและจับเลี้ยวทางเข้าตลาดน้ำ

รถโดยสารสาธารณะที่เข้าถึง พบว่า รถโดยสารสาธารณะที่ใช้ในการเดินทางมายังตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ได้แก่ รถโดยสารประจำทางที่วิ่งระหว่างอำเภอเมืองนครปฐมและอำเภอดอนตูม อัตราค่าโดยสารจากในเมืองนครปฐมมายังตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีราคา 20 บาท โดยมีระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตรและใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 30 นาที และรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง บริเวณปากทางเข้าวัด อัตราค่าบริการ 10 บาท การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางต้องใช้เวลาในการรอคอยพอสมควรและต้องลงรถที่ปากทางเข้าวัดแล้วต่อรถมอเตอร์ไซค์รับจ้าง หรือนั่งรถมอเตอร์ไซค์รับจ้างตัวอำเภอนครชัยศรีเพื่อมายังตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงก็ได้ มีอัตราค่าบริการ 40 บาท อย่างไรก็ตาม รถโดยสารสาธารณะแต่ละประเภทมีให้บริการน้อยและต้องใช้เวลาในการรอนาน

จากผลการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ประชาชนในท้องถิ่น และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า การคมนาคมเพื่อเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีความสะดวกสบาย สภาพถนนมีความเรียบร้อยดี พื้นผิวถนนลาดยางอย่างดี มีรถโดยสารประจำทางท้องถิ่น แต่ยังมีให้บริการน้อย นอกจากนี้ มีป้ายบอกทางเป็นระยะ แต่ขาดความชัดเจนของป้ายทางเข้าตลาดน้ำ และป้ายมีระยะห่างกันในบางจุด แนวทางการพัฒนา คือ การเพิ่มเที่ยวรถโดยสารสาธารณะแต่ละประเภทให้มากขึ้น การปรับปรุงและติดตั้งป้ายบอกทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติมและให้มีความชัดเจนมากขึ้น

5.4. ด้านการบริการท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง พบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เพื่อประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย มีบริการร้านอาหาร และร้านค้าที่หลากหลายและเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นร้านค้าเดี่ยว ร้านขายอาหารตามสั่ง ขนมหวาน ผลไม้ ของใช้และของที่ระลึกต่างๆ แต่ปัจจุบันมีจำนวนร้านค้าลดน้อยลง เนื่องจากพ่อค้าแม่ค้าประสบปัญหาจากเหตุการณ์น้ำท่วม ในส่วนของการประชาสัมพันธ์นั้นไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากพองบประมาณหมดช่วงไปก็ขาดการประชาสัมพันธ์ พอถึงช่วงได้รับงบประมาณก็กลับมาประชาสัมพันธ์ ซึ่งส่วนนี้เป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวกับกับตลาดน้ำ ทำให้นักท่องเที่ยวขาดการรับรู้อย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม พบว่า ทางหน่วยงานได้ให้ความช่วยเหลือในเรื่องการประชาสัมพันธ์ ซึ่งปัจจุบันทางศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ได้จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอยู่แล้ว สำหรับงบประมาณที่กำลังจะได้รับการจัดสรรมานั้นก็มีโครงการที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน พบว่า มีการช่วยทำโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำผ่านสื่อต่างๆ เพื่อผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครปฐม การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการสร้างหรือจัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำสินค้า

พื้นเมืองมาวางขายในตลาดน้ำ การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและบริการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การจัดทำโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนจะสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อบริการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง พบว่าการประกอบอาชีพค้าขายในตลาดน้ำเป็นการให้บริการอาหารและสินค้าแก่นักท่องเที่ยว โดยพ่อค้าแม่ค้าจะนำสินค้าที่มีความสะอาดและมีคุณภาพมาขายในราคาถูก มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า พุดจาไพเราะ และมีน้ำใจต่อลูกค้า ปัจจุบันมีร้านค้าค่อนข้างน้อย จึงควรมีการเพิ่มจำนวนร้านค้าใหม่ๆ ที่ต่างจากเดิมเข้ามาขายในตลาดน้ำมากขึ้น มีบริการศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำแก่นักท่องเที่ยว แต่ยังมี การประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักค่อนข้างน้อย เพราะนักท่องเที่ยวบางคนตั้งใจมาทำบุญเพียงอย่างเดียว ไม่ทราบว่าในตลาดน้ำอยู่ในบริเวณวัดด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นเพราะมีการประชาสัมพันธ์ไม่สม่ำเสมอ พองบประมาณหมดไปก็ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง จึงควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่ม โดยมีร้านขายอาหารและเครื่องดื่มอยู่บนแพในแม่น้ำ จำนวน 10 ร้าน ทั้งอาหารหวานและคาว จากการสอบถามพ่อค้าแม่ค้าพบว่า จำนวนร้านค้าลดลงเนื่องจากมีนักท่องเที่ยวน้อย และยังประสบกับปัญหาจากเหตุการณ์น้ำท่วมจึงต้องรื้อฟื้นตัวสักระยะ ส่วนร้านขายสินค้าที่อยู่บนบก เช่น ร้านขายผลไม้ ไข่ไก่ ขนมหวาน ต้นไม้ เครื่องประดับ และของใช้ต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ นับว่าร้านขายอาหารและร้านขายสินค้านี้น้อยมากเมื่อเทียบกับที่ผ่านมามีร้านค้าประเภทต่างๆ ประมาณ 68 ร้านค้า จึงทำให้ในปัจจุบันมีจำนวนร้านค้าไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม คาดว่าในอนาคตหากพ่อค้าแม่ค้าได้รับการฟื้นตัวจากปัญหาน้ำท่วมที่ผ่านมาน่าจะมีจำนวนร้านค้าเพิ่มมากขึ้นเท่ากับช่วงก่อนน้ำท่วม ในส่วนของความสะอาดนั้นมีความสะอาด และราคานั้นมีความเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า

การประชาสัมพันธ์ พบว่า มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวอย่างมาก และเอกสาร แผ่นพับที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวก็มีน้อยเช่นกัน

การบริการนักท่องเที่ยว พบว่า มีเจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ของวัดให้การดูแลนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีตลอดเวลา ในบริเวณพื้นที่ทำบุญมีโฆษกคอยประกาศแนะนำสิ่งต่างๆที่น่าสนใจภายในวัดและตลาดน้ำอยู่เสมอ และบริเวณพื้นที่ตลาดน้ำยังมีโฆษกประจำเพื่อแนะนำร้านค้าร้านอาหารที่น่าสนใจ

การบริการมัคคุเทศก์ พบว่า ไม่มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นไว้บริการให้ข้อมูลหรือนำชมแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนับว่าเป็นจุดด้อยที่ควรได้รับการพัฒนาเป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ทางตลาดน้ำควรมีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์และควรจัดทำเอกสารแผ่นพับประชาสัมพันธ์และให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวแจกให้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย

จากผลการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีบริการร้านอาหารและร้านค้าแต่ค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตาม ตลาดน้ำขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย และไม่มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นไว้บริการนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนา คือ การจัดทำโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย การเพิ่มจำนวนร้านค้าเพื่อให้มีสินค้าและบริการที่หลากหลาย การจัดทำเอกสารแผ่นพับและป้ายประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงในทุกสื่อ

5.5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่วัดที่เกี่ยวข้อง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ยังไม่มีให้เห็นชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนคิดภารกิจจากการทำงานประจำ ไม่มีเวลาว่างมากนัก จึงไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ แต่หากเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ เช่น การช่วยกันดูแลรักษาบ้านเรือนที่อยู่ติดริมน้ำให้สะอาด ซึ่งก็เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชนและสภาพแวดล้อมโดยรวมของชุมชนริมน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ พ่อค้าแม่ค้าที่เป็นประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนขาดความร่วมมือและความพร้อมเพียงในการมาค้าขาย ทำให้มีร้านค้าไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้ค้าเห็นว่าปริมาณ

นักท่องเที่ยวมีน้อยทำให้พ่อค้าแม่ค้าบางส่วนไม่มาทำการค้าขายอย่างต่อเนื่อง หรือบางรายเลิกขาย ทำให้ตลาดดูซบเซาไม่น่าสนใจในสายตานักท่องเที่ยวที่มาเที่ยว จึงอยากขอความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนให้มาช่วยกันค้าขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน พบว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมน้อยมากในการเข้ามาแสดงความคิดเห็นในการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความร่วมมือในการเข้ามาค้าขายในตลาดน้ำเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากมีพ่อค้าแม่ค้าน้อย ทำให้ตลาดน้ำมีนักท่องเที่ยวลดน้อยตามลงไปด้วย แนวทางแก้ไขคือ การจัดประชุมขอความร่วมมือ ซึ่งแจ้งผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้น และต้องระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชนเพื่อความต้องการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นมีน้อยมาก เนื่องจากประชาชนส่วนมากไม่ค่อยมีเวลาว่างเพราะติดงานประจำ จึงไม่สามารถมาร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำได้เท่าที่ควรเป็น บางส่วนก็กล่าวว่าทางกรมการวัดไม่เปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ เพราะติดในเรื่องส่วนได้ส่วนเสียของผลประโยชน์กัน อย่างไรก็ตาม อยากขอความร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน เพราะชุมชนจะได้รับรู้ปัญหาและช่วยกันแก้แก้ปัญหาาร่วมกัน

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอาชีพและมีรายได้เสริมเพิ่มมากขึ้น แต่โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยวหรือการจัดการด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากมีอาชีพประจำอยู่แล้ว แต่จะมีส่วนร่วมในด้านการรักษาความสะอาดของแม่น้ำ เพื่อสภาพแวดล้อมที่ดีของชุมชน ทั้งนี้ หากทางตลาดน้ำเปิดโอกาสหรือเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนก็ยินดีและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้อยมาก จะเป็นเพียงการนำอาหารและสินค้ามาขายหากมีเวลาว่าง แต่ในส่วนของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวนั้น ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดบริเวณริมน้ำร่วมกัน ในส่วนของการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาสินค้านั้นไม่มีการจัดตั้งขึ้นมาอย่าง

เป็นกิจจะลักษณะ มีเพียงการวางแผนเบื้องต้นเท่านั้น แต่จะมีศูนย์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองของตำบลสัมปทวน ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน แต่ไม่ได้ตั้งอยู่ในบริเวณตลาดน้ำ แต่ก็จะมีคนนำไปวางขายในตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเช่นกัน ดังนั้น นับว่าเป็นจุดค้อยของตลาดน้ำและเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตลาดน้ำ จึงควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขเป็นการเร่งด่วน

จากผลการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ประชาชนในท้องถิ่น และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำน้อยมาก จะมีส่วนร่วมในการนำสินค้ามาขายเมื่อมีเวลาว่างและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดแม่น้ำเท่านั้น แนวทางการพัฒนาคือ การจัดประชุมเพื่อขอความร่วมมือและข้อเสนอแนะ แนวทาง และความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกันอันเป็นการสร้างจุดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

5.6. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีหลากหลายที่เป็นจุดเด่นและใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวชมทิวทัศน์ของแม่น้ำและวิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ การประกวดร้องเพลงของนักเรียน การประกวดกระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติซึ่งเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ในเทศกาลวันลอยกระทง แต่ในปัจจุบันกิจกรรมต่างๆ ได้มีการจัดน้อยลง เนื่องจากการขาดเงินงบประมาณที่มาช่วยในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการจัดการด้านต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ การปิดทองลูกนิมิต 9 วัดและลูกนิมิตใหญ่ที่สุด การปิดทองเบ็ญเกล้าใหญ่ที่สุดซึ่งเป็นการทำบุญที่แตกต่างจากวัดทั่วไป การให้อาหารปลาบริเวณแพริมแม่น้ำ การให้บริการยาสมุนไพรไทย การนวดแผนไทยโบราณ และหม้อยาใหญ่ การทำบุญ เช่น การถวายสังฆทาน การเสาะเคราะห์ การดักบาตรสดางค์ การซื้อที่ดิน การบริจาคซื้อ โลงศพ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน พบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวที่เด่นและน่าสนใจของตลาดน้ำ ได้แก่ การไหว้พระ การปิดทองลูกนิมิต การให้อาหาร ปลา และการล่องเรือ ซึ่งนับว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำยังมีน้อย ทั้งนี้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนจึงส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำโดยการอบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย และหมอนวดแผนโบราณจิ๋ว เพื่อที่เด็กและเยาวชนในชุมชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีการจัดแสดงของดีพื้นบ้าน เช่น การแสดงการทำขนมไทย และหัตถกรรมจักรสาน เป็นต้น และการของบประมาณสนับสนุนจากทางจังหวัดในการสร้างเวทีการแสดงและศูนย์แสดงสินค้าโอท็อป เพื่อจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงและประชาชนในท้องถิ่น พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่นั้นมีน้อยลง ที่เห็นได้ชัด เช่น การล่องเรือชมทิวทัศน์ของแม่น้ำนครชัยศรี การศึกษาพืชสมุนไพร กิจกรรมการนวดและอบตัวด้วยสมุนไพร เป็นต้น เนื่องจากทางตลาดน้ำขาดงบประมาณมาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และจากการประสบปัญหาน้ำท่วมที่ผ่านมา จึงอยากขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ในการช่วยกันปรับปรุงและพัฒนาตลาดน้ำในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การจัดนำเที่ยวโดยกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้นักท่องเที่ยวรู้จักและสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่เป็นจุดเด่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำ คือ การล่องเรือชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีบริการล่องเรือชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี ชมวิถีชีวิตและชุมชนริมน้ำ และเที่ยวชมวัดต่างๆที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ เส้นทางในการล่องเรือได้แก่ การล่องเรือตามแม่น้ำนครชัยศรีไปทางทิศเหนือ โดยเริ่มจากวัดกลางคูเวียง ผ่านวัดสัมปตาก วัดกกตาล วัดจิวราย วัดลานตากฟ้า และสิ้นสุดที่การชมพิพิธภัณฑที่วัดสำโรง หรือการล่องเรือตามแม่น้ำนครชัยศรีไปทางทิศใต้โดยเริ่มจากวัดกลางคูเวียง วัดสัมปทวน สะพานรถไฟเหล็กสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ตลาดท่านา (ตลาดนครชัยศรี) แวะชมพิพิธภัณฑที่วัดกลางบางแก้ว วัดใหม่สุประดิษฐาราม และสิ้นสุดการเดินทางที่วัดประชานาด โดยมีอัตราค่าบริการคือ ผู้ใหญ่ราคา 50 บาท และเด็กราคา 25 บาท

ปัจจุบันการบริการล่องเรือของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงต้องหยุดชะงักลง เนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวลดลงและเหตุผลทางด้านต้นทุนที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้การบริการล่องเรือของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงไม่สามารถเปิดให้บริการได้อย่างเต็มรูปแบบ ถ้านักท่องเที่ยวต้องการล่องเรือจะต้องเหมาเรือเท่านั้นซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สูงพอสมควร โดยมีราคาค่าเช่าเหมาลำเริ่มตั้งแต่ 500 บาทขึ้นไปซึ่งขึ้นอยู่กับระยะทางและระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวต้องการล่องเรือ ดังนั้นการล่องเรือจึงไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวดังในอดีต

การให้อาหารปลาบริเวณแพริมน้ำ เป็นกิจกรรมที่นิยมกันมากเช่นกันในหมู่นักท่องเที่ยวทุกเพศและทุกวัย บนแพนอกจากการรับประทานอาหารแล้ว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อเดินทางมายังบริเวณแพริมน้ำจะต้องแวะให้อาหารปลาเพื่อการพักผ่อนหรือเพื่อการทำทานหลังจากได้ทำบุญบริเวณศาลาการเปรียญมาแล้ว บริเวณแพมีปลาขนาดใหญ่ชุกชุม บริเวณแพมีปลาขนาดใหญ่ชุกชุม พันธุ์ปลาที่มีอยู่ในบริเวณแพปลาได้แก่ ปลาสวาย ปลาเทโพ ปลาตู้ ปลารวด และปลากระแห เป็นต้น โดยทางวัดมีอาหารปลาไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งอาหารแบบเม็ดในราคาถุงละ 10 บาทและขนมปังที่วัดทำขึ้นเองราคาแฉะละ 10 บาท หรือสามารถหาซื้อได้จากพ่อค้าแม่ค้าที่นำมาจำหน่าย ซึ่งเป็นแบบขนมกรอบในราคาถุงละ 20 บาทแต่มีปริมาณที่มากกว่า แพปลาอยู่บริเวณด้านหลังของวัดริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีซึ่งบริเวณนี้เป็นที่ตั้งของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอีกด้วย

การนวดแผนไทยโบราณ การนวดแผนไทยเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนวัดกลางคูเวียง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่พอสมควร หมอนวดแผนไทยโบราณเป็นคนในพื้นที่ซึ่งเรียนรู้ สืบทอดและสั่งสมประสบการณ์ในการนวดแผนไทยจากบรรพชนรุ่นก่อน รวมถึงการศึกษาเพิ่มเติมในวิชาการนวดแผนไทยจากผู้มีประสบการณ์ภายนอกและจากสถาบันสอนการนวดแผนไทย เช่น โรงเรียนแพทย์แผนโบราณวัดพระเชตุพน(วัดโพธิ์) เป็นต้น หมอนวดแผนไทยโบราณของวัดกลางคูเวียงมีจำนวน 4 คน ประเภทของการนวดแผนไทยที่มีให้บริการได้แก่ การนวดตัว การนวดคลายเส้น การนวดแก้ปวดเมื่อย การนวดคลายเครียด และการนวดประคบ อัตราค่าบริการชั่วโมงละ 100 บาท และการนวดประคบ มีอัตราค่าบริการ 300 บาท สถานที่บริการนวดแผนไทยตั้งอยู่บริเวณหลังลูกนิมิตที่ใหญ่ที่สุดภายในศาลาการเปรียญโดยเปิดบริการทุกวัน

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่น่าสนใจอื่นๆ ได้แก่ กิจกรรมการทำบุญ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการทำบุญเพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิตในด้านต่างๆตามความศรัทธาและความเชื่อของแต่ละบุคคล สถานที่จัดกิจกรรมการทำบุญทั้งหมดจะอยู่บริเวณศาลาการเปรียญ แม้รูปแบบการทำบุญส่วนใหญ่ไม่แตกต่างจากการทำบุญของวัดทั่วไปมากนัก แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็นิยมมาทำบุญในประเภทต่างๆตามความต้องการของตนอย่างไม่ขาดสาย

กิจกรรมการทำบุญ ได้แก่ การปิดทองไหว้พระพุทธรูปและรูปเคารพพระเกจิอาจารย์ชื่อดังจากวัดต่างๆ การถวายสังฆทาน การปิดทองพระประจำวันเกิด การปิดทองพระสังกัจจายน์ การสะเดาะเคราะห์ การบริจาคซื้อโลงศพ การซื้อที่ดิน การซื้อกระเบื้องมุงหลังคา การเลี้ยงเชื้อมซี การตัดบาตรสดางค์ การโยนเหรียญเสี่ยงทายดวง เป็นต้น

จากผลการศึกษาทำให้ทราบได้ว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีหลากหลายที่เป็นจุดเด่นและใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ การประกวดร้องเพลงของนักเรียน การประกวดกระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติซึ่งเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ในเทศกาลวันลอยกระทง การไหว้พระ การปิดทองลูกนิมิต การให้อาหารปลา การศึกษาพืชสมุนไพร และกิจกรรมนวดและอบตัวด้วยสมุนไพร แต่กิจกรรมต่างๆ ได้มีการจัดน้อยลงเนื่องจากขาดงบประมาณมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ แนวทางการพัฒนา คือ การเพิ่มกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนจะสนับสนุนเด็กและเยาวชนในชุมชนเพื่อจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การอบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย และหมอนวดแผนโบราณจิ๋ว การจัดแสดงของดีพื้นบ้าน เช่น การแสดงการทำขนมไทย และหัตถกรรมจักรสาน เป็นต้น และการของบประมาณสนับสนุนจากทางจังหวัดในการสร้างเวทีการแสดงและศูนย์แสดงสินค้าโอท็อป การจัดนำเที่ยวโดยกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้นักท่องเที่ยวรู้จักและสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น

5.7. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ

จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งตลาดน้ำ คือ เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ บริเวณวัดกลางคูเวียงให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยการรักษาแม่น้ำลำคลองให้มีความสะอาด และรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีประโยชน์ไว้ให้นานที่สุด นำไปสู่การสร้างรายได้ให้ประชาชนในท้องถิ่นจากการนำสินค้าที่ผลิตในชุมชนไม่ว่าจะเป็นผัก ผลไม้ ขนมและการท่องเที่ยว และพ่อค้าแม่ค้าจากที่อื่นๆ ก็มาร่วมขายสินค้าด้วย ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะอาดของแม่น้ำ บรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีสัตว์น้ำชุกชุมทั้งปลาและเต่า อีกทั้งยังมีทำเลที่ตั้งที่เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน จึงทำให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ทำให้ทราบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นตลาดน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ เป็นตลาดน้ำที่ตั้งอยู่บนเส้นทางในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายแห่งในพื้นที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมแก่การพักผ่อนหย่อนใจเนื่องจากได้สัมผัสกับธรรมชาติอย่างเต็มที่ทั้งบรรยากาศที่ติดกับริมฝั่งแม่น้ำที่ใสสะอาด มีความหลากหลายทางชีวภาพ และได้รับความรู้มากมายเกี่ยวกับพืชสมุนไพรที่ปลูกในบริเวณวัด ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ควรมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ทราบว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีความอุดมสมบูรณ์ในทางธรรมชาติ เนื่องจากอยู่ติดแม่น้ำนครชัยศรี ทำให้มีบรรยากาศที่ร่มรื่นเหมาะแก่การเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน ซึ่งศักยภาพดังกล่าวจึงทำให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี

จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เป็นตลาดน้ำขนาดเล็ก มีจุดเด่นในด้านภูมิทัศน์ที่สวยงามและภูมิอากาศดีมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีบรรยากาศเย็นสบาย เนื่องจากอยู่ติดกับแม่น้ำและตั้งอยู่ตรงที่ที่เป็นจุดรับลมได้ดี จึงทำให้เหมาะที่จะเป็นที่พักผ่อนและสัมผัสกับบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำนครชัยศรียังมีทิวไม้ที่ให้ความร่มรื่น ในแม่น้ำมีปลาชุกชุมมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถให้อาหารปลาบริเวณท่าน้ำได้ นอกจากนี้ ยังมีสวนพฤกษชาติและสวนสมุนไพรบริเวณด้านหน้าของตลาดน้ำติดกับลานจอดรถ ทำให้ได้ศึกษาและเรียนรู้พันธุ์ไม้ที่หลากหลาย รวมถึงได้ทราบถึงประโยชน์ของพืชสมุนไพรในการนำไปทำเป็นยารักษาโรคต่างๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เองทำให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ประชาชนในท้องถิ่น และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะอาดของแม่น้ำ มีบรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ขนาดใหญ่ มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีสัตว์น้ำชุกชุมทั้งปลาและเต่า มีสวนพฤกษชาติและสวนสมุนไพร ทำให้ได้ศึกษาและเรียนรู้พันธุ์ไม้ที่หลากหลาย รวมถึงได้ทราบถึงประโยชน์ของพืชสมุนไพรในการนำไปทำเป็นยารักษาโรคต่างๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เองทำให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด

การบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 384 ตัวอย่าง และแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง 2) เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม 3) ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

และ4) ประชาชนในท้องถิ่น ในปัจจัย 7 ด้าน คือ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผลการศึกษาแสดงได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงปริมาณ	ข้อมูลเชิงคุณภาพ
1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.17$)	ในภาพรวม สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเพียงพอ แต่อยู่ในสภาพชำรุดและทรุดโทรม โดยเฉพาะจุดนั่งพักผ่อน และในส่วนของบริการตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถังขยะ และป้ายสื่อความหมายนับว่ายังมีน้อย รวมถึงขาดบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) ด้วย
2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.58$)	ระบบรักษาความปลอดภัยยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น สัญญาณฉุกเฉิน ป้ายเตือนภัย และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย เป็นเพราะขาดงบประมาณในการจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ
3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$)	การคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายทั้งทางบกและทางน้ำ แต่ในส่วนของรถโดยสารประจำทางยังมีให้บริการค่อนข้างน้อย และป้ายบอกทางบริเวณทางเข้าตลาดน้ำก็ยังคงขาดความชัดเจน

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อมูลเชิงปริมาณ	ข้อมูลเชิงคุณภาพ
<p>4. ด้านการบริการท่องเที่ยว</p> <p>นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.50$)</p>	<p>ในภาพรวม การบริการท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะร้านอาหารและร้านค้าต่างๆ และขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขาดบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นด้วย</p>
<p>5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น</p> <p>นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.52$)</p>	<p>ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำน้อยมาก จะมีส่วนร่วมเฉพาะการนำสินค้ามาขายเมื่อมีเวลาว่าง และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดแม่น้ำเท่านั้น</p>
<p>6. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่</p> <p>นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.09$)</p>	<p>มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ แต่ปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมมาให้บริการน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต ทั้งนี้เนื่องมาจากขาดงบประมาณสนับสนุนในการนำมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ</p>
<p>7. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ</p> <p>นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$)</p>	<p>ความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ โดยเฉพาะมีแม่น้ำที่สะอาด บรรยากาศร่มรื่น ในแม่น้ำมีพันธุ์ปลาสายชุกชุม รวมถึงมีสวนพฤกษชาติและสวนสมุนไพร ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ อันเป็นจุดเด่นของวัดแห่งนี้</p>

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง 7 ด้าน คือ ด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Method) โดยการใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 384 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยก็จะได้ค่าถ่วงน้ำหนักของแต่ละปัจจัย

การศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยการใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมกัน จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วน

ตำบล เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลของการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาคำความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 7 ด้าน คือ ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ผลการเรียงลำดับความสำคัญและการให้คะแนน พบว่า

ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=5.67$) ดังนั้น มีความสำคัญลำดับที่ 1 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 7 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=5$) มีความสำคัญลำดับที่ 2 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 6 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x}=4.33$) มีความสำคัญลำดับที่ 3 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 5 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการบริการท่องเที่ยว ($\bar{x}=4$) มีความสำคัญลำดับที่ 4 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 4 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ($\bar{x}=3.33$) มีความสำคัญลำดับที่ 5 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 3 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ($\bar{x}=3.17$) มีความสำคัญลำดับที่ 6 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 2 และปัจจัยด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ($\bar{x}=2.5$) มีความสำคัญลำดับที่ 7 กำหนดให้มีค่าถ่วงน้ำหนักเท่ากับ 1 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

2.1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มีลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับครอบครัว และส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว

2.2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 7 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

2.2.1. สิ่งอำนวยความสะดวก (R_1) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.17$) โดยในเรื่องความเพียงพอของที่จอดรถ มีคะแนนสูงสุด ($\bar{x}=4.22$) เนื่องจากบริเวณวัดมีลานกว้างสามารถจอดรถได้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว รองลงมาคือเรื่องความสะดวกสบายของที่จอดรถ ($\bar{x}=4.21$) และเรื่องที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.94$) ตามลำดับ

2.2.2. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว (R_2) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.58$) โดยในเรื่องการรักษาความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยวชมตลาดน้ำ มีคะแนนสูงสุด ($\bar{x}=3.04$) เนื่องจากความปลอดภัยเป็นประเด็นสำคัญในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดน้ำได้ รองลงมาคือ เรื่องการติดตั้งป้าย และสัญญาณเตือนภัยอย่างเหมาะสม ($\bar{x}=2.76$) และเรื่องการรักษาความปลอดภัยภายในตลาดน้ำ ($\bar{x}=2.56$) ตามลำดับ

2.2.3. ความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (R_3) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$) โดยในเรื่องมีท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ มีคะแนนสูงสุด ($\bar{x}=4.10$) เนื่องจากตลาดน้ำอยู่ติดแม่น้ำ จึงมีท่าเรือเพื่อสะดวกในการใช้เส้นทางทางน้ำ รองลงมาคือ เรื่องความหลากหลายของเส้นทาง

เข้าถึง (เส้นทางทางบก, เส้นทางทางน้ำ) ($\bar{x}=3.98$) และเรื่องป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน ($\bar{x}=3.68$) ตามลำดับ

2.2.4. การบริการท่องเที่ยว (R_4) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.50$) โดยในเรื่องการมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว และมีเอกสารเผยแพร่ มีคะแนนสูงสุด ($\bar{x}=3.12$) เนื่องจากทางวัดต้องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ตลาดน้ำให้เป็นที่ยู่อักและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดน้ำแก่นักท่องเที่ยว รองลงมาคือ เรื่องความเพียงพอของการบริการร้านค้า ($\bar{x}=3.00$) และเรื่องความเพียงพอของการบริการร้านค้า ($\bar{x}=2.85$) ตามลำดับ

2.2.5. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (R_5) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.52$) โดยในเรื่องประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มด้านการท่องเที่ยว มีคะแนนสูงสุด ($\bar{x}=2.93$) เนื่องจากประชาชนต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน รองลงมาคือ เรื่องประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือวางแผนในกระบวนการท่องเที่ยว ($\bar{x}=2.56$) และเรื่องประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงาน ($\bar{x}=2.36$) ตามลำดับ

2.2.6. ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ (R_6) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.09$) โดยในเรื่องมีกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น กิจกรรมนวดแผนไทยด้วยสมุนไพร กิจกรรมเส้นทางเดินศึกษาพันธุ์ไม้สมุนไพร เป็นต้น มีคะแนนสูงสุด ($\bar{x}=3.68$) เนื่องจากวัดกลางคูเวียงมีชื่อเสียงในด้านสมุนไพรเพื่อทำยารักษาโรค รองลงมาคือ เรื่องกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยว ($\bar{x}=3.03$) และเรื่องจัดกิจกรรมให้เลือกหลากหลาย เช่น การแข่งขันกีฬาทางน้ำ การแข่งขันกีฬามวยไทยกลางน้ำ การล่องเรือชมทิวทัศน์สองริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี และชมวิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น ($\bar{x}=3.02$) ตามลำดับ

2.2.7. จุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ (R_7) ในภาพรวมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้อของความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยวในแต่ละด้าน พบว่า ข้อที่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำได้คะแนนสูงสุด ($\bar{x}=4.54$) เนื่องจากมีแหล่งเลี้ยง

ปลาและให้อาหารปลาในบริเวณวัด รองลงมาคือ เรื่องความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง ($\bar{x}=4.23$) เนื่องจากการรณรงค์และช่วยกันรักษาความสะอาดของแม่น้ำโดยกลุ่มชาวบ้านและหน่วยงานภาครัฐ และเรื่องบรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย ($\bar{x}=4.16$) เนื่องจากตลาดน้ำตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำและมีต้นไม้ร่มตามลำน้ำ

ตอนที่ 3 การศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการคำนวณคะแนนค่าถ่วงน้ำหนักกับค่าคะแนนปัจจัยในการวัดศักยภาพ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูด การท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีค่าคะแนนศักยภาพ เท่ากับ 2.75 คะแนน นั่นคือ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวกับเชิงศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การทำบุญ การปิดทองลูกนิมิต การปิดทองเบ็ญแจ เป็นต้น ซึ่งที่เกี่ยวกับธรรมชาติค่อนข้างน้อย จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีน้อยด้วย และแม้ว่าค่า R_7 จะอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่โดยรวมก็ยังอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอและทำกิจกรรมน้อย การบริการท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และระบบรักษาความปลอดภัยก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ค่าคะแนนศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจึงเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 4 แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยและการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัด

นครปฐม ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และประชาชนในท้องถิ่น ผลการศึกษาสรุปได้ว่า

4.1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จากการศึกษาสรุปได้ว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้รองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความเพียงพอและความสะอาดของห้องน้ำ ที่นั่งพักผ่อนตามจุดต่างๆ บริเวณวัดและตลาดน้ำ จุดจอดเรือที่สะดวกปลอดภัย ความเพียงพอของลานจอดรถ แต่มีตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถึงขยะ ป้ายสื่อความหมายน้อยและไม่มีบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) สำหรับแนวทางการพัฒนาคือ วัดจะเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และจัดหาเพิ่มเติมตามกำลังทรัพย์ของทางวัด การติดตั้งตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) เพิ่มเติม การเพิ่มจำนวนถังขยะตามจุดต่างๆ การจัดทำป้ายสื่อความหมายให้มากขึ้นและข้อมูลมีความชัดเจน และการปรับปรุงและซ่อมแซมซุ้มไม้และศาลาไม้บางจุด การสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ได้แก่ การติดตั้งโทรศัพท์สาธารณะเพิ่มเติมในอนาคต การของบประมาณจากจังหวัด และการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมร่วมกับทางวัด ส่วนผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงและประชาชนในท้องถิ่นมีการเสนอแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกัน

4.2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จากการศึกษาสรุปได้ว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของวัดที่คอยดูแลความเรียบร้อยและให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว แต่ไม่มีการติดตั้งสัญญาณเตือนภัย ป้ายฉุกเฉิน และเครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย เนื่องจากขาดงบประมาณในการจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ สำหรับแนวทางการพัฒนาคือ การเพิ่มมาตรการในการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ การจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ การเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย และการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลได้แก่ การติดตั้งกล้องวงจรปิดในอนาคต

4.3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาสรุปได้ว่า การคมนาคมเพื่อเข้าถึงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีความสะดวกสบาย สภาพถนนมีความเรียบร้อยดี พื้นผิวถนนลาดยางอย่างดี มีรถโดยสารประจำทางท้องถิ่น แต่มีเที่ยวรถให้บริการน้อยและต้องรอนาน มี

ป้ายบอกทางเป็นระยะ แต่ขาดความชัดเจนของป้ายทางเข้าตลาดน้ำ และป้ายมีระยะห่างกันในบางจุด สำหรับแนวทางการพัฒนาคือ การเพิ่มเที่ยวรถโดยสารสาธารณะแต่ละประเภทให้มากขึ้น การปรับปรุงและติดตั้งป้ายบอกทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มเติมและให้มีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการเสนอแนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

4.4. ด้านการบริการท่องเที่ยว จากการศึกษาสรุปได้ว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศูนย์บริการข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีบริการร้านอาหารและร้านค้าค่อนข้างน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย และไม่มีมีกลยุทธ์ที่ดึงดูดใจไว้บริการนักท่องเที่ยว สำหรับแนวทางการพัฒนาคือ การจัดทำโครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์น้อย โดยการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล การจัดหาผู้ประกอบการร้านค้าเพิ่มเติมเพื่อให้มีสินค้าและบริการที่หลากหลาย การจัดทำเอกสารแผ่นพับและป้ายประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงในทุกสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐมในการจัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเสนอแนวทางการพัฒนา

4.5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จากการศึกษาสรุปได้ว่า ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำน้อยมาก ประชาชนบางส่วนมีส่วนร่วมในการนำสินค้าเข้าไปจำหน่ายช่วยส่งเสริมตลาดให้มีสินค้าที่หลากหลายและมีร้านค้ามากขึ้นเมื่อมีเวลาว่างและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดแม่น้ำ สำหรับแนวทางการพัฒนาคือ การจัดประชุมเพื่อขอความร่วมมือและข้อเสนอแนะ แนวทาง และความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้ไปในทิศทางเดียวกันอันเป็นการสร้างจุดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเสนอแนวทางการพัฒนา

4.6. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จากการศึกษาสรุปได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีหลากหลายที่เป็นจุดเด่นและใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ คือ กิจกรรมการล่องเรือชมทิวทัศน์ของแม่น้ำและวิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งแม่น้ำ การประกวดร้องเพลงของนักเรียน การประกวดกระทงที่ทำจากวัสดุธรรมชาติซึ่งเป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ในเทศกาลวันลอยกระทง การไหว้พระ การปิดทองลูกนิมิต การให้อาหารปลา การศึกษาพืชสมุนไพร และกิจกรรมการนวดและอบตัวด้วยสมุนไพร แต่กิจกรรมต่างๆ ได้มีการจัดน้อยลงเนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ สำหรับแนวทางการพัฒนา คือ การเพิ่มกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนจะสนับสนุนเด็กและเยาวชนในชุมชนเพื่อจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การอบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อย และหมอนวดแผนโบราณจิ๋ว การจัดแสดงของดีพื้นบ้าน เช่น การแสดงการทำขนมไทย และหัตถกรรมจักรสาน เป็นต้น และการของบประมาณสนับสนุนจากทางจังหวัดในการสร้างเวทีการแสดงและศูนย์แสดงสินค้าโอท็อป การจัดงานเที่ยวโดยกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้นักท่องเที่ยวรู้จักและสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น

4.7. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ จากการศึกษาสรุปได้ว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสะอาดของแม่น้ำ มีบรรยากาศร่มรื่นด้วยต้นไม้ นานาชนิด มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ มีสัตว์น้ำชุกชุมทั้งปลาและเต่า มีสวนพฤกษชาติและสวนสมุนไพร ทำให้ได้ศึกษาและเรียนรู้พันธุ์ไม้ที่หลากหลาย รวมถึงได้ทราบถึงประโยชน์ของพืชสมุนไพรในการนำไปทำเป็นยารักษาโรคต่างๆ ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้เองทำให้ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีค่าคะแนนศักยภาพ เท่ากับ 2.75 คะแนน นั่นคือ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวกับเชิงศาสนาและวัฒนธรรม เช่น การทำบุญ การปิดทองลูกนิมิต การปิดทองเบ็ญแจ เป็นต้น ซึ่งที่เกี่ยวกับธรรมชาติค่อนข้างน้อย จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีน้อยด้วย และแม้ว่าค่า จะอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่โดยรวมก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอและทำกิจกรรมน้อย การบริการท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และระบบรักษาความปลอดภัยก็ยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงทำให้ค่าคะแนนศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจึงเหมาะที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจาก โดยภาพรวมสิ่งอำนวยความสะดวกมีความเพียงพอแต่อยู่ในสภาพชำรุดและทรุดโทรม โดยเฉพาะจุดนั่งพักผ่อน และในส่วนของบริการตู้โทรศัพท์สาธารณะ ถังขยะ และป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการขาดบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) จึงควรมีการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความสะดวกสบายและความพึงพอใจสูงสุดแก่นักท่องเที่ยว

3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจาก ระบบรักษาความปลอดภัยภายในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น สัญญาณฉุกเฉิน ป้ายเตือนภัย และเครื่องมือบรรเทา

ธารณภัย เป็นเพราะขาดงบประมาณในการจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ จึงมีเพียงเจ้าหน้าที่ของวัดที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณตลาดน้ำเท่านั้น

4. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การคมนาคมในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายทั้งทางบกและทางน้ำ แต่ในส่วนของรถโดยสารประจำทางยังมีให้บริการค่อนข้างน้อย และป้ายบอกทางบริเวณทางเข้าตลาดน้ำก็ยังคงขาดความชัดเจน

5. ด้านการบริการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในภาพรวมการบริการท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะร้านอาหารและร้านค้าต่างๆ และขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งขาดบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นด้วย

6. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำน้อยมาก จะมีส่วนร่วมเฉพาะการนำสินค้ามาขายเมื่อมีเวลาว่างและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดแม่น้ำเท่านั้น

7. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องมาจาก มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางบกและทางน้ำ แต่ปัจจุบันมีการจัดกิจกรรมมาให้บริการน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต ทั้งนี้เนื่องมาจากขาดงบประมาณสนับสนุนในการนำมาจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ

8. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ความเป็นธรรมชาติของพื้นที่

โดยเฉพาะมีแม่น้ำที่สะอาด บรรยากาศร่มรื่น ในแม่น้ำมีพันธุ์ปลาสวยชุกชุม รวมถึงมีสวนพฤกษชาติและสวนสมุนไพร ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ อันเป็นจุดเด่นของวัดแห่งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวดังนี้

1.1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.1.1. ด้านความสะดวกสบาย ควรมีการปรับปรุงจุดนั่งพักผ่อนให้มีความมั่นคงและสวยงาม สอดคล้องกับการสังเกตที่พบว่าที่นั่งพักผ่อนบางจุดชำรุดและทรุดโทรม เช่น ชุมนั่งพักที่ตั้งระหว่างทางเดินตลาดน้ำกับห้องสุขา จึงสมควรที่ทางตลาดน้ำต้องเร่งรีบซ่อมแซมแก้ไข เพื่อความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและเพื่อความสวยงามด้านความสะดวก

1.1.2. ด้านความสะดวก ควรมีการปรับปรุงความสะดวก โดยการเพิ่มจำนวนถังขยะในจุดที่ไม่สามารถรองรับขยะได้เพียงพอและการดูแลเรื่องการจัดการขยะ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า จากการสังเกตของผู้วิจัย มีถังขยะตั้งตามจุดต่างๆ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.1.3. ด้านการสื่อความหมาย ควรมีการจัดทำป้ายสื่อความหมายให้มากขึ้นและข้อมูลมีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า จากการสังเกตของผู้วิจัย ป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวภายในตลาดน้ำมีการจัดทำขึ้นแต่ไม่ค่อยมีความชัดเจนในส่วนของรายละเอียด

1.1.4. ด้านความสะดวก ควรมีการติดตั้งตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า จากการสังเกตของผู้วิจัย ไม่มีตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) ไว้บริการ และจากแบบสอบถามความพึงพอใจซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.1.5. ด้านระบบสื่อสารสาธารณะ ควรมีการติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะเพิ่มขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ประชาชนในท้องถิ่น และการสังเกตของผู้วิจัย โทรศัพท์สาธารณะมีไม่เพียงพอ

และไม่ทั่วถึง จึงควรเพิ่มจำนวนคู่มือศัพท์สาธนะให้มากขึ้นตามจุดต่างๆ ไว้บริการนักท่องเที่ยว และจากแบบสอบถามความพึงพอใจซึ่งนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.2. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.2.1. ด้านระบบรักษาความปลอดภัย ควรจัดทำป้ายและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้อง การสังเกตของผู้วิจัย และข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวให้จัดทำป้ายเตือนภัยและติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ ในแต่ละจุดภายในตลาดน้ำ และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนติดตั้งกล้องวงจรปิดในอนาคต

1.2.2. ด้านบุคลากร ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นตรงกันว่าไม่มีเพียงเจ้าหน้าที่ของวัดที่คอยดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเท่านั้น

1.2.3. ทางวัดควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรงบประมาณ เพื่อนำมาจัดทำป้ายเตือนภัยและจัดซื้ออุปกรณ์ป้องกันภัยต่างๆ

1.3. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3.1. ด้านป้ายบอกทาง ควรเพิ่มและปรับปรุงป้ายบอกทางให้มากขึ้นและมีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง และการสังเกตของผู้วิจัยมีความเห็นตรงกันว่าป้ายบอกทางมีระยะห่างกันและขาดความชัดเจน และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวให้เพิ่มจำนวนป้ายบอกทางให้มากขึ้น เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

1.3.2. ด้านความสะดวกในการเดินทาง ควรเพิ่มประเภทของรถและเที่ยวรถโดยสารสาธารณะให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสอดคล้องกับการสังเกตของผู้วิจัยและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่เสนอให้จัดรถโดยสารขนาดเล็ก เช่น รถตู้ รถสอง

แถวประจำท้องถิ่น และรถจักรยานยนต์รับจ้าง และเพิ่มเที่ยวรถให้บริการนักท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

1.4. ด้านการบริการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.4.1. ด้านการบริการ ควรเพิ่มจำนวนร้านค้าและร้านอาหารต่างๆ ให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเรื่องความเพียงพอของการบริการร้านอาหาร ความเพียงพอของการบริการร้านค้า และความเพียงพอของการบริการร้านค้า เครื่องดื่มอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามที่เสนอให้มีการเพิ่มจำนวนร้านค้าในพื้นที่ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพราะจะช่วยเพิ่มสีสันและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น

1.4.2. ด้านการให้ความรู้ ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่และจัดให้มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อนำชมแหล่งท่องเที่ยวและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตขององค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนคือ โครงการฝึกอบรมเยาวชนในพื้นที่เป็นมัคคุเทศก์น้อย

1.4.3. ด้านการตลาดการท่องเที่ยว ควรมีการจัดทำโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ ในทุกรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียง เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง การสังเกตของผู้วิจัย และข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามที่เสนอให้มีการจัดทำโฆษณาเพื่อประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำผ่านสื่อต่างๆ และจัดทำเอกสารเผยแพร่เพื่อให้ความรู้และแนะนำแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น

1.5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

1.5.1. ด้านการมีส่วนร่วม ควรจัดให้มีการประชุมสำหรับชุมชนในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการบริการจัดการการท่องเที่ยวตลาดน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกกลุ่ม การสังเกตของผู้วิจัยและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวจากแบบสอบถามที่ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับการเสนอแนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการ

ร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงที่ต้องการให้มีการจัดประชุมเพื่อขอความร่วมมือ และข้อเสนอแนะแนวทางและความคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอันเป็นการสร้าง จุดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

1.5.2. ควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่ การคิดริเริ่ม การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผลงานอย่างเต็มที่ โดยเน้นการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายการจัดการร่วมกัน ทั้งจากภาครัฐ ภาคชุมชน ผู้ประกอบการร้านค้า และเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.6. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ นักท่องเที่ยวมีความ พึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.6.1. ด้านการสร้างสรรค์กิจกรรม ควรสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ และปรับปรุง กิจกรรมที่มีอยู่เดิมให้สมบูรณ์พร้อม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ ข้อมูลหลักทุกกลุ่ม จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวต้องการให้มีการจัด กิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่องมากขึ้น เพื่อสร้างจุดเด่นและสามารถดึงดูดความสนใจของ นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสอดคล้องกับนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลในการอบรม เยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์น้อยและหมอนวดแผนโบราณจิ๋ว การจัดแสดงของดีพื้นบ้าน รวมถึง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงที่ ต้องการให้มีการจัดนำเที่ยวโดยกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวต่างๆ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เนื่องจากมี แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในพื้นที่

1.6.2. ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรม การท่องเที่ยวในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบมากขึ้นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีกิจกรรมใดบ้างที่ น่าสนใจ โดยเฉพาะกิจกรรมการล่องเรือที่เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นจุดเด่นเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวของตลาดน้ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคู เวียงและเจ้าหน้าที่ของวัดที่เกี่ยวข้องที่ว่าตลาดน้ำมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย แต่ความพึง พอใจของนักท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ในด้าน นี้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงสื่อในทุกรูปแบบ เพื่อดึงดูดใจและเพิ่มระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวมากขึ้น

1.6.3. ด้านงบประมาณ ควรมีการของบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวนใต้ของงบประมาณสนับสนุนจากทางจังหวัดในการสร้างเวทีการแสดงและศูนย์แสดงสินค้าโอท็อป

1.7. ด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.7.1. ด้านบุคลากร ควรจัดเจ้าหน้าที่ในการให้ความรู้และสื่อความหมายในเรื่องคุณค่าของระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกในการในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม รวมถึงป้องกันผลกระทบด้านลบที่จะเกิดกับแหล่งท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด

1.7.2. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวควรช่วยกันดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในตลาคน้ำให้คงอยู่ตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์เพื่อขยายประเด็นของการศึกษาในอนาคตต่อไป จึงขอเสนอแนะสำหรับการศึกษาคครั้งต่อไป คือ

1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของตลาคน้ำวัดกลางคูเวียง เพื่อการปรับปรุงและการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับแหล่งท่องเที่ยว
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวหรือการสร้างภาพลักษณ์ของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กวี วรรกวิณ, พิพัฒน์ นวลอนันต์ และพิเศษ เสนาวงศ์. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยวประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.), 2546.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Ecotourism ปี พ.ศ. 2538-2539. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2538.

_____. แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

_____. สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : กองวางแผนโครงการ, 2540.

กุลวรา สุวรรณพิมล. หลักการมัคคุเทศก์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548.

เกณฑ์การพัฒนาสาธารณสุขในแหล่งท่องเที่ยว [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 22 January 2011. เข้าถึงได้

จาก www.bps.ops.moph.go.th

ดร.ชนิ เอมพันธุ์, สุทัศน์ วรรณะเลิศ และเรณูกา รัชโน. คู่มือการจำแนกเขตท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยหลักการช่วงชั้นโอกาสค้ำนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum, ROS).

กรุงเทพมหานคร : เท็กซ์ แอนด์ เเจอร์นัล พับริเคชัน จำกัด, 2547.

“ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง วัดกลางคูเวียง.” ม.ป.ท., ม.ป.ป. (แผ่นพับ)

จริญญา เจริญสุข และสุวัฒน์ จูชากรณ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.

จำเนียร ศิลปอาษา. “การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและ

รักษาทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

จิราวรรณ กังน้อย. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนหินดาด จังหวัดกาญจนบุรี.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

ชาติชาย เตชกานนท์. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชนคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา

จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสัตวศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

ทิพวรรณ พุ่มมณี. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.

ธนธรณ์ ศรีสวัสดิ์. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำคลองลัดมะยม เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

นภคณ นพรัตน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเวียงใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

นภัก วัฒนคุณ. “ความต้องการในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

นิฐริน ไล่พันธ์. “ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, 2548.

_____. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. ธุรกิจนำเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือท่องเที่ยวไทย, 2549.

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา. “การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวทางน้ำชุมชนริมคลองเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2550.

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. “การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบริเวณกว๊านพะเยา.” วารสารนเรศวรพะเยา 1, 1 (มกราคม-เมษายน 2551) : 37.

ประเวศ วะสี, นายแพทย์. ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์ เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2541.

- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการอุตสาหกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2542.
- ปวีณา โทนแก้ว. “ปัจจัยที่กำหนดรูปแบบการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวภายในประเทศของคนไทย”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
- พจนานุกรม. “การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” จุลสารการท่องเที่ยว 17, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2541).
- พจนานุกรม. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, 2546.
- พจนานุกรมไทยฉบับทันสมัย. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2543.
- พวงเพชร วัชรอยู่. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.
- ภราดร พยัณวีเชียร. การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. ม.ป.ท., 2525.
- มิ่งสรรพ์ ขาวสะอาด. “เส้นทางอุตสาหกรรมไทย”. วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ 11, 4 (ธันวาคม 2536) : 32.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, 2548.
- รัชฎา คชแสงสันต์. “การศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกาะ กรณีศึกษา เกาะลิบะ จังหวัดสตูล.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นโยบายแผนงานและแผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- วจินี แสงสว่าง. “พฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการรักษาความสะอาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- วรรณ วลัยวานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- วินิจ วีรยางกูร. การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร, 2532.
- วิวัฒน์ชัย บุญยกศักดิ์. การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2531.

- ศรัณยา วรากุลวิทย์. ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สามลดา, 2546.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. สถิติธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : เพียร์สันเอดดูเคชั่น อินโดไชน่า, 2547.
- ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม. แผนที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว. นครปฐม : ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม, 2552.
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ ภูมิศึกษา ภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.
- สังัด กลุลงามอิม. เจ้าหน้าที่แผนกประชาสัมพันธ์ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง. สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2554.
- สนั่น สาลีเวียง. เจ้าหน้าที่แผนกประชาสัมพันธ์ ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง. สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2554.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540.
- _____. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.
- สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- สมชาติ อุ่ออัน. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการพัฒนาท้องถิ่น ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 27-29 มีนาคม 2551. (อัดสำเนา)
- สมบัติ กาญจนกิจ. นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สมยศ นาวิการ. การบริหารพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด, 2540.
- สถัญญ์ แสงอรัญญา. “ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.

สุวรรณยา ชื่อเต็ม. “การสร้างรูปแบบการประเมินคุณภาพสิ่งแวดล้อมชายหาดท่องเที่ยว.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2551.

สิริอร วิชชาวุธ และคณะ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

สุภาภรณ์ หาญทอง. “ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง”. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาลังคม). กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2543.

เสรี พงศ์พิศ. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลังปัญญา, 2547.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐม. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 18 December 2010. เข้าถึงได้จาก

<http://nakhonpathom.mots.go.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=539034066&Ntype=2>

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ข้อมูลจำนวนผู้เยี่ยมชม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 December 2010. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th>.

สำนักพัฒนาบริการท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 2 December 2010. เข้าถึงได้จาก http://www.homestaythailand.org/b1_029.php

เสรี เวชชบุษกร. การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.

อุดม เชยกิจวงศ์, วิมล จิโรจพันธุ์ และประชิด สุกณะพัฒน์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, 2548.

เอกพงศ์ ธนพิบูลพงศ์. การบริหารเพื่อความพึงพอใจ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พิธิษฐ์การพิมพ์, 2540.

ภาษาต่างประเทศ

Gee, Choy; & J.C. Maskens. The Travel Industry. Westport Connecticut : AVI Publishing, 1984.

Holloway, J.C. The Business of Tourism. Plymouth : Macdonald and Evans Ltd, 1983.

Kozak Metin, and Alain Decrop. Handbook of Tourist Behavior. New York : Routledge, 2008.

McIntosh, Robert W., and Goedner Charles R. Tourism Principle, Practices, Philosophies. 5th ed. New York : John Wiley and Sons, Inc, 1986.

Muzaffer, Uysal and John A Williams. Current Issues and Development in Hospitality and Tourism Satisfaction. New York : Routledge, 2004.

Procter Paul. Cambridge International Dictionary of English (Cambridge Illustrated History). UK : Cambridge University Press, 1995.

Richardson, Janet. Ecotourism & Nature based Holidays. Sydney : Australian Print Group, 1993.

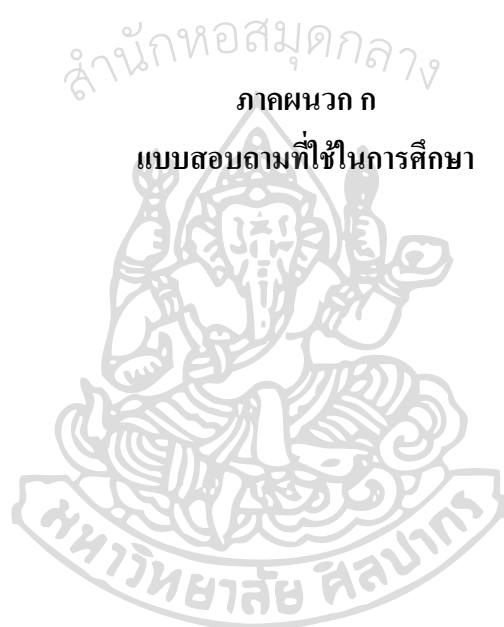

สำนักหอสมุดกลาง

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย ศิลปากร

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว
เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

.....

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

คำอธิบาย แบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

กรุณาตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักท่องเที่ยวทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาว อารยา อินทขสาร

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ของคำตอบตามความเป็นจริง (เพียงคำตอบเดียว)

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ

- ต่ำกว่า 20 ปี 20-30 ปี 31-40 ปี
 41-50 ปี มากกว่า 50 ปี

3. ภูมิลำเนา

- กรุงเทพมหานคร นครปฐม อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ระดับการศึกษา

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวส./อนุปริญญา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน
 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย รับจ้างทั่วไป
 นักเรียน/นักศึกษา อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000-10,000 บาท 10,001-20,000 บาท
 มากกว่า 20,000 บาท

7. ลักษณะการท่องเที่ยว

- มาคนเดียว มากับคนรัก/แฟน มากับครอบครัว
 มากับเพื่อน มากับบริษัททัวร์ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. ลักษณะการเดินทาง

- รถยนต์ส่วนตัว รถโดยสารประจำทาง
 รถเช่า รถจักรยานยนต์ส่วนตัว

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่าง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

- 1 น้อยที่สุด หมายถึง มีความพึงพอใจตามความเป็นจริง ในระดับน้อยที่สุด
- 2 น้อย หมายถึง มีความพึงพอใจตามความเป็นจริง ในระดับน้อย
- 3 ปานกลาง หมายถึง มีความพึงพอใจตามความเป็นจริง ในระดับปานกลาง
- 4 มาก หมายถึง มีความพึงพอใจตามความเป็นจริง ในระดับมาก
- 5 มากที่สุด หมายถึง มีความพึงพอใจตามความเป็นจริง ในระดับมากที่สุด

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ					
1.1 ความสวยงาม/อุดมสมบูรณ์ของสภาพธรรมชาติบริเวณตลาดน้ำ					
1.2 บรรยากาศร่มรื่นเย็นสบาย					
1.3 ความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง					
1.4 มีการรักษาความสะอาดเรียบร้อยภายในตลาดน้ำและบริเวณใกล้เคียงควบคู่กับการอนุรักษ์					
1.5 ความเป็นเอกลักษณ์/สภาพดั้งเดิมในบริเวณตลาดน้ำ					
1.6 ความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ					
1.7 ลักษณะสิ่งปลูกสร้างมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					

1.8 บรรยากาศ/ทิวทัศน์เส้นทางสองฝั่งของ การสัญจรทางเรือยังคงแสดงสภาพวิถีชีวิตชุมชน					
ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.9 มีการใช้สื่อจากธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการเรียนรู้และอนุรักษ์					
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
2.1 สภาพถนนในการเดินทางเข้าสู่ตลาดน้ำ					
2.2 มีรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยว					
2.3 ความหลากหลายของเส้นทางในการเข้าถึง (เส้นทางทางบก, เส้นทางทางน้ำ)					
2.4 มีป้ายบอกทางเป็นระยะและชัดเจน					
2.5 มีท่าเรือเพื่อสะดวกกับการคมนาคมทางน้ำ ที่สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้					
3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของ นักท่องเที่ยว					
3.1 มีการรักษาความปลอดภัยจากปัญหา อาชญากรรมในการเที่ยวชมตลาดน้ำ					
3.2 มีการติดตั้งป้าย และสัญญาณเตือนภัยอย่าง เหมาะสม					
3.3 การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รักษาความ ปลอดภัยภายในตลาดน้ำ					
3.4 มีอุปกรณ์เครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย					
3.5 มีป้อมยาม/สถานที่ที่เป็นจุดอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย					
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					

4.1 ความสะดวกสบายของที่จอดรถ					
ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.2 ความเพียงพอของที่จอดรถ					
4.3 ความเพียงพอและความสะอาดของ ห้องน้ำ-ห้องสุขา					
4.4 มีที่นั่งพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว					
4.5 ความเพียงพอของถังขยะและกลมกลืนกับ สภาพแวดล้อม					
4.6 มีการจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและ การอนุรักษ์ ธรรมชาติ					
4.7 จุดจอดเรือที่สะดวกปลอดภัย					
4.8 ความเพียงพอของการบริการโทรศัพท์ สาธารณะ					
4.9 มีการบริการตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM)					
5. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงนิเวศในพื้นที่					
5.1 มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5.2 มีกิจกรรมปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยว					
5.3 มีกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น กิจกรรม นวดแผนไทยด้วยสมุนไพร กิจกรรมเส้นทางเดิน ศึกษาพันธุ์ไม้สมุนไพร					
5.4 รูปแบบของกิจกรรมสะท้อนวิถีชีวิต และ					

วัฒนธรรมท้องถิ่น					
ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.4 รูปแบบของกิจกรรมสะท้อนวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น					
5.5 มีการจัดกิจกรรมให้เลือกหลากหลาย เช่น การแข่งขันกีฬาทางน้ำ การแข่งขันกีฬามวยไทย กลางน้ำ การล่องเรือชมทิวทัศน์สองริมฝั่งแม่น้ำนครชัยศรี และชมวิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น					
5.6 มีการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมการล่องเรือเก็บขยะในแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น					
5.7 รูปแบบของกิจกรรมโดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่					
6. ด้านการบริการท่องเที่ยว					
6.1 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ข้อมูลและบริการแก่นักท่องเที่ยว และมีเอกสารเผยแพร่					
6.2 ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมีความชัดเจน					
6.3 มีการประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและต่อเนื่อง					
6.4 ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในการดูแลและให้บริการนักท่องเที่ยว					
6.5 มีบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
6.6 ความเพียงพอของการบริการร้านอาหาร					
6.7 ความเพียงพอของการบริการร้านค้า					

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6.8 ความเพียงพอของการบริการร้านเครื่องดื่ม					
6.9 มีเจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถให้ความรู้เรื่อง ธรรมชาติและระบบนิเวศแก่นักท่องเที่ยว					
7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น					
7.1 ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มด้าน การท่องเที่ยว					
7.2 ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือ วางแผนในกระบวนการท่องเที่ยว					
7.3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการท่องเที่ยว					
7.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลงาน					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการปรับปรุงตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง
เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าที่ขายสินค้าบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น สภาพปัญหาที่พบในการประกอบอาชีพหรือทำธุรกิจและวิธีการแก้ไขปัญหา แนวทางการพัฒนาธุรกิจในอนาคต และความต้องการของผู้ประกอบการเพื่อส่งเสริมธุรกิจ รวมทั้งเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง

ชื่อ-สกุล..... ประเภทธุรกิจ.....
 ระยะเวลาที่ประกอบธุรกิจนี้.....

1. ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสภาพแวดล้อมดีหรือไม่ดี อย่างไร และมีจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง
2. ช่วงฤดูกลาง เทศกาล วันหรือเวลาใด ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมาก
3. ท่านคิดว่าศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือไม่ อย่างไร
4. ท่านคิดว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงของนักท่องเที่ยวมีความยากง่ายมากน้อยเพียงใด และสามารถเข้าถึงได้อย่างไรบ้าง
5. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร ดีหรือไม่ดี ได้ผลหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่าสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ และควรมีการพัฒนา/ปรับปรุงด้านใดบ้าง

7. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร และมีความเหมาะสม/สอดคล้องกับพื้นที่หรือไม่ อย่างไร
8. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงหรือไม่ อย่างไร
9. ท่านคิดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีผลต่อการประกอบธุรกิจของท่านหรือไม่
10. ท่านคิดว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้มีอาชีพเพิ่มและหลากหลายขึ้นหรือไม่
11. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างรายได้เข้าสู่หมู่บ้านเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร
12. ในการประกอบธุรกิจท่านพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
13. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร
14. ท่านมีแนวทางการพัฒนาธุรกิจของท่านในอนาคตอย่างไรบ้าง
15. ท่านมีความต้องการให้แหล่งท่องเที่ยวมีแนวโน้มการพัฒนาไปในทิศทางใดที่จะสามารถช่วยส่งเสริมธุรกิจได้
16. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ท่านคิดว่าถ้าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเพิ่มกิจกรรมหรือดำเนินการด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง
 - ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
 - ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
 - ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
 - ด้านอื่นๆ
17. ท่านมีข้อเสนอแนะในการที่จะพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้ดีขึ้นได้อย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัด
เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดกลางคูเวียงและเจ้าหน้าที่ของวัด ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ชื่อ-สกุล.....
 บทบาทและหน้าที่ในแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง.....

1. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีจุดกำเนิด/ริเริ่มอย่างไร
2. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างไร (อดีตถึงปัจจุบัน)
3. ในฐานะของวัดกลางคูเวียง มีส่วนในการริเริ่มเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไร
4. ในอดีตตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสภาพเป็นอย่างไร ปัจจุบันมีสภาพอย่างไร และในอนาคตมีแนวโน้มเป็นอย่างไร
5. ในฐานะของวัดกลางคูเวียง ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร
6. ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือไม่อย่างไร
7. มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่หรือไม่ อะไรบ้าง และอย่างไร
8. ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหรือไม่ อย่างไร
9. การดำเนินงานในการพัฒนาตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
 - ปัญหาด้านการดำเนินการ
 - ปัญหาด้านการดูแลรักษาและฟื้นฟู
 - ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์

- ปัญหาด้านงบประมาณปัญหาด้านบุคลากร
- ปัญหาอื่นๆ

10. ในฐานะของวัดกลางคูเวียง ท่านคิดว่าถ้าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงจะพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรเพิ่มกิจกรรมหรือดำเนินการด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง

- ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
- ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
- ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
- ด้านอื่นๆ

11. ท่านมีข้อเสนอแนะในการที่จะพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้ดีขึ้นได้อย่างไรบ้าง

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน
เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ชื่อ-สกุล.....

ตำแหน่งในหน่วยงานของท่าน.....

1. ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง อย่างไร
2. ในฐานะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ท่านคิดว่าปัจจุบันองค์กรมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอย่างไร
3. ท่านคิดว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอะไรบ้าง
อย่างไร
4. ในฐานะเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงควรเพิ่มกิจกรรมหรือดำเนินการด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง
 - ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
 - ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
 - ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
 - ด้านอื่นๆ
5. ท่านมีนโยบาย/แผนการปรับปรุงในการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ดีขึ้นได้อย่างไร

**แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม
เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**

แบบสัมภาษณ์สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ชื่อ-สกุล.....
ตำแหน่งในหน่วยงานของท่าน.....

1. ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง อย่างไร
2. ในฐานะศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ท่านคิดว่าปัจจุบันองค์กรมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอย่างไร
3. ท่านคิดว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอย่างไร/อะไรบ้าง
4. ในฐานะศูนย์การท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดนครปฐม ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงควรเพิ่มกิจกรรมหรือดำเนินการด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง
 - ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
 - ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
 - ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
 - ด้านอื่นๆ
5. ท่านมีนโยบาย/แผนการปรับปรุงในการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ดีขึ้นได้อย่างไร

แบบสัมภาษณ์ประชาชนในท้องถิ่น

เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

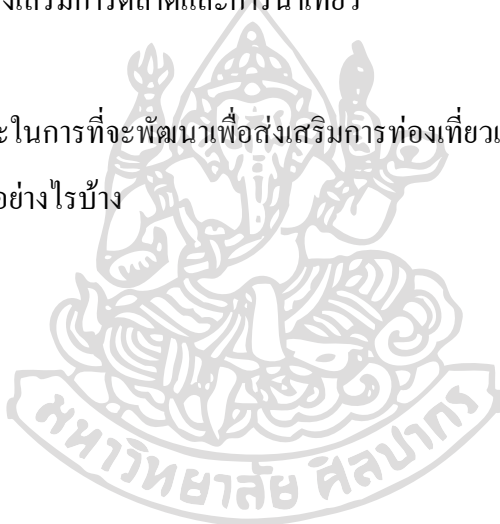
แบบสัมภาษณ์สำหรับประชาชนในท้องถิ่น ในประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายด้านจุดดึงดูดการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น รวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

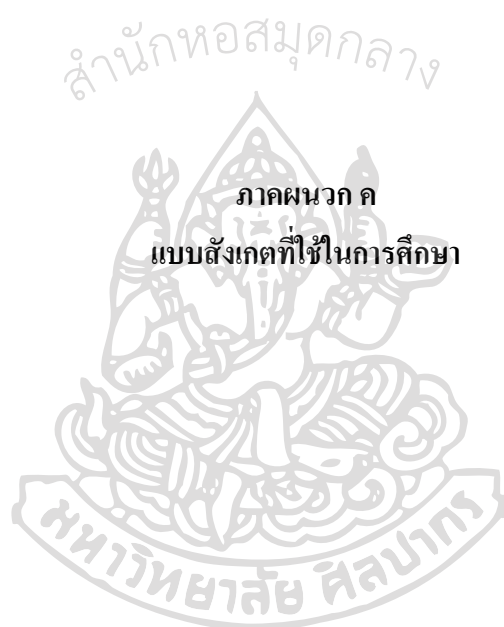
ชื่อ-สกุล..... เพศ.....

อาชีพ..... ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน.....

1. ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีสภาพแวดล้อมดีหรือไม่ดี อย่างไร และมีจุดดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในด้านใดบ้าง
2. ท่านคิดว่าศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้หรือไม่ อย่างไร
3. ท่านคิดว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงของนักท่องเที่ยวมีความยากง่ายมากน้อยเพียงใด และสามารถเข้าถึงได้อย่างไรบ้าง
4. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร ดีหรือไม่ดี ได้ผลหรือไม่ อย่างไร
5. ท่านคิดว่าสาธารณูปโภคและสาธารณูปการของแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวหรือไม่ และควรมีการพัฒนา/ปรับปรุงด้านใดบ้าง
6. ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร และมีความสอดคล้องกับพื้นที่หรือไม่ อย่างไร
7. มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เกี่ยวกับตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงหรือไม่ อย่างไร
8. ท่านคิดว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำให้มีอาชีพเพิ่มและหลากหลายขึ้นหรือไม่
9. ท่านได้มีส่วนร่วมในการให้บริการนักท่องเที่ยวหรือไม่ อย่างไร
10. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการสร้างรายได้เข้าสู่หมู่บ้านเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

11. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงหรือไม่ อย่างไร
12. ท่านคิดว่าชุมชนกำลังประสบกับปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงอะไรบ้าง อย่างไร
13. ท่านได้รับผลกระทบทางลบจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนหรือไม่ อย่างไร
14. ในฐานะที่ท่านเป็นประชาชนในท้องถิ่นบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ท่านคิดว่าตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงควรเพิ่มกิจกรรมหรือดำเนินการด้านต่างๆ อย่างไรบ้าง
 - ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
 - ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
 - ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
 - ด้านอื่นๆ
15. ท่านมีข้อเสนอแนะในการที่จะพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงให้ดีขึ้นได้อย่างไรบ้าง

แบบสังเกต

เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แบบสังเกตสำหรับผู้วิจัยในการสังเกตแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นว่ามีลักษณะอย่างไรในการประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชื่อแหล่งท่องเที่ยว.....

ประเภท.....

1. ด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ (อธิบายลักษณะเด่น)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- การเข้าถึง [] ง่าย [] ปานกลาง [] ยาก
- สภาพถนน.....
- รถโดยสารสาธารณะ [] มี [] ไม่มี
- ความหลากหลายของเส้นทางเข้าถึง.....
-
- ป้ายบอกทาง.....
- การเดินทางโดยเรือ.....

สภาพโดยทั่วไป.....

3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

- ความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรม ปลอดภัย ปลอดภัยปานกลาง
 ไม่ปลอดภัย
 - ภัยฉุกเฉิน มี ไม่มี
 เพียงพอ ไม่เพียงพอ
 - สัญญาณเตือนภัย มี ไม่มี
 เพียงพอ ไม่เพียงพอ
 - เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มี ไม่มี
 เพียงพอ ไม่เพียงพอ
- จำนวนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย.....คน
- เครื่องมือบรรเทาสาธารณภัย มี ไม่มี
 เพียงพอ ไม่เพียงพอ

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

- สถานที่จอดรถ
 1. ความเพียงพอ เพียงพอ ไม่เพียงพอ
 2. ความสะดวกสบาย สะดวก ไม่สะดวก
- ห้องน้ำ-ห้องสุขา
 1. ความเพียงพอ เพียงพอ ไม่เพียงพอ
 2. ความสะอาด สะอาด สะอาดปานกลาง

[] ไม่สะอาด

จำนวนห้องน้ำ-ห้องสุขา.....ห้อง

- ความสะอาดของช่องทางเดินเท้า [] สะอาด [] สะดวกปานกลาง
[] ไม่สะอาด
- ที่นั่งพักผ่อน [] เพียงพอ [] ไม่เพียงพอ
- ถังขยะ [] เพียงพอ [] ไม่เพียงพอ

จำนวนถังขยะ.....จุด

- ป้ายสื่อความหมาย [] มี [] ไม่มี
[] เพียงพอ [] ไม่เพียงพอ
- จุดจอดเรือ [] ชัดเจน [] ไม่ชัดเจน
- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ [] สะดวก [] ไม่สะดวก
[] ปลอดภัย [] ไม่ปลอดภัย
- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ [] มี [] ไม่มี

จำนวนตู้โทรศัพท์สาธารณะ.....จุด

- ตู้กดเงินอัตโนมัติ (ATM) [] มี [] ไม่มี

จำนวนตู้กดเงินอัตโนมัติ.....จุด

5. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

- กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ [] มี [] ไม่มี
- ความหลากหลาย [] หลากหลาย [] ไม่หลากหลาย

สภาพโดยทั่วไป.....

.....

.....

.....

6. ด้านการบริการท่องเที่ยว

- ศูนย์บริการข้อมูล มี ไม่มี
- การโฆษณาประชาสัมพันธ์ตลาดน้ำ มี ไม่มี
- เจ้าหน้าที่และบุคลากรในการดูแลนักท่องเที่ยว มี ไม่มี
- เพียงพอ ไม่เพียงพอ

จำนวนเจ้าหน้าที่และบุคลากรในการดูแลนักท่องเที่ยว.....คน

- มีคฤหาสน์ท้องถิ่น มี ไม่มี

จำนวนคฤหาสน์ท้องถิ่น.....คน

- ป้ายประกาศระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มี ไม่มี

- ร้านขายอาหาร.....ร้าน

1. ความเพียงพอ เพียงพอ ไม่เพียงพอ
2. ความสะอาด สะอาด ไม่สะอาด
3. ความหลากหลาย หลากหลาย ไม่หลากหลาย
4. ราคา เหมาะสม ไม่เหมาะสม

- ร้านขายสินค้า.....ร้าน

1. ความเพียงพอ เพียงพอ ไม่เพียงพอ
2. ความสะอาด สะอาด ไม่สะอาด
3. ความหลากหลาย หลากหลาย ไม่หลากหลาย
4. ราคา เหมาะสม ไม่เหมาะสม

.....

.....

.....

.....

.....

7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

- การมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยว [] มี [] ไม่มี
- การจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาสินค้า [] มี [] ไม่มี
- ชุมชนมีส่วนร่วมด้านใดบ้าง อย่างไร (อธิบาย)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สำนักหอสมุดกลาง

แบบแสดงความคิดเห็นสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

ขอให้ท่านได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่าน โดยเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 7 ด้านตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 7 ลงในช่องตามความคิดเห็นของท่านเพื่อจัดลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยว่ามีความสำคัญระดับใด พร้อมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำค่าคะแนนตามความคิดเห็นของท่านมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากนั้นจึงคำนวณหาระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง โดยใช้สมการถ่วงน้ำหนักของศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ (2538) ดังนี้

$$EP = \frac{W_1R_1 + W_2R_2 + W_3R_3 + W_4R_4 + W_5R_5 + W_6R_6 + W_7R_7}{W_1 + W_2 + W_3 + W_4 + W_5 + W_6 + W_7}$$

เมื่อ EP = ระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

$R_1 - R_7$ = ค่าคะแนนของศักยภาพปัจจัยที่ 1 ถึง 7

$W_1 - W_7$ = ค่าถ่วงน้ำหนักของปัจจัยที่ 1 ถึง 7

เมื่อได้ค่าจากการคำนวณผู้วิจัยจึงสามารถจัดระดับศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงได้

คำชี้แจง กรุณาเรียงลำดับความสำคัญโดยใส่ตัวเลขตั้งแต่ลำดับที่ 1-7 ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามลำดับความสำคัญของปัจจัยในการวัดศักยภาพ

ปัจจัยในการวัดศักยภาพ	ลำดับที่
1. ด้านจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้ของแหล่งธรรมชาติ	
2. ด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	
3. ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	
5. ด้านความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่	
6. ด้านการบริการท่องเที่ยว	
7. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

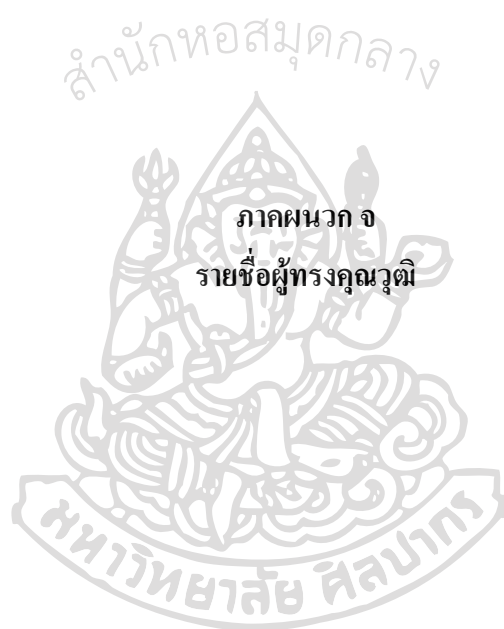
.....

.....

ขอแสดงความขอบคุณอย่างยิ่ง

.....
(.....)

ผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายสุวรรณ นันทสรุต	ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5
2. นางสาวเสาวลักษณ์ ระลึกธรรม	องค์การบริหารส่วนตำบลสัมปทวน
3. นางสาวมุสดี เขี่ยมสวัสดิ์	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5
4. นางสาวศุภศิษฐ์พรรณ จันทร์ล่อ	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5
5. นางสาวกนกวรรณ กลิ่นเกษร	ศูนย์การทองเที่ยวกีฬาและนันทนาการจังหวัดนครปฐม
6. นางสาวทิพย์วิภา กิจกุลนำชัย	สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 5

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นางสาวอารยา อินคชสาร

ที่อยู่ 51/4 ซอยคอนนง 16 ถนนคอนนง ตำบลตลาด อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000

ที่ทำงาน ตลาดไนท์พลาซ่า โซน A3-4 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
73000 โทรศัพท์ 0-84131-5438

ประวัติการศึกษา
พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาภูมิศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

ประวัติการทำงาน
พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน ธุรกิจส่วนตัว

